

Irlandssaken i norsk solidaritetsarbeid

Harald Strandbakken



Institutt for arkeologi, konservering og historie

UNIVERSITETET I OSLO

Høst 2018

©Forfatter

2018

Tittel: Irlandssaken i norsk solidaritetsarbeid

Forfatter: Harald Strandbakken

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Representralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

På 1970-tallet var venstresiden fremgangsrik, både internasjonalt og i Norge, og det ble drevet med store mengder politisk aktivisme. En av formene for politisk aktivisme man drev med var solidaritetsarbeid for mennesker og organisasjoner i andre land. Dette arbeidet var organisert i *komiteer* og *fronter*. Det ble jobbet mest mot land i *den tredje verden*, for eksempel Vietnam, men man drev også solidaritetsbevegelser for europeiske land, blant annet Portugal. Samtidig med denne fremgangsrike perioden for venstresiden var Nord-Irland rammet av en etno-nasjonal konflikt kjent som *The Troubles*. En av de mest ukjente solidaritetsbevegelsene i Norge var den som jobbet med solidaritet for Irland. Det eksisterte to organisasjoner som jobbet med dette, *Irlandsfronten* og *Irlandskomiteen*. Denne masteroppgaven handler om disse gruppene sin historie, hvordan de vokste frem og hva slags typer aktivisme de drev med.

Innhold:

Forside	s. 1
Tittelblad	s. 2
Sammendrag	s. 3
Kapittel 1	Innledning:
Problemstillinger	s. 6
IRA, ml-bevegelsen og norske solidaritetsorganisasjoner	s. 7
Andre norske aktører	s. 7
Tidligere forskning	s. 8
Avgrensing	s. 9
Kapittel 2	Irland, The Troubles og ml-bevegelsen:
Anglo-irsk historie og tidlig irsk motstand	s. 11
Religiøse grupper i Irland	s. 13
1922-1969	s. 13
The Troubles	s. 14
IRA og Sinn Fein	s. 17
Den Offisielle Bevegelsen og IRSP	s. 18
Oransjeordenen	s. 24
UVF og UDA	s. 24
Ml-bevegelsen og norsk solidaritetsarbeid	s. 25
Solidaritet med Nord-Irland	s. 27
Kapittel 3	Irlandsfronten:
Bloody Sunday	s. 29
Begynnelsen på solidaritetsbevegelsen – Malachy McGurrans foredrag i Oslo	s. 31
Kommentar om Irland, 1972	s. 35
Stjerneplogen, 1975	s. 37
Nr. 1, 1975	s. 39
Nr. 2, 1975	s. 40
Irlandsfronten på 70-tallet og McGurran oppsummert	s. 47
Kapittel 4	Irlandskomiteen:
Debattinnlegg fra Støren	s. 50
Irlandskomiteen og 1. mai	s. 52

Demonstasjon mot Peace People	s. 53
Kontakt mellom bevegelsen og SV	s. 55
Fritt Irland	s. 57
1977	s. 58
Kapittel 5	<i>Politisk tilknytting og aktivisme 1977-1982:</i>
Bloody Sunday og demonstrasjoner	s. 69
Revolutionary Struggle og Irlandskomiteen	s. 72
To forslag fra møter i 1979	s. 74
Referat fra Irlandskomiteens årsmøte	s. 76
1980-1982	s. 80
Kapittel 6	<i>Konklusjon: Problemer og resultater:</i>
From a to b, and back again?	s. 83
Svingninger på norsk venstreside	s. 85
Palestina og Vietnam vs. resten av solidaritetsbevegelsene	s. 87
Protestant-katolikk dikotomien	s. 92
Baader-Meinhof og Sør-Amerikanske bygeriljaer	s. 93
Grupper og ideologi i Irland	s. 95
Solidaritetsarbeidets resultater	s. 96
Forkortelser	s. 99
Kilder og litteratur	s. 100

Kapittel 1

Innledning

Perioden 1969-1998 i Nord-Irland¹ er kjent som *The Troubles*. Med stadig økende konflikter mellom katolikker og protestanter i forbindelse med en borgerrettighetsbevegelse på 60-tallet, brøt landet sammen i fullstendig kaos i 1969.² Situasjonen ble så ille at den britiske hæren ble kalt inn for å beskytte sivilbefolkningen. Både protestantene og katolikkene hadde sine egne militser, *UVF/UDA* og *IRA*. Perioden var preget av sekteriske drap, bomber og kidnappinger. Det ble ifølge *CAIN*³ drept omlag 3500 mennesker, 47541 ble skadet og over 10 000 bomber ble sprengt.

Interessen for konflikten var ikke veldig stor generelt i Norge, men den ble dekket av media. Det fantes to organisasjoner på 70- og 80-tallet som jobbet med solidaritet for Nord-Irland, *Irlandsfronten* og *Irlandskomiteen*. De hadde kontakt med ulike fraksjoner i *IRA*, og tok katolikkenes parti i konflikten. Begge disse organisasjonene lå politisk sett langt til venstre.

Denne oppgaven handler solidaritetsarbeidet for Irland i Norge i en periode på ti år, fra 1972 til 1982. Hovedfokuset ligger på de to nevnte solidaritetsorganisasjonene.

Problemstillinger

Det er flere problemstillinger som er interessante. Den første, og kanskje mest interessante, er hvorfor *irlandsarbeidet* var mindre suksessfullt enn Palestina og Vietnam. Her må det nevnes, først som sist, at det ikke var Irland, men Palestina og Vietnam som var unntaket. Det eksisterte et mangfold av solidaritetsorganisasjoner på venstresiden i Norge på 70-tallet, og de færreste huskes spesielt godt. Et spørsmål knyttet til dette er organisasjonenes forhold til voldsbruk. Er det lettere å godta voldsbruk i for eksempel Israel og Vietnam enn Storbritannia? I så fall hvorfor?

Et annet interessant spørsmål er solidaritetsarbeidet i seg selv. Solidaritetskomiteer har forsvunnet, de kan på mange måter kalles et 70-talls fenomen, og annen aktivisme har tatt over. Var det klassiske

¹ Seks fylker nord i Irland, splittet fra resten av landet og underlagt Storbritannia. Kalles også Ulster

² Det er noe problematisk å bruke protestant/katolikk dikotomien, et annet mulig skille å bruke er lojalist/republikaner. Jeg kommer tilbake til dette senere.

³ Northern Ireland Conflict Archive on the Internet (disse statistikkene gjelder bare Nord-Irland, angrep i England er ikke tatt med)

solidaritetsarbeidet avhengig av det politiske klimaet på 70-tallet? I denne sammenhengen er det også interessant å se på hva slags resultater arbeidet (kan) ha hatt.

IRA, ml-bevegelsen og norske solidaritetsorganisasjoner

Det kan være litt vanskelig å få klarhet i akkurat hva *IRA* er. Organisasjoner har brukt navnet siden 1917 og frem til i dag. Omlag 7 grupper har brukt navnet siden 1917, men om man regner med utbrytergrupper med andre navn i tillegg, kommer man fort opp i dobbelt så mange.

Den norske ml-bevegelsen oppsto i kjølevannet av studentopprøret i 1969. Dette var en radikal, marxistisk og maoistisk bevegelse, som oppsto blant medlemmer av Sosialistisk Folkeparti sitt ungdomsparti. Og senere dannet partiet *AKP(m-l)*. ML-bevegelsen drev mye med solidaritetsarbeid, i hovedsak for undertrykte folk og den tredje verden. Omfanget av dette arbeidet er vanskelig å beskrive, da bevegelsen var svært flittig. Mye materiale fra disse organisasjonene er tilgjengelige på Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek.⁴

Jeg har allerede nevnt de to organisasjonene som jobbet for solidaritet med Nord-Irland: *Irlandsfronten* og *Irlandskomiteen*. Andre områder for norsk solidaritetsarbeid var Afghanistan, Canada, Chile, Eritrea, Færøyene, Palestina, Portugal og Vietnam for å nevne noen.

Andre norske aktører

Foruten de organisasjonene som jobbet med solidaritet er også noen andre norske aktører verdt å nevne. Den første er den norske journalisten Albert Henrik Mohn, med sin bok *Tragedien Nord-Irland* fra 1972. Mohn reiste rundt i Nord-Irland og forsøkte å dekke konflikten fra flere sider. Han snakket med katolikker og protestanter i de forskjellige byene, både de som var direkte involvert i konflikten og sivilbefolkningen. I motsetning til solidaritetsorganisasjonene hadde Mohn et mer nyansert forhold til Nord-Irland. Hans bok er den første utgivelsen jeg kjenner til fra Norge, med unntak av avisartikler, som handler om konflikten i Nord-Irland.

Den andre aktøren som er verdt å nevne er media. De fleste norske aviser skrev vanligvis ikke mye om *IRA*, bortsett fra små notiser om bomber i Belfast eller engelske byer. De skrev derimot lengre artikler

⁴ Fra nå av forkortet *ARBARK*

når noe spesielt skjedde, som for eksempel *Bloody Sunday*. Den norske avisa som viste mest interesse for konflikten var *Klassekampen*. Den var et partiorgan for AKP(m-l) frem til begynnelsen av 90-tallet.

Den tredje aktøren som kan nevnes er den norske forfatteren Ola Bauer. Han skrev i 1983 boka *Rosapenna*. Den handler om Jo Vendt, Bauer sitt pseudonym, som reiser til Belfast i 1973. Boka var klart kritisk til britene sine inngrep i Nord-Irland. Den bygger på Bauer sine egne opplevelser i Nord-Irland i 1973. Bauer skal, i følge en av hovedpersonene i *Irlandskomiteen*, ha vært aktiv i solidaritetsarbeidet.

Rosapenna er åpenbart skjønnlitterært verk, men jeg velger å nevne den innledningsvis fordi det er en «*mainstream*» utgivelse i Norge som viser interesse for konflikten. Jeg kommer allikevel ikke til å benytte meg noe særlig av den, fordi dens verdi som historisk kilde er svært begrenset.

En anmeldelse av boka i *Klassekampen* (5. mai 1983) skrøt av Bauers evne til å sette den nord-irske frigjøringskampen på dagsorden. *Rosapenna* var forøvrig *Bokklubben Nye Bøker* sin hovedbok i mai 1983.⁵

Tidligere forskning

Jeg har ikke funnet tidligere forskning i Norge om *Irlandsfronten* og *Irlandskomiteen*, og organisasjonene var såpass marginale at jeg ikke kan tenke meg at det var skrevet om dem utenfor Norge heller. Det fantes lignende organisasjoner, noen av dem med like navn, i andre europeiske land. For eksempel en vest-tysk og en dansk irlandskomite. Det er mulig det har blitt skrevet noe om dem. Det er skrevet en del andre solidaritetsorganisasjoner i Norge. James Godbolt sin doktorgradsavhandling *Den Norske Vietnambevegelsen* er et viktig eksempel.⁶ Han har også skrevet artikler om temaet, for eksempel en artikkel om solidaritet med Chile.⁷

Det er skrevet en del om *Palestinakomiteen*, blant annet av Tarjei Johannesen Vogstøl. I 2007 skrev han en hovedoppgave med tittelen *Den norske solidaritetsrørsla for Palestina, 1967-1986*.

⁵ Klassekampen 5. mai, 1983

⁶ Godbolt (2008)

⁷ Godbolt i Historisk Tidsskrift nr. 2, 2014 - *Solidaritet med Chile – frå motstandskamp til menneskerettsengasjement*

Det er skrevet en del om radikale grupper på venstresiden. For eksempel ble *Venstreekstremisme – Ideer og Bevegelser* gitt ut i 2013, en antologi redigert av Øystein Sørensen, Bernt Hagtvat og Nik Brandal. Det skrives blant annet om *AKP(m-l)*, men boka er ikke begrenset til Norge og handler også om *RAF* og *PLFP*.

En del bakgrunnsmateriale om *IRA* er nødvendig, den boka jeg vil bruke mest er *The IRA* av Tim Pat Coogan. Også Albert Henrik Moen sin bok kan nevnes her.

På grunn av *IRAs* status som terrorister og nasjonalister er det også hensiktsmessig å nevne mer generelt materiale om nasjonalisme og terrorisme. Walter Laqueurs *Terrorism* og Eric Hobsbawms *Nationalism in the 20th Century* er relevante. Disse vil bli satt opp som bakgrunns litteratur, selv om de ikke nødvendigvis brukes veldig flittig.

Avgrensning

Solidaritetsarbeidet for Irland var, som nevnt, ikke et prosjekt med spesielt stor tilslutning. Temaet avgrenser i høy grad derfor seg selv, fordi kildegrunnet er såpass begrenset. Perioden 1972-1982 er valgt av flere forskjellige grunner. For det første ut av nødvendighet. Det første organiserte solidaritetsarbeidet for Irland startet i 1972, og hovedvekten av kildemateriale er fra slutten av 70- til begynnelsen av 80-tallet. Etter dette senkes aktiviteten, selv om arbeidet ble fortsatt frem til 90-tallet. Denne perioden samsvarer med norsk venstreside sin mest fremgangsrike periode, og *AKP(m-l)* sin storhetstid. I tillegg markerer året et naturlig veiskille for *irlandsarbeidet*, da de to gruppene ble slått sammen til en i 1982. Arbeidet de drev med skiftet også fokus på 80-tallet.

The Troubles var en komplisert konflikt, og solidaritetsarbeidet handlet nesten utelukkende om hendelser i Irland. Det var et mangfold av aktive grupper, mange med lignende navn og ideologi. Det er også nødvendig med noe generell bakgrunn om ml-bevegelsen. Bakgrunnskapittelet er derfor ganske langt.

Mesteparten av kildene jeg har funnet stammer fra *ARBARK*. De er ikke nødvendigvis spesielt utfyllende, og det er ofte flere års mellomrom mellom dokumenter, men det finnes kildemateriale fra 1972-1988. Dette byr på noen problemer, da det er en del hull i kildematerialet. De andre kildene jeg

har er tre nummer av *Fritt Irland* fra 77, 78 og 81. Dette var *Irlandskomiteen* sitt magasin, og er tilgjengelig på *Nasjonalbiblioteket*. Jeg har også funnet en del avisartikler. De mest interessante var trykket i *Klassekampen* tidlig på 80-tallet, og en av journalistene som skrev flere av artiklene var aktiv i *Irlandsfronten*.

Kapittel 2

Irland, *The Troubles* og ml-bevegelsen

Anglo-irsk historie og tidlig irsk motstand

England har alltid vært en viktig aktør i irsk historie. Allerede i middelalderen begynte de å blande seg inn i irske affærer. Det var de som koloniserte den nordlige provinsen i landet med skotske protestanter, der de etablerte store gods på katolikkenes bekostning.

Irene forsøkte flere ganger å reise seg mot det britiske styret, både i forbindelse med den amerikanske og den franske revolusjonen. Disse forsøkene ga spede resultater. I 1801 opphevet William Pitt den yngre det irske parlamentet og Irland og Storbritannia havnet i union. Frem til begynnelsen av 1900-tallet var Irland totalt dominert av britiske interesser, men de havnet i en vippeposisjon i det britiske parlamentet i 1910. Fire år senere fikk de vedtatt *Home Rule*⁸. Dette var det tredje forsøket på å gjennomføre vedtaket, etter to forsøk i henholdsvis 1886 og 1893, som ble nedstemt i underhuset og lagt ned veto mot i overhuset. *Home Rule* var upopulært nord i landet, der majoriteten av befolkningen var protestanter, og det ble heller aldri gjennomført på grunn av utbruddet av Første Verdenskrig og *Påskeopprøret*.⁹

Selv om det eksisterte noe militant motstand mot britene før 1916, for eksempel *The Fenian Brotherhood* og *The Irish Republican Brotherhood*¹⁰, må *Påskeopprøret* i 1916 sies å være det virkelige startskuddet.¹¹ En gruppe nasjonalister med utgangspunkt i partiet *Sinn Fèin*¹², James Conolly, Patrick Pearse, Sean Mac Dermott og Eamon De Valera, ønsket mer enn *Home Rule* og organiserte et væpnet opprør mot britene i 1916.

Påskeopprøret var knyttet til første verdenskrig. *Home Rule* ble ikke gjennomført på grunn av krigens utbrudd, som fungerte som en slags utløsende faktor for *Påskeopprøret*. Et av slagordene som Conolly benyttet seg av var «England's misfortune is Ireland's opportunity».¹³

⁸ Begrenset selvstyre, se BBC History (17/02/2011)

⁹ Coogan (2001)

¹⁰ M. J. Kelly (2006)

¹¹ The Irish Republican Brotherhood var den ledende gruppen i *Påskeopprøret*

¹² Sinn Fèin betyr `oss selv` på irsk (gaelge), partiet ble stiftet av Arthur Griffith i 1905

¹³ BBC History, Easter Rising:Insurrection (Sist besøkt 30.oktober 2018)

Påskeopprøret var en militær katastrofe sett med republikanske øyene, og relativt ubetydelig hva opprør angikk, men har uansett blitt viktig i ettertiden. For det første var det begynnelsen på mer organisert motstand mot britene, og et symbol på lederens martyrdød. Dette er noe i tråd med et annet Conolly sitat hvor han påstod at selv et mislykket opprør kunne «reawaken the soul of the nation». Påskeopprøret har ofte blitt referert til i populærkultur senere, og i dag kan en dra på omvisning i Dublin til de forskjellige nøkkelstedene.

Grupper som *IRB* ble i løpet av 1917-1919 omorganisert av blant annet Michael Collins. Han hadde deltatt i *Påskeopprøret*, men ble ikke dømt til døden. Hæren han bygde opp var den første til å ta i bruk navnet *The Irish Republican Army*.

Fra 1919 til 1921 ble det ført en borgerkrig mellom irske geriljasoldater og britiske styrker. Dette var i motsetning til *Påskeopprøret* suksessfull. Det endte med etableringen av Irland som en selvstendig stat, men ikke uten konsekvenser. En kontroversiell traktat splittet den nordlige provinsen i landet, og seks av fylkene ble en del av Storbritannia. De Valera, som var valgt til president for *Dail Eirann*¹⁴, nektet å ratifisere traktaten selv om han hadde gitt den irske delegasjonen, i hovedsak Michael Collins og Arthur Griffith, fullmakt i forhandlingene. Han sa under *The Treaty Debates*¹⁵ at han nektet å støtte traktaten med mindre den fikk flertall i *Dail*. Da den fikk det fortsatte han likevel å motsette seg traktaten.

I 1922 ble den irske *fristaten*¹⁶ opprettet, men uenigheten rundt traktaten fortsatte. Mellom 1922 og 1923 var det borgerkrig mellom de to sidene, hvor blant annet Collins ble drept i et bakholdsangrep i Béal na mBláth 22. august 1922. Etter dette ble situasjonen mer fredelig, men det var et par uromomenter igjen. Et av disse var *IRA*, som hadde gått igjennom sin første splittelse. Den delen av organisasjonen som var i mot traktaten fortsatte å operere som en paramilitær organisasjon også etter at borgerkrigen var slutt.

¹⁴ "Irlands forsamling", underhuset i det irske parlamentet

¹⁵ "Debate on the treaty between Great Britain and Ireland" Corpus of Electronic Texts (Sist besøkt 30. oktober 2018)

¹⁶ Den Irske Republikk ble først etablert i 1937, fra 1922-1937 ble den kalt "The Irish Free State", eventuelt fristaten på norsk

Religiøse grupper i Irland

Om man ser hele øya under ett dominerer katolikkene fullstendig i befolkningen. Det eneste stedet på øya hvor protestantene var i flertall var i provinsen Ulster i nord, hvor skotske (protestantiske) kolonister var blitt bosatt på 1600-tallet, og tildelt de beste landområdene.¹⁷ I 1920 fikk seks av de ni fylkene i Ulster selvstyre under *The Government of Ireland Act*.¹⁸ To år senere, i den anglo-irske traktaten fra 1922, ble det lagt inn en klausul om at Nord-Irland kunne trekke seg fra *fristaten*. I en henvendelse til kongen 7. desember 1922 valgte de å benytte seg av denne.¹⁹ Nord-Irland forble derfor en del av Storbritannia etter 1922.

Et av hovedargumentene for at Nord-Irland ikke skulle bli underlagt *fristaten* var protestantenes frykt for katolsk dominans. I 1922 var 92,6 % av befolkningen i *fristaten* katolikker og bare 7,4 % var protestanter.²⁰ I Ulster var bare 33,5% av befolkningen katolikker i 1926. Det er verdt å merke seg at katolikkene var den største religiøse enkelt-minoriteten også i Ulster. 33,5% av befolkningen var katolikker, 31,3 % presbyterianere, 27% *Church of Ireland*²¹ og 3,9% metodister i 1926.²²

1922-1969

Situasjonen i Nord-Irland mellom 1922 og 1969 var relativt rolig, i alle fall sammenlignet med hva som kom etter. IRA var ganske ubetydelige i hele denne perioden.

I mellomkrigstiden hadde IRA noe kontakt med Sovjet, blant annet fordi de ønsket våpenstøtte.²³ Noen av medlemmene var kommunister, som ønsket et mer venstreorientert IRA. Dette var ikke populært i den katolske kirke, og ble kortlevd.

Før og under andre verdenskrig skapte de noe *moralsk panikk*. Sean Russel, en av toppene i IRA, dro til Berlin på diplomatiske oppdrag.²⁴ Tyskerne hadde noen spioner som opererte i Irland, men bare to av

¹⁷ Dette skillet var fortsatt der på tidlig 2000-tallet da Tim Pat Coogan ga ut den nyeste versjonen av boka *The IRA*. De gode fruktbare lavlandsområdene i Nord-Irland var nesten utelukkende protestantiske, og katolikkene bodde gjerne i "the hilly marginal areas".

¹⁸ "The Government of Ireland act" British and Irish legal information institute (Sist besøkt 30. oktober 2018)

¹⁹ Stormont Papers, Volume II, 1922 (Besøkt 30. oktober 2018)

²⁰ Collins (1993)

²¹ Del av den anglikanske kirke. De anser seg selv som både protestanter og katolikker, men *regnes* som protestanter, se kirkens hjemmeside

²² CAIN Web Service: Religion

²³ History of Ireland, issue 3 May/June 2009, volume 17

²⁴ History of Ireland, issue 3 May/June 2005, volume 13

dem, Goertz og Weber-Drohl, klarte å operere i lengre perioder. De fleste ble arrestert omtrent i det de gikk i land.²⁵ IRA håpet på støtte fra Tyskland til å føre krig mot Storbritannia. Dette kom aldri, og samarbeidet var ufruktbart for begge parter. IRA ble i ettertiden fordømt på grunn av samarbeidsforsøket, både i Irland og England.

I løpet av 1950-tallet klarte IRA å revitalisere seg i noen grad. Den nye ledelsen i etterkrigstiden forkastet aksjoner mot Irland, referert til som *The 26 counties*, og sanksjonerte bare aksjoner mot britiske og nord-irske mål. De utførte også en del suksessfulle kupp mot militærbaser, hvor de stjal våpen og ammunisjon.

Mellom 1956 og 1962 utførte de en operasjon kalt *Operation Harvest*. Dette har i ettertid blitt referert til som *The Border Campaign*. Operasjonen ble klønete startet, og var militært sett lite vellykket. Et godt eksempel på dette var Edentubber-martyrene, som døde i 1957 etter at en hjemmelaget landmine eksploderte for tidlig. Coogan referer til hendelsen som den største katastrofen under *The Border Campaign*.²⁶ I republikanske kretser feieres minnet om de fem som døde fortsatt, blant annet av *Sinn Fein*.²⁷

The Troubles

Katolikkene i Nord-Irland har alltid blitt behandlet urettferdig. De sto nesten uten politisk kapital og ble diskriminert. *Gerrymandering*²⁸ i katolske områder, forbud mot å bruke irske nasjonalsymboler offentlig og favorisering av protestanter i boligkøer er noen eksempler på diskrimineringen de opplevde.

Et annet eksempel var arbeidsledigheten. Protestantiske arbeidsgivere favoriserte protestanter, og det førte til store forskjeller. Blant katolske menn var arbeidsledigheten 17,3% i 1971, mot 6,6% blant protestantiske menn.

²⁵ Coogan (2000)

²⁶ Coogan (2000)

²⁷ Sinn Fein, tale om Edentubber martyrene, 9. november 2014

²⁸ Manipulering av valgkretser

På slutten av 1960-tallet oppsto det en borgerrettighetsbevegelse i Nord-Irland inspirert av den amerikanske. Katolikkene ønsket blant annet like rettigheter og politisk kapital, og arrangerte demonstrasjoner.

Protestantiske organisasjoner kom på banen og arrangerte motdemonstrasjoner. Den viktigste personen på den protestantiske siden var Ian Paisley. En av hans organisasjoner, *Ulster Constitution Defence Commitee*, er avbildet i Coogan sin bok med *spiked bats*²⁹ som de brukte mot den katolske borgerrettighetsbevegelsen.³⁰

The Troubles er navnet på den etno-nasjonalistiske konflikten i Nord-Irland mellom 1969 og 1998. Konflikten kan nærmest karakteriseres som en borgerkrig. Det var mange forskjellige aktører som deltok, men alle hevdet å støtte en av tre forskjellige hovedgrupper. Lojalister eller republikanere, som konflikten brøt ut mellom i 1969, og den britiske hæren. Sistnevnte ble i teorien kalt inn for å opprette orden og beskytte sivilbefolkningen. Virkeligheten var noe annerledes, og den britiske hæren var brutal i behandlingen av de sivile.³¹

Lojallister/protestanter og republikanere/katolikker brukes ofte om hverandre. Som jeg hintet til allerede i fotnote nr. 2 kan katolikk vs. protestant-s skillet være noe problematisk. Konflikten som oppsto mellom gruppene var ikke av en religiøs karakter.

En kanskje litt kontroversiell parallell kan igjen trekkes til den amerikanske borgerrettighetsbevegelsen. Martin Luther King jr. hadde en doktorgrad i systematisk teologi, var baptistprest, borgerrettighetsbevegelsen oppsto mer eller mindre i menigheter og en av hans hovedmotstandere Geroge Wallace var metodist. Bevegelsen hadde likevel lite med religion å gjøre.

Mye av det samme kan sies om Nord-Irland. Katolikkene protesterte mot forskjellsbehandling, ikke mot reformasjonen. Likevel var den nord-irske befolkningen segregert mellom protestanter og katolikker. Dette skillet handlet mer om politikk, kultur, sosial kapital og nasjonalitet enn teologi; ingen bilbomber gikk av i Belfast over uenighet om *sola scriptura*.

²⁹ Balltre, eller lignende slagvåpen, med spiker hamret igjennom

³⁰ Coogan (2000) s. 265

³¹ Bloody Sunday er kanskje det verste eksempelet, men også Falls Road Curfew og bruken av gummi- og plastkuler mot sivilbefolkningen kan sies å være unødvendig brutale virkemidler

Likevel var skillet ganske tydelig. Katolikkene identifiserte seg mer med Irland, protestantene identifiserte seg mer med Storbritannia. Republikanerne var nesten³² utelukkende katolikker, og lojallistene var nesten utelukkende protestanter. Noen grupper forsøkte å legge hovedfokuset på religion, andre grupper forsøkte å droppe hele religionsspørsmålet til fordel for klasse. Jeg vil derfor bruke både katolikk/protestant og republikaner/lojallist dikotomiene.

Det ville tatt altfor mye plass å gå kronologisk igjennom alt som skjedde under *The Troubles*, men konflikten startet i 1969, etter opptøyer i forbindelse med borgerrettighetsbevegelsen. Det er vanskelig å peke på en spesifikk hendelse, fordi det oppsto opptøyer i flere byer.

RUC³³ benyttet seg av brutale metoder da de forsøkte å slå ned opptøyene. Dette førte blant annet til at områder i byene ble *no-go zones*³⁴, mest kjent er *Free Derry* som lå i et nabolag kjent som *Bogside* i byen Derry. Det var, paradoksalt nok og helt utilsiktet, diskrimineringen og segregeringen av den katolske befolkningen som gjorde disse områdene mulig. Katolikkene ble stuet bort i egne områder i byene slik at valgkretsene kunne manipuleres. Derry var et godt eksempel på dette. I byen bodde det 36 049 katolikker og 17695 protestanter.³⁵ I valg ble det likevel valgt unionistiske politikere på grunn av *gerrymandering*.

En av hendelsene som ofte anses som starten på *The Troubles* er *The Battle of the Bogside* i 1969. RUC forsøkte å slå ned opptøyer i *Bogside*, men klarte aldri å ta seg inn i området. Etter dette ble den britiske hæren kalt inn til Nord-Irland for å gjenopprette orden.

Den britiske hærens ankomst til Nord-Irland ble i utgangspunktet tatt bedre i mot av katolikkene enn protestantene, fordi de trodde at hæren skulle beskytte dem mot overgrep fra RUC og protestantiske grupper. De første tiden er omtalt som «hvetebrødsdagene», men disse varte ikke lenge.³⁶

³² Det blir hevdet i *Writings From Prison* av Bobby Sands at en del UDA og UVF menn skiftet side etter å ha blitt fengslet i Long Kesh

³³ Royal Ulster Constabulary, politiet i Nord-Irland

³⁴ Områder hvor bare katolikkene slapp inn

³⁵ Coogan (2000) s. 349

³⁶ Mohn (1972)

IRA og Sinn Fein

IRA er en organisasjon – eller rettere sagt flere forskjellige organisasjoner – med en lang og innviklet historie. Gruppen som brukte navnet frem til 1922 kalles ofte *The Old IRA*. Den delen av av *IRA* som var i mot traktaten fra 1921 fortsatte å bruke navnet, og nektet å anerkjenne både Nord-Irland og *fristaten*. Den delen som var for traktaten ble *fristatens* regulære hær.

I en forholdsvis lang periode var det bare en gruppe som brukte navnet IRA, men dette endret seg på slutten av 60-tallet. Uenighet innad i organisasjonen var ikke noe nytt. Coogan beskriver dette i et kapittel med tittelen «Split in the Ranks». Man hadde derimot aldri delt opp organisasjonen på den måten man gjorde i 1969.

Uenighetene som oppsto på slutten av 60-tallet var ideologiske.³⁷ En av fraksjonene i IRA hadde i løpet av 50- og 60-tallet blitt mer og mer marxistisk-leninistisk. Denne gruppen var ledet av Cathal Goulding, som var blitt *Chief of Staff* i 1962. Da *The Troubles* startet i 1969 var den katolske sivilbefolkningen desperate etter noen som kunne forsvare dem.³⁸ En gruppe sentrert rundt Seán Mac Stíofáin mente at IRA måtte komme på banen for å forsvare den katolske befolkningen. Satt litt på spissen ønsket de handling istedenfor ideologi.³⁹ Det var da den kanskje viktigste splittelsen i IRA skjedde.

Gruppen som Mac Stíofáin ledet brøt ut og tok navnet Det Provisoriske IRA, eller *Provos*. Det var denne fraksjonen som ble mest betydelig under *The Troubles*. *Provos* ble etterhvert populære blant den katolske befolkningen som så på dem som beskyttere mot den britiske hærens og politiets overgrep. De hadde i hovedsak to mål, et kortsiktig og et langsiktig. Det første var å få alle britiske soldater ut av Nord-Irland, og man førte derfor en lav-intensitet krig mot de britiske styrkene. Senere på 70-tallet etablerte organisasjonen mer langsiktige mål, blant annet å etablere en «Democratic Socialist Republic».⁴⁰ *Provos* sto også bak en rekke terrorhandlinger både i Nord-Irland og på det britiske fastlandet, for eksempel bombingene av Manchester i 1996, da mennesker med tilknytning til *Provos* utløste den største bomben på britisk fastland siden andre verdenskrig.⁴¹

³⁷ Coogan (2000) , eventuelt også Mohn (1972) beskriver splittelsen

³⁸ Mohn (1972)

³⁹ Mohn (1972)

⁴⁰ IRAs "Green Book", delvis gjengitt hos Tim Pat Coogan, også tilgjengelig på CAIN Web Service

⁴¹ Manchester Evening News (15/06-2016)

Den andre fraksjonen tok navnet Det Offisielle IRA, eller *Officials*. Cathal Goulding fortsatte som *Chief of Staff* for denne gruppen. De oppnådde aldri den samme prestisjen i den katolske befolkningen som *Provos* gjorde, av flere grunner. For det første kom bruddet fordi *Officials* ble ansett som ineffektive. Man kunne for eksempel finne graffiti i nord-irske byer hvor IRA stod for «I Ran Away». For det andre var ikke deres marxist-leninistiske ideologi spesielt populær hos katolikkene.

Officials avsluttet sin kamp mot britene i 1972, og fungerte i hovedsak som en politisk organisasjon etter dette. Unntaket til dette var at de fortsatte å være involvert i væpnede konflikter med andre republikanske grupper, viktigst *INLA*⁴² og *Provos*.

Sinn Féin samarbeidet tett med IRA og var en slags politisk søsterorganisasjon.⁴³ De gikk igjennom en lignende splittelse som IRA på samme tid. En gruppe brøt ut og kalte seg *Det Provisoriske Sinn Féin*, den andre gruppen kalte seg *Det Offisielle Sinn Féin* (senere *Sinn Féin – The Workers Party*).

IRA har gått igjennom flere fraksjoneringer enn de som er nevnt. Å skulle beskrive alle i detalj er unødvendig, men det er greit å nevne dem. Ut av *Provos* kom blant annet *IRA Continuity* i 1986, de var aktive senest i februar 2016. Etter våpenhvilen i 1997-98 brøt også en annen gruppe ut. De tok navnet *The Real IRA*, og har forøvrig også utbrytergrupper. Gamle medlemmer av *Provos* har også tatt opp våpnene igjen.⁴⁴ Det er alt i alt veldig mange grupper som er assosiert med *merkenavnet* IRA.

Den Offisielle Republikanske Bevegelsen og IRSP

En av de mer forvirrende konfliktene under *The Troubles* var konflikten mellom *Officials* og *INLA*. I løpet av 70-tallet vokste det frem store problemer i *Den Offisielle Republikanske Bevegelsen*, som inkluderte både *Official Sinn Fein* og *Official IRA*, samt en drøss andre organisasjoner. Uenighetene i bevegelsen førte i 1974 til at flere viktige medlemmer ble bannlyst fra *Official Sinn Fein*. De som ble kastet ut stiftet et nytt parti som het *IRSP*. Det oppsto en blodig konflikt mellom de to partiene.

⁴² Irish National Liberation Army

⁴³ Sinn Fein blir ofte regnet som IRAs politiske gren og partiets nåværende leder, Gerry Adams, var sannsynligvis en lederskikkelse i IRA. Sinn Fein og Adams nekter for begge.

⁴⁴ Belfast Telegraph (22/04-2011)

Saemus Costello var sannsynligvis den viktigste personen under konflikten, det var han som stiftet *IRSP* etter å ha blitt bannlyst fra *Officials*. Costello ble født i 1939, han begynte allerede 16 år gammel å delta i aktivt IRA. Han ble ved flere anledninger fengslet, og studerte opprørsbevegelser og revolusjonært materiale i fengselet. Da IRA fraksjonerte i 1969 ble Costello værende i den offisielle delen på grunn av deres politiske ambisjoner. Han oppnådde lederstillinger i både *Official Sinn Fein* og *Official IRA*, men var missfornøyd med utviklingen innad i bevegelsen på 70-tallet, spesielt etter våpenhvilen *Officials* inngikk med britene i 1972. I 1974 ble han stilt for en intern krigsrett i *Official IRA*, etter å ha havnet i flere konflikter med lederne. Under rettsaken kunne visstnok Jesus vitnet i hans favør uten at det ville gjort noen forskjell. Desember det samme året stiftet han *IRSP* sammen med andre som var eks-*Officials* medlemmer, og kort tid etter startet konflikten.

Irish Left Archive har en serie med aviser og artikler som handler om konflikten mellom de to partiene. Den kan finnes i arkivdatabasen som heter *1975: Official Sinn Fein/IRSP Split and Republican Feuds*.⁴⁵ Det er syv aviser fra *Officials*, og åtte aviser fra *IRSP* i dette arkivet, samt fire artikler skrevet av Gerry Foley i en avis som het *Intercontinental Press*. Dette var en sosialistisk ukeavis, som eksisterte mellom 1963 og 1986, for så å bli slått sammen med *The Militant*. Sistnevnte eksisterer fortsatt, og Foleys artikler er også tilgjengelig på deres arkivsider. Avisen til *Officials* er grei nok. Den het *United Irishman*, kom ut månedlig, og var inne i sin 33. årgang da konflikten startet. Numrene som ligger i arkivet er 5-9, 11 og 12, jeg har bare sett på de fire første. Avisen til *IRSP* har derimot en evne til å skape litt mer forvirring. Den het *The Starry Plough*. *Stjernepløgen* er et symbol som har blitt brukt av mange republikanske grupper. For eksempel ga *Officials* ut en avis med samme navn i Derry, og *Provisoriske Sinn Fein* har også brukt navnet.⁴⁶ I Norge kalte *Irlandsfronten* sin fanzine for *Stjernepløgen*. De numrene av *The Starry Plough* som ligger i arkivet er nr. 1-7 fra 1975, og nr. 10 som kom ut i 1976. De er likevel av samme årgang.⁴⁷

Det var flere likheter mellom *Officials* og *IRSP*, enn det var forskjeller. Begge partiene ønsket at Irland skulle samles i en demokratisk, sosialistisk republikk, med 32 fylker. Begge partiene var revolusjonære og marxistiske, og det er litt uklart nøyaktig hva de la i begrepet demokratisk. De var i mot EEC og multinasjonale selskaper, ønsket å knuse britisk imperialisme, så totalt bort i fra katolikk-protestant

⁴⁵ Irish Left Archive, arkiv om *IRSP* og *Officials* (Sist besøkt 30. oktober 2018)

⁴⁶ Det kan bør at det ligger enda en utgivelse i *Irish Left Archive*, med dette navnet. Det var et teoretisk tidsskrift gitt ut av *Provisoriske Sinn Fein* tidlig på 90-tallet.

⁴⁷ Alle er merket som volume 1

dikotomien og begge trakk på James Conolly som en åndelig leder. Så hva var egentlig forskjellen, og hvorfor oppsto konflikten?

Det var i utgangspunktet to ting som opposisjonen innad i *Officials* kritiserte partiet for. Den ene er allerede nevnt, Costello og hans tilhengere var i mot våpenhvilen som hadde blitt inngått i 1972. Den utløsende faktoren for våpenhvilen var at *Officials* hadde vært involvert i en rekke upopulære militæraksjoner tidlig på 70-tallet, som skadet deres politiske renommé. Jeg vil skrive noe mer utdypende om disse i et senere avsnitt. Det var også en bakenforliggende årsak. Flere sentrale figurer i *Officials*, den viktigste Cathal Goulding, hadde begynt å bli skeptiske til voldsbruken, som de mente var med på å splitte den irske arbeiderklassen. Disse to faktorene førte til våpenhvilen.

Det nasjonale spørsmålet var også en viktig forskjell mellom de to gruppene. *Officials* var i mot nasjonal frigjøringskamp hvis ikke hele arbeiderklassen samarbeidet. Deres mål var å forene protestanter og katolikker i en sosialistisk revolusjon. For *Officials* var *Provos* sin frigjøringskamp meningsløs fordi de anså det som en borgerlig revolusjon. Å bytte ut en utbytter med en annen. *IRSP* mente, stikk motsatt av *Officials*, at en forening av arbeiderklassen ikke kunne skje så lenge britene var i Nord-Irland fordi de var garantister for konflikten mellom katolikkene og protestantene. Nasjonal frigjøringskamp var derfor viktig for *IRSP*, og da var våpenhvile uaktuelt.⁴⁸

Konflikten mellom de to partiene ble, som nevnt innledningsvis, godt dekket av sosialistiske aviser. Foley skrev 4 artikler om konflikten i *Intercontinental Press*, alle disse artiklene var sympatiske til *IRSP*. Den første av artiklene han skrev var *Officials Split Over Stalinist Power Play*. Den kom ut 3. mars 1975. Foley startet artikkelen med å gjengi *IRSP* sin forklaring på hvorfor splittelsen skjedde. De hadde fire punkter. De to første handlet om mangelen på demokrati i *Official Sinn Fein*, de to siste handlet om at partiet var blitt mer reformistisk enn revolusjonært. Foley mente likevel at de virkelige grunnene ble oversett, nemlig den stalinistiske vendingen i *Officials*. Han beskrev hvordan *United Irishman*, spesielt etter bruddet, begynte å trykke «aggressive stalinist propaganda». De skrøt av det økonomiske mirakelet i øst og flere av regimene i østblokken. Foley trakk frem en artikkel om Ungarn, som han mente gikk lengst. Der omtaler *United Irishman* Sovjetunionens invasjon i 1956 som en

⁴⁸ I forbindelse med våpenhvilen er det verdt å nevne at *Officials* på ingen måte var motstandere av voldsbruk, hverken i teori eller praksis. Våpenhvilen gjaldt utelukkende med britiske sikkerhetsstyrker, og bevegelsen var involvert i flere konflikter, lenge etter at de hadde endt sin væpnede kamp.

frigjøring fra fascisme. *Officials* forklarer enkelt bort bakgrunnen for revolusjonen i Ungarn i '56, og kaller det en kontra-revolusjon.

Maktsyke elementer i HWSP⁴⁹, sentrert rundt Mátyás Rákosi, hadde forrådt arbeiderklassen. Dette problemet hadde partiet selv løst, og de ansvarlige hadde blitt kastet ut. Vestlige aktører hadde likevel brukt situasjonen til å fyre opp under fascistiske elementer i befolkningen, og regjeringen hadde bedt Sovjetunionen om hjelp. Denne typen stalinistisk propaganda hadde, ifølge Foley, vært til stede i *United Irishman*, tre utgivelser på rad.⁵⁰ De samme utgivelse hadde paranoide ideer om at den republikanske bevegelsen hadde blitt infiltrert av «international socialists» som ønsket guerilla krig i nord. Foley legger ved sitater fra utgivelsene, blant annet et hvor *Officials* garanterer at *IRSP* vil bli kortlevd, ved mindre de får støtte fra «ultra left maniac organisations». Mot slutten av artikkelen stresset Foley nødvendigheten for diskusjon mellom de to partiene:

Let them open up an all-inclusive, honest discussion. If the IRSP has no policies, that can be shown in debate.

If it is not a revolutionary socialist alternative, let Gardiner Place offer a realistic revolutionary policy – although they cannot get this from stalinism or the stalinists.

Den neste artikkelen til Foley var *The Officials Turn Against Their Own Past*, og mye av den samme kritikken videreføres. Han bruker blant annet januar nummeret av *United Irishman*, hvor *Officials* forklarte vekk *Provos* som et høyreavvik og *IRSP* som et venstreavvik. *Officials* anklaget *IRSP* for *adventurism*. Foley minnet om at dette ikke var den eneste formen for venstreavvik, å forsvinne inn i abstrakte ideer var også en form for venstreavvik. Han karakteriserte *Officials* fall til stalinisme som nettopp dette.

Foley kritiserte *Officials* på flere punkter i denne artikkelen. De ønsket å samarbeide med *UDA*⁵¹, helt i tråd med deres ideer om å samle arbeiderklassen. *UDA* hadde en del medlemmer på venstresiden som ifølge Foley hadde utviklet «[...]radical-sounding language that no doubt reflected distorted class feelings in the poor protestant neighborhoods». Samarbeidet var like fruktbart, og tok slutt etter at venstresiden i *UDA* ble systematisk fjernet, i en serie med aksjoner ikke ulik *De Lange Knivers Natt*. I

⁴⁹ Hungarian Workers Socialist Party? Forfatteren mente sannsynligvis Hungarian Socialist Workers Party. Merk at Rákosi var allerede fjernet fra makten da navnet ble byttet, han var aldri leder av et parti med det navnet. Da Rákosi var leder het partiet Hungarian Working Peoples Party.

⁵⁰ Desember 1974, januar og februar 1975

⁵¹ Ulster Defense Association

Foleys øyene var *Officlas* forsøk på å strekke ut en hånd til protestantene var uhistorisk. Han trakk inn *Påkseopprøret* og den *Anglo-Irske* krigen som eksempler. Hvis de republikanske styrkene som kjempet i de konfliktene hadde vært mer opptatt av å blidgjøre protestantene enn de var av å kaste det britiske styret ville de vært reformistiske, ikke revolusjonære. Foley fremmet en analyse av forholdet mellom katolikker, protestanter, deres militære organisasjoner og institusjonell makt i artikkelen. I hans øyene ville alltid høyresiden i grupper som *UDA* vinne. Han definerte protestantenes kamp i Irland som reaksjonær, og mente den uunngåelig førte til undertrykkelse og rasisme. Katolikkene sin kamp var på den andre siden progressiv, og førte til opplysning av arbeiderklassen. Han tok høyde for eventuelle reaksjonære elementer fra religion, men avviste dem som ubetydelige.

Foleys to siste artikler, *A Tribute to Billy McMillen* og *The Need to end the Feud Between the IRSP and the Officials*, er ikke fullt så interessante. I den første fremstilles *IRSP* som mer moderate til konflikten, samtidig mener han at *Officials* har vrangforestillinger om folkets støtte. Den andre artikkelen er et intervju med Saemus Costello, hvor han takket *PLA*⁵² hjelpen, samtidig som han understrekte at de ikke var affiliert med *IRSP*. Han tok også avstand fra *Saor Eire*⁵³, og la skylden for konflikten på ledelsen i *Officials*.

IRSP sin partiavis, *The Starry Plough*, hadde mye av den samme kritikken mot *Officials* som Foley, og listet opp de samme grunnene til splittelsen. Det er likevel noen interessante ting å merke seg. Costello hevdet for eksempel at irene har drevet frigjøringskamp feil i 800 år. Det var grunnen til at frigjøringskampen var lite suksessfull, og *IRSP* var noe helt nytt i denne sammenhengen. Partiet var de første som relaterte anti-imperialisme og klassekamp. *IRSP* påpekte at *Officials* sin taktikk, å forene arbeiderklassen først, kunne oppnå noe begrenset suksess. Det samme gjaldt *Provos* sin taktikk om å kjempe for nasjonal frigjøring først, og (eventuelt) sosialisme senere. Før 1977 utgaven av *The Green Book* var de ikke en sosialistisk organisasjon.⁵⁴ *Provos* hadde en del radikale medlemmer, og *IRSP* understreket at deres frigjøringskamp ikke ble ugyldiggjort fordi de ikke var sosialister. Både *Officials* og *Provos* var likevel dømt til å feile i lengden, og *IRSP* var derfor en nødvendig utvikling.

⁵² Militærorganisasjon, tror det var en forkortelse for Peoples Liberation Army, dukker ikke opp flere ganger

⁵³ Navnet betyr Fritt Irland, flere grupper har brukt dette navnet. Gruppen Costello snakket om var en Trotskistisk organisasjon som opererte mellom 1967 og 1975

⁵⁴ Coogan (2000) *The I.R.A* kapittel 33 og 34 (s. 545-571)

Det var et intervju med Costello avisa hvor han la skylden for konflikten på *Officials*. Han mente at *Officials* angrep *IRSP* fordi de tapte velgere. Costello fremstod som samarbeidsvillig i intervjuet. Han ville ikke kritisere *Provos*, og åpnet for å samarbeide med praktisk talt alle. Han var til og med villig til å samarbeide med lojalistiske organisasjoner så lenge det ble gjort med gode premisser. *The Starry Plough* gir et inntrykk om at *IRSP* nærmest var deprimerte over å måtte drepe potensielle kammerater.

United Irishman hadde et ganske forskjellige bilde av konflikten, og fremstod som mindre pragmatiske. De var for eksempel veldig lite interessert i samarbeid, og artiklene i *United Irishman* var ikke fylt med sorg over å slåss mot potensielle kammerater. De var fylt med et dypt hat. Det syntes best i artikkelen om Liam McMillen sin død, hvor både *Provos* og RUC også nevnes:

An Orange junta sent Liam McMillen to prison because he fought for separation. The Provisional Alliance attempted to assassinate him because he held his socialist beliefs and fought for civil rights. The RUC and the British Army of occupation harassed and hounded him because he was a socialist republican. **A small band of fanatical malcontents, the sewer rats of Costello and McAliskey⁵⁵ who finally laid him low.**

Officials fremstår som mer fanatiske enn *IRSP* i sine egne utgivelser. De har også en tydelig offermentalitet. De påstod for eksempel at journalister og terrorister fryktet *Den Offisielle Republikanske Bevegelsen*, og konspirerte mot dem. Og uansett hvor sosialistiske disse «terroristene» sine ideer hørtes ut tjente de den samme rollen som den britiske hæren; å ødelegge den republikanske bevegelsen. De forsøkte også å bortforklare sine, mildt sagt elendige, valgresultater.⁵⁶ Ganske naturlig for et parti som hevdet å representere hele arbeiderklassen. *Officials* skyldte på tre faktorer. Den første var *Provos*, lojalistene og den britiske hæren sin voldsbruk. I slike tider hadde ikke folket tid til å være progressive. Den andre faktoren var *IRSP* og propaganda, som hadde satt *Officials* i et dårlig lys. Den siste faktoren var antallet valg. Artikkelen påstod at det hadde vært 6 valg på 2 år, uten at noen av de hadde noen betydning. Avisen er også tydelig i sin støtte til Sovjetunionen og Vietnam. Det trekkes en parallell mellom McMillen og de tapre Vietcong. Han ble drept samtidig med Saigons fall. Det er også en skryteartikkel om Tsjekkoslovakia og sosialismen. Etter den traumatiske våren i 1968, da Warsawa-pakten var nødt til å gripe inn i landet, var de igjen på rett vei.

⁵⁵ Bernadette McAliskey, tidligere Bernadette Devlin

⁵⁶ Til parlamentsvalget i 1973 og 1975 fikk de henholdsvis 1,8% og 2,2% av stemmene under navnet *The Republican Clubs*

Oransjeordenen

Jeg må også gå igjennom noen protestantiske og lojalistiske grupper i dette kapittelet. Jeg har valgt å gi Oransjeordenen et eget avsnitt, blant annet fordi det er en veldig særegen organisasjon, men også for å skille den fra lojalitiske paramilitære organisasjoner.

Oransjeordenen er en sekterisk broderskapsorganisasjon, organisert i losjer, med hovedkvarter i Belfast. Medlemskap er forbeholdt protestanter. Protestanter som er gift med katolikker godtas ikke, og begge ens foreldre bør være protestanter. Det er imidlertid mulig å bli medlem for konvertitter. Mange har blitt kastet ut for å ha deltatt i katolske ritualer.

Ordenen er aktiv i hele det britiske samveldet. Den ble stiftet i 1795, i Armagh, Nord-Irland i en periode kjent som *The Armagh Disturbances*, for å opprettholde den protestantiske dominansen⁵⁷ og det er i Nord-Irland Oransjeordenen har vært mest innflytelsesrik.

Organisasjonen er oppkalt etter de protestantiske kongen Vilhelm III (også kjent som Vilhelm av Oranien), særlig husket for sin knusende seier over den katolske Jakob II, under de Jakobinske Irlandskrigene (1688-1691). De er lett gjenkjennelige med sine store oransje ordensbånd.

De er mest kjent for sine parader, den største er *The Twelfth* som holdes den 12. juli.⁵⁸ De deltok på nei-siden i Skottland, under folkeavstemningen for selvstyre i 2014.⁵⁹ Under *The Troubles* var de aktive, og holdt blant annet parader i katolske nabolag. Selv hevdet ordenen at de bare ivaretok protestantenes religiøse og politiske interesser. Mange har imidlertid kritisert ordenen, blant annet for dens tilknytning til paramilitære organisasjoner. Det er også blitt hevdet at oransjeordenen har vært rekrutteringsgrunnlag for *UVF* og *UDA*. Skal en tro organisasjonens egne nettsider er sekularisme i dag den største fienden.⁶⁰

UVF og UDA

Den protestantiske befolkningen hadde også paramilitære grupper. Disse gruppene hadde ofte et større fokus på religion enn *IRA*, men det gir mer mening å kalle dem lojalistiske enn protestantiske. De var

⁵⁷ History of Ireland, issue 3 autumn 1995, volume 3

⁵⁸ Oransjeordenen, hjemmeside, turisme (Sist besøkt 30. oktober 2018)

⁵⁹ BBC (25/06-2014)

⁶⁰ Oransjeordenen, hjemmeside, «What is the Orange Order?» (Sist besøkt 30. oktober 2018)

også, for det meste, godt forankret på høyresiden. *Ulster Volunteer Force (UVF)* og *Ulster Defence Association (UDA)* var de viktigste av disse paramilitære organisasjonene. *UVF* var den eldste, stiftet i 1966. *UDA* ble stiftet fem år senere, i 1971. Sistnevnte var den største av de to organisasjonene. I likhet med de forskjellige fraksjonene i *IRA* oppsto det feider mellom *UDA* og *UVF*, men i mye mindre grad enn hos *IRA*. De klarte å samarbeide under mesteparten av *The Troubles*.

Begge organisasjonene har blitt beskyldt for å være fascister. Denne merkelappen passer riktig nok best for *UDA* som blant annet samarbeidet med nynazistiske *Combat 18*, og *BNP*.⁶¹ Et eksempel på deres mer ekstreme politiske ideer kom i 1994. I et dokument foreslo de etnisk rensing og en ny oppdeling av Nord-Irland, for å skape et rent protestantisk land, hvis den britiske hæren en dag skulle trekke seg ut.⁶²

En viktig forskjell mellom de protestantiske og republikanske paramilitære organisasjonene var deres forhold til sekterisk vold mot sivile. De fleste republikanske gruppene var imot sekteriske mord, selv om de til tider var involvert i det. De lojalistiske organisasjonene brukte det mer flittig. Merk at antallet drepte sivile var omtrent likt for lojalistene og republikanerne, men hvis vi i stedet ser på prosent får vi et noe annet bilde. *IRA* sine offer var 57,6% britiske sikkerhetsstyrker, og 29% sivile. *UDA/UFF*⁶³ sine offer var 80,3% sivile. *UVF* kommer verst ut, med 83,8% sivile drepte. De sto også bak det verste terrorangrepet under *The Troubles* da de detonerte fire bomber i rushtiden som drepte 34 mennesker og skadet over 300.

MI-bevegelsen og norsk solidaritetsarbeid

På slutten av 60-tallet oppsto det en studentbevegelse i Europa og USA. Bevegelsen er kjent som studentopprøret og hadde både politiske og kulturelle uttrykk, ofte blandet.⁶⁴ Bevegelsen fikk litt andre uttrykk i Europa enn i USA, men i begge tilfeller var det snakk om en slags radikalisering. Særlig i Europa trykket bevegelsen marxistisk ideologi til brystet, og det førte til opprettelse av en rekke nye marxistiske partier.

⁶¹ 18 i *Combat 18* spiller på Adolf Hitler sine initialer: A er den første bokstaven i alfabetet, H er den åttende. *BNP* er *British National Party* er et høyreekstremt parti i Storbritannia

⁶² Ian S. Wood (2006)

⁶³ *Ulster Freedom Fighters*. Et cover-navn brukt av *UDA* for å unngå å bli klassifisert som terrorister. Dette virket rimelig bra, de ble ikke anerkjent som en terrororganisasjon før 1992

⁶⁴ For eksempel da den amerikanske delen av bevegelsen som lagde kunst og musikk ut av å protestere mot Vietnamkrigen.

ML-bevegelsen skilte seg ganske markant fra andre ungdomsopprør. Man kan for eksempel sammenligne dem med hippie-bevegelsen. De var løst organiserte, hadde gjerne langt hår, fargerike klær, veldig fri seksualmoral og drev med rusmidler som cannabis og LSD. En lett gjenkjennelig, typisk ut-gruppe. For ml-erne var dette utenkelig. De var rigid organisert, klypte håret kort, kledde seg i ordentlig og tok avstand fra dop- og sexfetisjeringen.⁶⁵ SUF(m-l) sine tidsskrifter var sterkt kritiske til narkotika, de gikk så langt at de betraktet det som et borgerlig angrep på ungdommen, for å knekke deres revolusjonlyst.⁶⁶

Det viktigste ml-partiet i Norge var *AKP(m-l)*. Forløperen deres var *SUF(m-l)*. De het opprinnelig bare *SUF* (Sosialistisk Ungdomsforbund) og var ungdomspartiet til *SF*, men brøt ut under landsmøtet i 1969. Da de brøt ut la de suffikset *ml*, for marxist-leninistene, til navnet. Fire år senere ble partiet *AKP(m-l)* (*Arbeiderenes Kommunistparti marxist-leninistene*) opprettet av *SUF(m-l)* og *Marxist-Leninistiske Grupper*.

Bevegelsen som var assosiert med de forskjellige aktørene nevnt over omtales gjerne kollektivt som ml-bevegelsen. Den formen for kommunisme som bevegelsen bekjente seg til var inspirert av Mao Zedong, og de var veldig kritiske til Sovjetunionen. ML-bevegelsen hadde sine egne tidsskrifter, blant annet *Røde Fane* som en teoretisk tidsskrift og *Klassekampen* som partiavis. De hadde et eget forlag som het *Oktober*, og et plateselskap som het *MAI*.

Det er viktig å merke seg at ml-bevegelsen var veldig radikal. De støttet Pol Pot sitt regime i Kambodsja, og bortforklarte alle rapporter om menneskelige lidelser med at det bare var imperialistisk propaganda.⁶⁷ Den maoistiske ideologien som bevegelsen forfektet ga de andre tolkningstammer for den tredje verden⁶⁸, og imperialisme var et av bevegelsens mest brukte skjellsord. Partiet ønsket en væpnet kommunistisk revolusjon i Norge, men mente at tiden ikke enda var moden.

Det gikk etterhvert opp for ml-erne at de ikke var spesielt populære blant arbeiderklassen. Dette forsøkte de å løse ved såkalt *proletarisering*. Det gikk ut på at medlemmer i *AKP(m-l)* skulle infiltrere arbeiderklassen, de gikk bort fra sine karrierer eller studier, og tok *vanlige* jobber. De som lot seg

⁶⁵ Nik. Brandal (2013) i *Venstreekstremisme – Ideer og Bevegelser*

⁶⁶ Gylseth (2017) i *Prosa, nr. 4 2017*

⁶⁷ *Røde Fane* 5/6 1978, spesialnummer om "Kampucheas Økonomi", se også Sørensen (2010)

⁶⁸ Ideologien som Karl Marx utviklet passet dårlig som tolkninggramme for andre samfunn enn det vest-europeiske samfunnet han selv vokste opp i. Marxismen som Mao Zedong utviklet var derimot tilpasset den tredje verden.

proletarisere ble kalt X-ere, og kampanjen var hemmelig. De forsøkte også og infiltrere politiet, hæren og andre partier, blant annet *NKP*.⁶⁹

Ml-erne hadde en del aksjonsformer på 70-tallet, og var involvert i en del kontroverser. De forsøkte blant annet å stoppe et par kinofilmer, *The Green Berets* og *Seier i Entebbe*, for det meste med lite suksess. *Klassekampen* dekket disse demonstrasjonene og anklaget politiet for å samarbeide med nynazister og fascister da de stoppet demonstrasjonene. I realiteten var det for det meste lokalbefolkningen som ønsket å se filmene som hjalp politiet.⁷⁰

Verre enn forsøket på å stoppe kinofilmer var forsøkene på å stoppe israelske forelesere på norske universiteter. Her hadde de også noe mer suksess i visse tilfeller. Foreleserne ble anklaget for å være sionistiske utsendinger som skulle spre propaganda. Også her var *Klassekampen* involvert, de hevdet blant annet at israelere ikke hadde krav på ytringsfrihet.⁷¹

En viktig side ved ml-bevegelsens var solidaritetsarbeid. *Solidaritetskomiteen for Vietnam* og *Palestinakomiteen* var de mest kjente solidaritetsorganisasjonene knyttet til bevegelsen. Det er som nevnt tidligere skrevet en del om begge disse.⁷²

Solidaritetsorganisasjonene var gjerne delt opp i *fronter* og *komiteer*. Disse organisasjonene var i prinsippet partipolitisk uavhengige, men hadde i noen tilfeller en viss tilknytting til partier. For eksempel ble det hevdet i Lund-rapporten at *Irlandsfronten* var dominert av personer fra SV, og *Irlandskomiteen* var dominert av AKP(m-l). Det samme skillet kan man se mellom *Palestinafronten* og *Palestinakomiteen*.

Solidaritet med Nord-Irland

En av de mindre kjente solidaritetsbevegelsene i Norge var den som jobbet med Nord-Irland. I Norge var det to organisasjoner, *Irlandsfronten* og *Irlandskomiteen*.⁷³ *Irlandsfronten* ble etablert i 1972, det samme året Albert Henrik Moen sin bok «Tragedien Nord-Irland» kom ut. I mars 1972 ble det holdt et

⁶⁹ Westlie (2013) i *Venstreekstremisme – Ideer og Bevegelser*

⁷⁰ Odd Arvid Storsveen (2013) i *Venstreekstremisme – Ideer og Bevegelser*

⁷¹ Odd Arvid Storsveen (2013) i *Venstreekstremisme – Ideer og Bevegelser*

⁷² Se Godbolt (2008) og Vøgstøl (2007)

⁷³ Lund-rapporten(1996). Full tittel er "Dokument nr. 15 (1995-96) Rapport til Stortinget fra kommisjonen som ble nedsatt av av Stortinget for å granske påstander om ulovlig overvåkning av norske borgere"

foredrag i Det Norske Studentersamfund av en av lederne fra *Officials*, Malachy McGurran. Dette ble senere utgitt som en pamflett av *Oktober*, og en av hovedpersonene i *Irlandsfronten* har skrevet lederen. Navnet *Irlandsfronten* dukker først opp et halvt år senere i en liten pamflett med tittelen «Kommentar om Irland». De ga etterhvert også ut en fanzine som het «*Stjerneplogen*». Navnet er tatt fra et irsk symbol, ofte brukt som flagg av sosialister og republikanere. Det var også navnet på en republikansk avis utgitt i Derry.

Irlandskomiteen ble også etablert på 70-tallet.⁷⁴ De var en utbryterorganisasjon fra *Irlandsfronten*, som ble stiftet etter et årsmøte i 1974. I 1982 slo organisasjonene seg sammen til *Den Forente Irlandskomite*. Etter dette ga de ut tidsskriftet *Irlandsrapport*, som jeg ikke har klart å finne noen eksemplarer av, foruten et kort utdrag.

Det er tydelig at de forskjellige IRA gruppene var klar over at denne bevegelsen eksisterte. *Irlandskomiteen* ble for eksempel avbildet i den republikanske avisa *An Phoblacht* da de gikk i 8. mars tog, og *Irlandsfronten* ble nevnt i *United Irishman* i forbindelse med en pengedonasjon. I tillegg var det mennesker med tilknytting til *IRA* og *Sinn Fein* på besøk i Norge ved et par anledninger.⁷⁵ Det er også en del arkivmateriale som viser korrespondanse mellom de norske organisasjonene og irske organisasjoner. Denne kontakten kom også frem i Lund-rapporten. *Irlandsfronten* og *Irlandskomiteen* ble overvåket av *PST* på grunn av dette. Gruppene som jobbet med Irland var ikke alene om å bli overvåket, de fleste på den ytre venstresiden ble det.⁷⁶

Til slutt kan det nevnes at det også ble gitt ut en vinylplate som het *Fridomsharpa* av Stein og Jord i 1977. Sangene på platen er fornorskninger av irske protestsanger, og gruppen har med seg en engelsk vokalist som heter Tony. Blant sangene på platen er en klassisk kampsang som heter *The Rifles of the IRA*. LP'en ble gitt ut av plateselskapet MAI, som var tilknyttet Oktober forlag. De ga ut flere andre revolusjonære LPer og EPer, for eksempel *Kambodsja er fri/Mellom Kamerater* av Hans og Stein.

⁷⁴ Ken Jackson, online CV (Sist besøkt 30. oktober 2018)

⁷⁵ Irlandskomiteen, *Fritt Irland* (1981)

⁷⁶ Lund-rapporten (1996)

Kapittel 3

Irlandsfronten

Det var lite interesse for konflikten i Norge før 1972. Etter dette var det noe mer interesse, men den nådde aldri den samme høyden som for eksempel Vietnamkrigen. Konflikten ble dekket i media, for eksempel skrev Fædrelandsvennen i 1969, som skrev om en dom mot Bernadette Devlin, men solidaritetsarbeidet startet ikke før 1972.⁷⁷ En av de viktigste enkelthendelsene under *The Troubles* fant sted i begynnelsen av 1972, og var i følge *Irlandsfronten* grunnen til at organisasjonen ble stiftet det samme året. *Bloody Sunday* var startskuddet for det norske solidaritetsarbeidet.

Bloody Sunday

De britiske soldatene hadde, siden de ble stasjonert i Nord-Irland, begått en del feilgrep. Bloody Sunday var et av de verre. Britenes behandling av befolkningen i Nord-Irland minnet mer om hvordan de behandlet befolkningen i sine tidligere kolonier, enn innbyggere i Storbritannia. Katolikkene i Derry hadde planlagt en borgerretteighetsdemonstrasjon 30. januar 1972. De ønsket å vise motstand mot britenes interneringsleirer for personer som var mistenkt for å samarbeide med IRA, og det er antatt at mellom 10 000 og 15 000 stilte opp.⁷⁸

Demonstrasjonen var teknisk sett ulovlig da britene hadde forbudt den på forhånd. Under demonstrasjonen skjøt britiske fallskjermssoldater 13 ubevæpnede sivile.⁷⁹ Soldatene hevdet selv at de fryktet for sitt eget liv, fordi de hadde hørt at skudd hadde blitt avfyrt mot dem. Ingen andre vitner bekreftet dette, men påstod at skytingen først begynte da soldatene skjøt mot demonstrantene. Denne påstanden har blitt underbygd av journalister som var tilstede, blant annet Simon Winchester.⁸⁰ Han var *The Guardians* korrespondent i Nord-Irland frem til 1972.

Det er en del spørsmål som står ubesvart etter Bloody Sunday, det mest åpenbare er hvorfor soldatene begynte å skyte. Et annet spørsmål er hvorfor akkurat denne demonstrasjonen hadde skapt så mye frykt

⁷⁷ Fædrelandsvennen 24/12-1969

⁷⁸ Tallene som dukker opp oftest er 10 000. Det laveste estimatet er Lord Widgery sin (diskrediterte) rapport på 3000-5000, det høyeste jeg har sett fra McGurran sitt foredrag som sier 30 000. Widgery-rapporten er tilgjengelig på CAIN Web Service

⁷⁹ En person til døde senere av skadene, så det totale tallet er 14

⁸⁰ Coogan (2000) s. 344

hos de militære. Coogan mener at alt av «bevismaterialet» tatt i betraktning virket det som de britiske soldatene enten ønsket å lære lokalbefolkningen en lekse, eller hadde fått ordre og opplysninger som ikke samsvarte med virkeligheten.⁸¹ Andre har hevdet at *Bloody Sunday* var et bevisst forsøk fra britisk side på å provosere frem et angrep fra IRA.⁸²

Det ble nedsatt en granskningskommisjon under Lord Widgery som frikjente soldatene. Kommisjonen ga den største delen av skylden til demonstrantene som hadde skapt en farlig situasjon. Både soldatenes forklaring og Widgerys rapport har senere blitt diskreditert på flere områder.

Bloody Sunday fikk konsekvenser både nasjonalt og internasjonalt, blant annet ble den britiske ambassaden i Dublin påtatt og det ble holdt demonstrasjoner foran det britiske konsulatet i Milano. Reportasjene var på alle TV skjermer og i alle aviser. Det ble i 1998 satt ned en ny kommisjon av Tony Blair, og i 2010 ble en rapport levert som ga soldatene skylden. David Cameron har bedt om unnskyldning for *Bloody Sunday*, og det er fortsatt et sårt tema.⁸³ James MCClean, en irsk fotballspiller født i Derry, har blant annet havnet i medias søkelys en del ganger fordi han nekter å være med på å hedre britiske soldater.⁸⁴

Bloody Sunday var førstesidestoff i *Fædrelandsvennen* 2. februar 1972 med overskriften «Titusner i sørgetog – Uro over hele ``Den grønne øy``».⁸⁵ Artikkelen gir et godt bilde av både britiske og internasjonale reaksjoner på *Bloody Sunday*. Den forteller at etterforskningen vil bli tatt seriøst med oppnevningen av Widgery sin kommisjon. Han omtales som en mann med sterk hengivenhet til lov og orden, og at han har fått flere fullmakter. Oppnevningen var i parlamentet populær blant briter, men mindre populær blant irer. En av kritikkene var at en brite umulig kunne være upartisk i saken. Denne kritikken av Widgery viste seg å stemme i ettertid, men hadde nok mer å gjøre med instruksjoner om en rask etterforskning og et ønske om å renske av soldatene, enn det faktum at han var britisk.

Også *Aftenposten* og *Nationen* har saker relatert til *Bloody Sunday* på forsiden i tiden etter. *Aftenposten* skildrer selve hendelsen mer i detalj, og legger også en del av skylden på demonstrantene.

⁸¹ Coogan (2000) s. 344

⁸² Ken Jackson har uttalt dette i en jubileumssak for *Bloody Sunday* i *Klassekampen* (01/02-1982)

⁸³ NRK – 40 år siden *Bloody Sunday* (30/01-2012)

⁸⁴ *Fædrelandsvennen* (19/07-2015)

⁸⁵ *Fædrelandsvennen* (02/02-1972)

De britiske soldatene hadde sperret av gaten ved rådhuset, og demonstrantene marsjerte mot dem. Da de ikke kom videre begynte de å kaste stein på soldatene, som svarte med gummikuler og vannkanoner. Etter at mennesker som antagelig hadde tilknytning til IRA skjød tåregassgranater mot soldatene, fikk de beskjed om å svare med skarp ammunisjon. Aftenposten gjengir også det som ble hevdet fra offisielt britisk hold, at *IRA* hadde sendt snikskyttere for å drepe britiske soldater. Videre gikk artikkelen over til å skildre britisk misnøye med den nord-irske regjeringen og politiet.⁸⁶

Artikkelen jeg hentet fra *Nationen* var på trykk lørdag 5. februar 1972. Også her er *The Troubles* førstesidemateriale, i underkant av en uke etter *Bloody Sunday*. Frykten for et nytt blodbad var stor, fordi det var planlagt en ny borgerrettighetsdemonstrasjon i Newry, en by med 13 000 innbyggere. Britiske soldater sperret av alle veiene inn i byen, men flere tusen mennesker ønsket å «[...] trosse jernringen om Newry».⁸⁷ Britiske og nord-irske myndigheter forsøkte å stoppe demonstrasjonen, Jack Lynch⁸⁸ krevde på sin side tilbaketrekning av britiske soldater fra Newry og anmodet *IRA* om å ikke provosere soldatene. Lynch hadde videre sagt at han ikke på klandret *IRA* for *Bloody Sunday*, men troppene som skjød uten å ha blitt provosert.

At *Bloody Sunday* fortsatt var førstesidestoff en uke senere viser nok en gang at dette var en betydelig hendelse internasjonalt. Et annet interessant moment å ta med seg fra *Nationens* artikkel er at skyldspørsmålet allerede i februar 1972 ble dyttet over på de britiske soldatene, men at det tok britiske myndigheter nesten 40 år å innrømme dette.

Jeg har også lett etter fremstillinger av *Bloody Sunday* i *Klassekampen* i den umiddelbare ettertiden, men ikke funnet noe. Frem til 1973 fungerte *Klassekampen* som en månedsavis for ml-bevegelsen. Numrene for februar, mars og april inneholder ingen referanser til *The Troubles*, men er mer opptatt av EEC og Vietnam.

Begynnelsen på solidaritetsbevegelsen – Malachy McGurrans foredrag i Oslo

Startskuddet for *Irlandsfronten* var et foredrag som ble holdt i Det Norske Studentersamfund 21. mars 1972, med tittelen «Om Kampen i Irland». Foredraget ble holdt av Malachy McGurran, en

⁸⁶ Aftenposten 31/01-1972

⁸⁷ *Nationen* 02/05-1972

⁸⁸ Daværende statsminister i Irland

lederskikkelse i *Det Offisielle IRA*, og Nord-Irlands mest ettersøkte mann.⁸⁹ Rød Front var arrangør, og foredraget ble senere utgitt i tekstform av arbeids- og studiegruppene om Irland, i samarbeid med forlaget Oktober. Temaene i foredraget er inndelt i underoverskrifter, men de er noe klønete og overlappende da de er et redaksjonelt tilskudd i ettertid. Det ble lagt til en leder, skrevet av Tomás de Bhaldraithe.⁹⁰ Den fortalte at interessen for Irland var økende, men at det var tynt med informasjon.

Den marxistiske retorikken var tydelig, både i lederen og foredraget, med klassiske *buzzwords* som: klassekamp, folkets kamp, imperialism, fascisme, utbytting osv. Dette bør ikke komme som et sjokk for noen, da foredraget ble holdt i regi av Rød Front og *Officials* var den marxistiske fløyen av IRA.

McGurran begynte med beskrivelser av 800 år med motstand og undertrykkelse, og at de nåværende konfliktene i Nord-Irland var en logisk konklusjon av imperialistisk utbytting og okkupasjon. Han sammenlignet også bruken av den britiske hæren i Nord-Irland med hvordan den var brukt i andre tidligere britiske kolonier. McGurran gikk videre over til å beskrive irsk motstandskamp. Påskeopprøret nevnes ikke direkte, men han snakket om James Connollys arbeiderhær som et av utgangspunktene for IRA. Årene 1918-22 blir beskrevet som de mest vellykkede i den irske motstandskampen. Han sammenlignet Connollys situasjon, med sin egen samtid og hevdet i likhet med Connolly, «[...] at man ikke kan skille kampen mot de britiske okkupasjons-troppene fra folkets kamp for å få eiendomsretten i sitt eget land.»⁹¹ Videre beskrev han behovet for en revolusjon mot imperialismen og kapitalismen. Den marxistiske.

Etter *Den Irske Frigjøringskrig* ble landet som kjent delt. McGurran omtalte dette som at borgerskapet solgte landet. Dette er en noe urettferdig analyse. Michael Collins og Arthur Griffith hadde i realiteten ingen andre valgmuligheter, og traktaten de skrev under på ble hadde i tillegg et (knappt) flertall i *Dail Eirann*. Dette førte som kjent til den Irske Borgerkrig, og den første splittelsen i IRA.

Officials og *Provos* stammer begge fra den delen av IRA som nektet å legge ned våpnene og McGurran var ikke nådig i sin beskrivelse av de som støttet *Den Anglo-irske Traktat*. Han kalte dem forrædere, en betraktning han forlenger til hele Den Irske Republikk. Hatet mot republikken var tydelig flere steder.

⁸⁹ Skrevet på baksiden av heftet, påstanden bør tas med en klype salt, mange var engasjert i republikanske grupper i Nord-Irland på 70-tallet

⁹⁰ En av de sentrale personene i *Irlandsfronten*

⁹¹ McGurran (1972) s. 3

McGurran hevdet at kampen mot «quislingregjeringen i Dublin» var like viktig som kampen mot britene. Edward Heath og Jack Lynch var «samme ulla». Dette var også *Provos* sitt offisielle standpunkt frem til 1986, da de anerkjente regjeringen i republikken. Dette førte til en splittelse i organisasjonen, hvor en gruppe kjent som *IRA Continuity* brøt ut. *Officials* var på denne tiden blitt ganske ubetydelige.

Foredraget gikk inn på det daglige livet for katolikkene i nord. Distriktene som nesten utelukkende var befolket av katolikker, for eksempel *Free Derry* og Ardoyne, ble ofte kalt ghettoer. Mange av disse områdene var *no-go zones* for blant annet politi og militæret, og var tungt barrikadert. Barrikaderingen av disse områdene var ofte et svar til brutale politiaksjoner, for eksempel *Falls Curfew* i 1970.⁹² Myndighetene sluttet ofte å opprettholde infrastruktur og tjenester i disse bydelene, delvis fordi majoriteten av befolkningen nektet å betale skatt og regninger, men også fordi bare lokalbefolkningen kunne bevege fritt i disse områdene. McGurran mente at barrikaderingen en revolusjonær utvikling, som ble bedre med tiden. I de katolske ghettoene var alt ikke-katolsk som beveget seg sanksjonerte mål. Det ble for eksempel stjålet lastebiler for å vedlikeholde barrikadene og innholdet i bilene ble redistribuert til befolkningen.

McGurran snakket om ungdommen og kvinnes rolle i kampen. Han presiserte at *Officials* ikke direkte rekrutterte ungdom, men at de engasjerte seg i ung alder på grunn av behandlingen de hadde fått. Han trakk frem et eksempel hvor ungdom mobbet britiske soldater i forbindelse med treningskamper i forkant av VM i 1970. Bobby Moore var kaptein på det engelske landslaget. Da England spilte mot Colombia i Bogota ble Moore arrestert for å ha stjålet et armbånd i en gullsmidbutikk.⁹³ Ungdommen i Derry skrek slibrigheter mot de britiske soldatene, og kalte Moore for «en sånn og sånn tjuv». Da England spilte kvartfinale mot Vest-Tyskland⁹⁴ i VM 1970 hadde soldatene i Derry fått fri for å se kampen, men ungdommen saboterte dette ved å skape opptøyer. Kvinnes kamp ble beskrevet i kortere trekk, og McGurran trakk i hovedsak frem at de var effektive i streikeaksjoner fordi mange av kvinnene i Derry jobbet i «utbytter fabrikkene».

⁹² Coogan (2000)

⁹³ Moore ble frikjent for alle anklagene. Se *The Independent* (07/03-2003)

⁹⁴ England tapte

I løpet av foredraget snakket McGurran en del om uenigheten mellom *Officials* og *Provos*. Et av poengene som McGurran trekker frem er den forskjellige motivasjonen til de to fraksjonene. *Provos* sto for handling fremfor ideologi, dette var en av grunnene for at de skilte seg fra *Officials* i 1969. De førte i hovedsak en nasjonalistisk frigjøringskamp, men de hadde også en venstreorientert tolkning av verden. De var likevel ikke like radikale som *Officials* og deres revolusjonære marxisme.

Et annet viktig skille mellom de to gruppene som McGurran trakk frem var deres holdning til sekterismen. *Officials* nektet ikke for at deler av konflikten skyldtes religion, men de fokuserte mindre på sekterismen enn hva *Provos* gjorde. *Officials* påstod at segregeringen mellom katolikker og protestanter var skapt av imperialister for å skille befolkningen. Splitt og hersk var tross alt en favoritt i det britiske imperiet. De mente derfor at det var viktig å bygge bruer mellom protestantisk og katolsk arbeiderklasse, fordi klassesammenheng var viktigere enn religiøs tilhørighet. McGurran spurte seg selv hvem det var som egentlig tjente på voldsbruken mot sivilbefolkningen. Han mente at det åpenbare svaret var «høyresiden av unionistkreftene» og den britiske hæren.

McGurran sitt foredrag ble holdt på en tid da *Officials* var inne i en omveltningperiode. De hadde i løpet av de første årene på 70-tallet vært ansvarlige for en rekke kontroversielle militæraksjoner. I en hevnaaksjon for *Bloody Sunday* hadde de bombet en britisk militærbrakke i Aldershot, men bare drept en katolsk kapellan og noen vaskedamer. De var ansvarlige for et utilsiktet attentat mot Senator Barnhill. Utilsiktet i den forstand at de bare hadde tenkt til å ødelegge huset hans som et ledd i klassekrig. Da Barnhill kom hjem og mottatte seg ble han drept. *Officials* forsøkte også å drepe en politiker fra John David Taylor fra *Ulster Unionist Party*. Bilen hans ble skutt mot i en *drive-by* og Taylor ble truffet fem ganger i hodet, men overlevde. Ifølge nord-irsk galgenhumor overlevde han *fordi* han ble skutt i hodet. Også et attentat mot en *UDR*-mann⁹⁵ skapte dårlig PR. Han jobbet som skolebussjåfør, og ble dratt ut av bussen og skutt foran gråtende barn.⁹⁶

Da McGurrans foredrag ble holdt i mars 1972 drev *Officials* fortsatt med væpnet kamp mot britene. Dette varte imidlertid ikke lenge. Militærkamp mot britene ble avvirket to måneder senere. Etter dette var de bare involvert i feider med andre paramilitære grupper, den viktigste av disse den allerede nevnte konflikten med *INLA* og *IRSP*.

⁹⁵ Ulster Defence Regiment, et infanteri regiment i den britiske hæren opprettet i forbindelse med *The Troubles*

⁹⁶ Coogan (2000) s. 459

På grunn av *Officials* marxistiske ideologi var det ikke bare Irland foredraget handlet om, situasjonen i landet måtte settes inn i en større sammenheng. McGurran brukte for eksempel en del tid på EEC. *Officials* fryktet at medlemskap i EEC betydde at landet skulle selges til de høystbydende kapitalistene i Brussel, og var villige til å gå til væpnet kamp for å holde Irland (nord og sør) utenfor. Han trakk sammenligninger mellom Norge og Irland, og skrøt av den norske anti EEC bevegelsen:

For vi vet at deres kamp er vår kamp. Vi vet at kampen i Norge mot EEC ikke kan skilles fra kampen mot de britiske okkupasjonsstyrkene i Nord-Irland og den nasjonale kampen for å holde landet vårt ute av EEC. Dette er ikke bare et nasjonalt spørsmål, det det står om er at de tre største imperialistiske nasjonene i Europa, som lenge ikke har kunnet utbytte landene så mye som nødvendig for dem, nå vil kunne gå sammen for å utøve den største kapitalistiske økonomiske kontroll over Europas folk

EEC er også fremtredende i den trykkede versjonen av foredraget, forsiden er laget som en salgsannonse for Irland "For sale by private treaty" og signert "Jack Lynch and Pttrs".

Kampen mot EEC inngikk i en større kamp på tvers av landegrenser mot *imperialismen*. *Officials* støttet arbeiderklassen i andre land sin kamp⁹⁷, og ønsket støtte fra arbeidere og revolusjonære i andre land. McGurran hevdet at støtte til kampen i Algerie, Hellas eller Vietnam også var til hjelp for irenes kamp. Alt ble satt inn i et globalt perspektiv. McGurran avsluttet foredraget slik:

Dere må bli innstilt på å støtte revolusjonære bevegelser i hvilken som helst del av verden og engasjere dere i organisert form til forsvar for det og støtte til det og solidaritet med det. Jeg ber dere, på vegne av Det Offisielle IRA og det irske folket, å enes i støtte til det irske folket i deres kamp mot de britiske imperialistiske styrkene. Om dere gjør det vil det irske folket være takknemlige. På denne måten vil dere støtte opp både om det norske folkets kamp og om den kampen menneskeheten fører over hele verden for å gjøre seg til herre over sin egen skjebne

Kommentar om Irland

Det tidligste dokumentet fra det norske solidaritetsarbeidet jeg har funnet er *Kommentar om Irland* fra 1972. Det ble utgitt av *arbeidsutvalget i Irlandsfronten*. Arbeidsutvalget bestod av Ketil Aldrin fra Handelsgym, Tomas de Bhaldraithe fra Keltisk Institutt, Ken Jackson fra Hegdehaugen Gym og Astrid

⁹⁷ McGurran trakk frem og utdypet to konkrete eksempler, kullgruvearbeidere i England og verftsarbeidere i Skottland

Schlytter fra juridisk fakultet. Legg spesielt merke til to av navnene. De Bhaldrate skrev lederen for McGurrans sitt foredrag, og Ken Jackson dukker stadig opp i forbindelse med både *Irlandsfronten* og *Irlandskomiteen*. På sin online CV har Jackson listet seg som leder av *Irlandskomiteen* mellom 1972 og 1999.⁹⁸

Innholdet i dokumentet er ikke veldig interessant. Det var for det meste gjenbruk av McGurrans sine temaer: irsk historie, segregering og sekterisme i nord, *Officials* sine synspunkter og marxistiske ideer. Et par ting er derimot verdt å merke seg. Nord-Irland hadde frem til 1972 sitt eget parlament. Det het Stormont, og ble oppløst i 1972. McGurran snakket om at Nord-Irland var i ferd med å bli direktestyrte fra Westminster, men da foredraget ble holdt hadde ikke Stormont enda falt. Det hadde det da *Irlandsfronten* ga ut *Kommentar om Irland*, og det britiske parlamentet hadde utnevnt en egen minister for Nord-Irland.

Den første personen som holdt denne posten var William Whitelaw fra det konservative partiet. Nord-Irland var aldri nærmere en ordentlig borgerkrig enn tiden før Stormont ble oppløst.⁹⁹ Whitelaw klarte å få kontroll på situasjonen, blant annet ved å kneble den britiske hæren, som hadde vært under Stormonts kontroll, og han forhandlet med både *Provos* og *Officials*. Han ble på tross av sin innsats ikke en spesielt populær mann.

Irlandsfronten beskyldte han for å ønske fred bare så utnyttningen av irene kunne fortsette. På siste side i dokumentet er det en kort tegneserie. I "Wille Whitelaw møter sitt folk..." spaserer Whitelaw rundt i en nord-irsk by og snakker med en bussjåfør. Whitelaws effektivitet diskuteres, og han unnskylder seg med at han bare har hatt jobben i en måned. Bussjåføren påpeker at det bare tok "seks dager å skape universet", men legger til at det tross alt var et seriøst forsøk.

En annen ting som hadde endret seg mellom utgivelsen av de to dokumentene var *Officials*' innstilling til væpnet kamp. Da McGurran holdt sitt foredrag hadde ikke *Officials* avsluttet sin militærkampanje mot britene, men da *Irlandsfronten* ga ut *Kommentar om Irland* hadde de inngått en våpenhvile. *Provos* hadde gjort det samme, men de brøt våpenhvilen i underkant av en måned senere.

⁹⁸ Ken Jackson, online CV

⁹⁹ Coogan (2000) s. 420

Officials var som jeg allerede har vært inne på skeptiske til militærkampanjen. De var spesielt kritiske til bruken av bomber. Denne holdningen ble enda tydeligere etter våpenhvilen i 1972. Bruken av bomber var et av temaene i *Kommentar om Irland*. I likhet med mye av materiale de ga ut er dette bare en gjengivelse av *Officials* sine holdninger, da teksten er basert på en analyse trykket i den *The Starry Plough*, utgitt i Derry året i forveien.

Analysen åpnet med en skildring av Derry etter at en 200 punds bombe¹⁰⁰ hadde gått av i sentrum. Byen så ut som den hadde blitt bombet fra luften, og misnøyen blant befolkningen høy. Bobby Ferris, sannsynligvis en protestant, foreslo å gå inn i katolske områder å "skyte bastardene". *Officials* hadde flere innvendinger mot bruken av bomber. For det første ødela den kapitalisteiendom, og det gikk bare utover arbeiderklassen. Arbeiderne mistet arbeidsplassen og kapitalistene fikk full erstatning. Bombeaksjonene skapte avsky i befolkningen, og var på lang sikt negativt for republikanismen. *Officials* anså bombing som en elite-taktikk som ikke gjenspeilte folkets kamp. Det var her deres største innvending kom. Fordi de mente at man var avhengig av å organisere arbeiderklassen for å vinne, var det umulig å vinne konflikten med elitetaktikker som bombing.

Kommentar om Irland avsluttes med en beskrivelse av *Irlandsfronten*, og hva de planla. De skulle starte studiesirkler i løpet av oktober, og ønsket å utvikle studiemateriale på norsk i løpet av semesteret. Målet med studiesirklene var å belyse situasjonen i Irland, hvilke grupper som deltok og hva slags støtte de hadde, og senere ta opp de historiske årsakene til konflikten. Hvis en var interessert i å melde seg inn kunne en møte opp i deres kontortid i Uranienborgveien 11¹⁰¹, eller henvende seg direkte til en i arbeidsutvalget.

Stjernepløgen, 1975

Kilematerialet er som kjent ganske begrenset. Fra *Kommentar om Irland* til den neste utgivelsen jeg har funnet hadde det gått omlag 3 år. *Irlandsfronten* ga ut en fanzine som het *Stjernepløgen*, jeg har tilgang på nummer 1 og 2 fra 1975. Jeg vet ikke hvor ofte den ble gitt ut. Jeg vet imidlertid at den i perioder ikke ble utgitt i det hele tatt.¹⁰²

¹⁰⁰ 90,7 kg

¹⁰¹ Lokaler eid av *Det Norske Studentersamfund*

¹⁰² Fritt Irland nr. 1 1977

Det er litt vanskelig å vite hvilke måneder *Stjerneplogen* kom ut, men det er i alle fall mulig å presisere når på året. Den første utgivelsen nevner hendelser som skjedde i april 1975, så den må ha kommet ut etter april. Den andre utgivelsen nevner hendelser fra juli 1975. Det betyr at den første utgivelsen av *Stjerneplogen* i 1975 var mellom april og juli, og den andre var etter juli. Det er ikke usannsynlig at *Stjerneplogen* bare kom ut disse to gangene i 1975. Flere av medlemmene i *Irlandsfronten* var studenter, og det virker logisk at *Stjerneplogen* kan ha kommet ut en gang i semesteret.

Stjerneplogen er som kjent et mye brukt symbol i republikanske kretser. Det er tydelig at *Irlandsfronten* valgte å bruke symbolet tidlig, da det også er å finne på *Kommentar om Irland*, og de brukte det på et bilde tatt under en demonstrasjon for å markere *Bloody Sunday*.¹⁰³

Det virker som om organisasjonen har tatt mer form siden den forrige utgivelsen jeg har tilgjengelig. De har lyktes i å etablere en fanzine, og utgivelsen virker mye mer raffinert enn *Kommentar om Irland*, selv om den inneholder unødvendig mange skrivefeil. Jeg vet ikke hvor stort opplaget var, men kan ikke tenke meg at det var spesielt høyt.

Stjerneplogen nr. 1 og *nr. 2* har mye til felles. Begge ble trykket i A3 format, og var laget etter samme mal. Prisen var 2. kr, og Jackson var ansvarlig redaktør. I begge nummerene er det reklame for Tronsmo bokhandel, på Tullinløkka i Oslo.¹⁰⁴ I tillegg er baksidene identiske. Der er fire vedtak fra *Irlandsfronten* sitt årsmøte i 1975 trykket:

Vedtak fra Irlandsfrontens årsmøte 1975:

1. Irlandsfronten er en selvstendig solidaritetsorganisasjon til støtte for det irske folkets kamp for et fritt og forent Irland.
2. Vi støtter arbeidet for demokratiske rettigheter i hele Irland. Dvs. uforbeholden støtte til NICRA¹⁰⁵
3. Vi støtter kravet om at alle britiske soldater må ut av Irland.
4. Vi fordømmer terrorhandlinger mot sivilbefolkningen, og tar avstand fra grupper som utfører slike folkefiendtlige handlinger

¹⁰³ Bildet er brukt i Jackson sin korte artikkel i *Klassekampen*, 1. februar 1982

¹⁰⁴ Butikken eksisterer fortsatt, men har blitt flyttet til Universitetsgata.

¹⁰⁵ Northern Ireland Civil Rights Association. Organisasjonen var aktiv frem til tidlig 70-tall, og med tiden fikk *Officials* mer og mer kontroll over den. *Stjerneplogen* er fra 1975, og NICRA var på dette tidspunktet sannsynligvis totalt dominert av *Officials*

Nr. 1 - 1975

Lederen i den første av de to utgivelsene handlet om *Irlandsfronten*. Organisasjonen blir beskrevet som foreløpig lite kjent, og folk ble oppfordret til å ta del i solidaritetsarbeidet for Irland. Måten organisasjonen ble omtalt på, får meg til å tro at dette var den første utgivelsen av *Stjerneplogen*. Det er noen av artiklene som ikke er spesielt interessante, og som jeg vil droppe.

Utgivelsen inneholdt fem artikler, den første het *Britenes Militærtaktikk*. *Irlandsfronten* identifiserte følgende hovedtemaer: Informasjonssamling, militær tilstedeværelse, repressive lover og internering, *svart propaganda*, og terror. De tre første punktene er ganske selvforklarende, og trengs egentlig ikke å utdypes noe særlig. Det interessante i artikkelen er de to siste punktene. *Svart propaganda* er en type *false-flag* propaganda, hvor man utgir seg for å være fienden for å spre missinformasjon. Det nevnes ingen konkrete eksempler, men heller mer abstrakt bruk fra britisk side, som falske personopplysninger om republikanere, falske opplysninger om angiveri, plakater og løpesedler.

I avsnittet om *terror* gikk *Irlandsfronten* lenger i sine anklagelser. Det fremstår nesten som om de trodde *Bloody Sunday* var en planlagt aksjon fra det britiske militærets side. De beskyldte også SAS¹⁰⁶ for å benytte seg av *false-flag* aksjoner, hvor de angivelig skal ha gått inn i protestantiske bydeler kledd ut som IRA og drept sivile, for å forsterke det religiøse hatet i landet.

At deler av den britiske hærens involveringer i Nord-Irland var høyest kritikkverdige er ikke akkurat en hemmelighet, og det ville ikke overrasket meg om de brukte en god del *svart propaganda*, men beskyldningen mot SAS virker ikke troverdige. Også *Irlandskomiteen* kom med lignende beskyldninger mot SAS ved flere anledninger, og flere av deres påstander er beviselig feil.

Da *Stjerneplogen* kom ut var *IRSP* et relativt nytt parti, det hadde blitt stiftet desember året i forveien, og en av artiklene handler om partiet. Dette er første gangen *IRSP* blir nevnt i kildematerialet. *Irlandsfronten* mente det var på tide å komme med «fakta» om hva den pågående feiden mellom *Officials* og *IRSP* handlet om, fordi den norske pressen sin dekning var mangelfull. Artikkelen gikk igjennom *IRSP* sin tidlige historie, og fokuserte selvfølgelig på det negative. De påstod at *IRSP* i hovedsak bestod av ekskommuniserte fra *Officials*, kriminelle og *venstreekstremister* som ønsket å

¹⁰⁶ *Special Air Service*, britiske elitesoldater

skade den republikanske bevegelsen. *Irlandsfronten* speiler her *Officials* sine holdninger til *IRSP*, som jeg tok opp i forrige kapittel.

Et av de mer kontroversielle virkemiddelene som ble brukt mot sivilbefolkningen under *The Troubles* var internering. *Stjerneplogen* inneholder en artikkel om dette. Mennesker ble dømt til fengsel på ubestemt tid, uten noen ordentlig rettergang. I tillegg var forholdene i fengslene forferdelige, og britene benyttet seg av en god del tortur. En av torturmetodene *Irlandsfronten* trakk frem var relativt bisarr, og gir assosiasjoner til ryktene om Augusto Pinochets Chile. Britene skal visstnok ha kastet irske fanger, med bind for øynene, ut av helikoptre som fløy nærme bakken.¹⁰⁷ Internering og fengsler ble senere solidaritetsbevegelsen hovedfokus.

Den siste artikkelen handlet om *Provos*. Det gis en kort innføring i hva *Provos* var, men hoved fokuset i artikkelen var bombekampanjen deres. De hadde to mål med bombingene. Det første var å ramme den nord-irske økonomien, det andre var å holde de britiske soldatene ute av de katolske ghettoene. *Irlandsfronten* var skeptisk til kampanjen. Økonomien blomstret, den britiske regjeringen erstattet materielle skader, og soldatene hadde fortsatt en tilstedeværelse i ghettoene. Igjen speilet de *Officials* sine meninger. De mente det eneste *Provos* hadde oppnådd var å skade borgerrettighetsbevegelsen.¹⁰⁸ I tillegg til at selve kampanjen drev sivilbefolkningen til mer sekterisme, hadde *Provos* også forhandlet i hemmelighet med britene. Alle anti-unionistiske organisasjoner i landet hadde, takket være borgerrettighetsbevegelsen, boikottet forhandlinger med britene på grunn av interneringen. Dette gjaldt også *SDLP*, som ble med motvillig. På grunn av *Provos* sine hemmelige forhandlinger brøt *SDLP* boikotten. Artikkelen avsluttes med et stikk mot *Provos*. Forfatteren påstod at de sto svakere enn noensinne, bombekampanjen var upopulær og mange av medlemmene deres var blitt drept. Mellom linjene virker det som om forfatteren trodde at *Provos* sang på sitt siste vers. Virkeligheten ble ikke slik, og det er *Provos* som står igjen som den viktigste av de to fraksjonene i ettertiden.

Nr. 2 - 1975

Lederen i den andre utgivelsen fra 1975 handlet om nødvendigheten av en rettighetserklæring, som borgerrettighetsbevegelsen hadde krevd allerede i 1968, men aldri fikk innfridd. Forfatteren anklaget

¹⁰⁷ Pinochet sitt regime skal ha benyttet såkalte *death flights* for å henrette dissidenter, hvor vedkommende ble kastet ut fra et helikopter, for det meste over havet. Dette ble også brukt for å kvitte seg med lik. Artikkelen i denne fotnoten er på spansk, og gjengir en av hans tidligere piloter sine opplevelser. Se *El Mercurio* (11/01-2001)

¹⁰⁸ Når de skriver borgrettighetsbevegelsen sikter de til *NICRA* – Northern Ireland Civil Rights Association

britene for å ha utsatt en slik erklæring i håp om at den sekteriske volden skulle knekke all motstand. Slike kunne *imperialistene* slutte fred på sine egne vilkår. Den avsluttes med en påstand om at britene lenge har gjort som de vil i Irland, men at opinionen er i ferd med å snu: "Irland er en viktig sak. Flere og flere begynner å skjønne det. Solidaritetsarbeid svekker imperialistene og styrker de progressive styrkene".

Innholdsfortegnelsen listet følgende artikler: Kolonien Irland, demokratiske rettigheter, 9. august, til kamp mot religiøs sekterisme, sekterisme dreper arbeidere, hva med barna, kvinnekamp, SAS avslørt i Belfast, og James Connolly. Artiklene er en god del kortere enn det de var i det forrige utgivelse av *Stjerneplogen*.

«Kolonien Irland», handler om landets økonomi. Dette er en marxistisk analyse, som forsøker å få frem at selv om landet ble skilt fra Storbritannia i 1922 var de fortsatt dominert av britiske interesser. Denne artikkelen er ikke spesielt interessant, og tilfører lite nytt: kapitalistene utbytter irske arbeidere, blant annet ved hjelp av EEC, og lovverket holder arbeiderklassen nede. *Irlandsfronten* mente at internasjonale investorer hadde en *bananrepublikkholdning* til irsk økonomi. Landet var i teorien rikt på naturressurser, men fortjenesten ble flyttet ut av landet, og arbeiderklassen led som følge av dette.

Den neste artikkelen fortsetter i noe samme bane. «Demokratiske Rettigheter» handler om den politiske situasjonen i Nord-Irland siden 1922. *Irlandsfronten* beskyldte britene for å ha skapt den nord-irske staten for å fortsatt kunne ha økonomisk dominans over øya. Virkemiddelet britene angivelig benyttet seg av for dette var religionshat og diskriminering for å hindre irene demokratiske rettigheter. Det er en god del sannhet i denne påstanden. Demokratiet i Nord-Irland hadde alltid en del utfordringer. Det beste eksempelet å trekke frem her er *gerrymandering*, eller manipulering av valgkretser. Derry kan brukes som eksempel. Der var majoriteten av befolkningen katolikker, men protestantene hadde flertallet av valgmannene.¹⁰⁹

Problemet med demokratiske rettigheter var hovedbakgrunnen for *The Troubles*. *NICRA* nevnes som en viktig aktør. Det gjør også Sinn Fein, og det stilles fire krav til en rettighetserklæring. Garantere tankefrihet og frihet til politisk virksomhet for alle borgere av Nord-Irland. Opphevelse av unntakslover

¹⁰⁹ I kapitelet *The Roots of the Conflict* i Coogan (2000) gis det flere eksempler på dette

som bryter «vanlig lov» og menneskerettighetserklæringen. Forby diskriminering på bakgrunn av religion, politikk og etnisitet. Og å opprette en politistyrke som flertallet av befolkningen kan tolerere. *Irlandsfronten* hevdet at de politiske partiene i Nord-Irland støttet dette, men at britene forsøkte å vri seg unna i frykt for å miste sitt imperialistiske grep på Nord-Irland.

Artikkelen «9. August» er i seg selv ikke spesielt interessant, men skal minne leseren om at 9. august 1975 ville de britiske interneringsleirene i Nord-Irland ha fireårsjubileum. Artikkelen lister opp forskjellige grunner til at mennesker ble internert, og at alle hadde en ting til felles. De ble arrestert uten bevis, og internert uten lov og dom.

«Sekterisme dreper arbeidere» var en pressemelding fra *Officials* i Belfast, signert av Tomas Mac Giolla¹¹⁰. At pressemeldingen opprinnelig var skrevet på engelsk er ganske tydelig, da en del av formuleringene er relativt dårlige. Et eksempel på dette er setningen «Militære organisasjoner er kilden til gjerningsmennene bak den sekteriske volden». Pressemeldingen gikk hardt ut mot den sekteriske volden som de forskjellige gruppene i Irland deltok i, og den kritiserte både *Provos*, den britiske hæren og «de fascistiske lojalistene». *Officials* mente at det mest progressive og revolusjonære standpunktet var fred. For denne freden ble det stilt seks krav. De tre første var forhåndsbedingungen og gikk ut på å stoppe voldsbruk og internering øyeblikkelig, og sende soldatene tilbake til brakkene. De tre neste kravene var betingelser for at en eventuell fred skulle vare. *Officials* ønsket for det første amnesti for mennesker som var blitt internert. De to neste kravene handlet om reformer i politiet og i lovverket.

Den andre artikkelen om sekterisme, «Til KAMP Mot Religiøs SEKTERISME» var skrevet av *Irlandsfronten*. Her kommer deres marxistiske ideologi tydeligere frem, for eksempel:

Kapitalismen og imperialismens propagandasentraler har gang på gang hevdet at det pågår en religionskrig i Nord-Irland. De nevner ikke hvem som alltid har oppmuntret til religionshat i Irland, hvem som tjener på at arbeider står mot arbeider og at Irland er delt.

Irlandsfronten gikk hardt ut mot all religiøs sekterisme og beskyldte britene for å benytte seg av den samme taktikk de brukte i mange av sine kolonier. Splitt og hersk. McGurran poengterte det samme i sitt foredrag. *Irlandsfronten* poengterte at ingen var født med hat mot andre grupper, men at det var

¹¹⁰ Nord-Irsk politiker fra *Official Sinn Fein*

skapt. De ga «herskerne i samfunnet» skylden, og påstod at britenes mål var å gjøre befolkningen så lei av konflikten at de ga opp å kjempe. Derfor var alle sekteriske mord en seier for imperialistene. Det var ikke bare britene som fikk gjennomgå her, men også *IRSP* og *Provos*. Deres bombekampanjer og snikmord tjente i *Irlandsfronten* sine øyene utelukkende imperialistene.

Det bør igjen påpekes at selv om *Officials* var motstandere av sekterisme, og betraktet det som imperialistisk splitt og hersk, var de involvert i sekteriske feider så lenge de drev væpnet kamp. McGurran bortforklarte dette i 1972 med å kalle drapene de begikk for «militære gjengjeldelsesaksjoner mot troppene som hevn for siviles død», men det var ikke bare britiske tropper *Officials* drepte. Frem til 1972 benyttet de seg av både bomber og attentater, og de drepte flere sivile enn britiske soldater.¹¹¹

Artikkelen «Hva med barna» tar opp problematikken med hva slags innvirkning *The Troubles* hadde på barna i Nord-Irland. *Irlandsfronten* sin vinkling var helt annerledes enn McGurran sin. Han fokuserte på hvilken rolle barn og ungdom spilte som aktører i konflikten. *Irlandsfronten* fokuserte derimot på konsekvensene ved å vokse opp i Nord-Irland. I artikkelen refererte de til en studie av den amerikanske psykologen Dr. Rona M. Fields. Hun hadde mellom 1971 og 1974 undersøkt den mentale helsen til barn i Irland, sør og nord. Fields resultater viste at det var større forskjell mellom katolikker i nord og sør, enn det var mellom protestanter og katolikker i nord. Den «moralske utvikling» hos barna i nord hadde stoppet allerede i 13-14 års alderen. De hadde en mindre utviklet fantasi, og fantasiene de hadde var ofte groteske og voldelige.

Fields ga ut en bok i 1973 om befolkningen i Nord-Irland.¹¹² Ifølge *Irlandsfronten* ble denne boken fjernet fra det britiske markedet på grunn av «bekymring fra regjeringen». Fields ga også ut annen bok med en lignende tittel, som er lettere å finne informasjon om, denne kom ut i 1980 og baserer seg på hennes observasjonstudie.¹¹³

Irlandsfronten listet opp vold mot barn for å få informasjon, internering, husundersøkelser på natten, sekteriske drap og bomber blant britenes overgrep. Den samlede effekten av disse var at barna i Nord-

¹¹¹ CAIN Web Serive: Crosstabulations

¹¹² Rona M. Fields (1973)

¹¹³ Rona M. Fields (1980)

Irland ble «mentalt forstyrret og folk mister kampviljen». Ikke spesielt overraskende påstod de at dette var tilsiktet fra britenes side, de ønsket å bryte ned befolkningen. Denne påstanden er relativt søkt. At britene behandlet befolkningen i Nord-Irland særdeles dårlig, og at og denne behandlingen utstrakte seg til barn og ungdom, er det lite tvil om. Hvor mye av dette som var et forsøk på å undertrykke befolkningen, og hvor mye som var feilgrep og dårlige vurderinger fra britisk side er vanskelig å si. Men å påstå at britiske soldater bevisst gikk inn for å skade barns mentale helse fremstår temmelig urimelig.

Artikkelen nevner også «Det høye forbruket av beroligende narkotika [...]», uten å gå noe nærmere inn på det. Dette er en interessant påstand fordi republikanske grupper straffet såkalt anti-sosial atferd, blant annet bruk av narkotika, hardt. Dette er noe de fortsatte med også etter *The Troubles*. RAAD¹¹⁴ er et eksempel. De besto for det meste av *ex-Provos* medlemmer, og drev med *vigilante-justice* i Nord-Irland. I april 2012 truet de en kvinne til å overgi sin 18 år gamle sønn. Han solgte narkotika, og ble straffet av RAAD ved at de skjøt han i begge bena.¹¹⁵ I 2012 slo de seg sammen med *The Real IRA*, for å danne *The New IRA*. De fortatte den republikanske bevegelsens *war on drugs*.¹¹⁶

Også kvinnenes rolle i konflikten er et tema som *Stjerneplogen* deler med McGurran, og artikkelen i *Stjerneplogen* heter «Kvinnekamp!». Artikkelen tar i hovedsak opp de undertrykkende forholdene som kvinner levde under i Irland på 70-tallet. Blant annet blir det nevnt at både skilsmisse og abort er forbudt. Enker og enslige kvinner fikk dårlig med sosialhjelp, og «forlatte» hustruer fikk sosialhjelp betingelse at de var villige til å ta tilbake sin ektemann om han skulle ønske det. Arbeidsledigheten blant irske kvinner var høy, de fikk dårligere lønn, og risikerte å miste jobben når de giftet seg. Disse problemene var mer utbredt i sør enn de var i nord, fordi Nord-Irland var underlagt britiske lover og var mer industrialisert enn i sør. Artikkelen om kvinnekamp ender med en referanse til da McGurran var i Norge. De gjengir hans skildring om hvordan kvinnene var sterkt involvert i konflikten i nord, at de deltok både i IRA og i egne organisasjoner, og at deres engasjement hadde gitt de en bedre forståelse av konflikten.

¹¹⁴ Republican Action Against Drugs

¹¹⁵ Belfast Telegraph (30/04-2012)

¹¹⁶ BBC (10/10-2013)

Den korteste og mest ubetydelige artikkelen i *Stjernepløgen* er den som handlet om at SAS var avslørt i Belfast. Allerede i 1971 hevdet McGurran at SAS drev etterretning i Nord-Irland, kledd som sivile. *Irlandsfronten* viser til denne påstanden, og mente at det endelig var bevist, selv om det britiske forsvarsdepartementet hadde nektet for at SAS var i Belfast. IRA hadde i juli tatt en britisk offiser, Kaptein C.G. Eldred, til fange i Falls Road, Belfast. Han var bevæpnet med en Ingram M-10 maskinpistol, utstyrt med en lyddemper. Dette våpenet var i følge artikkelen et bevis på at han var SAS, fordi det forsvarsdepartementet i en tidligere erklæring hadde uttalt at bare SAS og SBS¹¹⁷ brukte dette våpenet.

At SAS faktisk drev med operasjoner i Nord-Irland er ikke lenger noen hemmelighet, premisset for artikkelen er derfor riktig, og ikke nødvendig å gå nærmere inn på. Det er derimot interessant hvordan de hevdet at IRA kom frem til det. Det fortelles ikke om det var *Officials* eller *Provos* som hadde kidnappet den britiske offiseren, men *Irlandsfronten* og andre *Officials-venner* kaller aldri *Provos* for IRA. Det nærmeste jeg har sett er McGurran, og han kalte dem «den provisoriske fløyen». Fordi det blir påstått at han ble kidnappet av IRA, er jeg ganske sikker på at det er snakk om *Officials*. Dette kan i så fall anses som et brudd på våpenhvilen de inngikk i 1972.

Jeg har, uten hell, forsøkt å finne flere kilder til denne kidnappingen. Den er ikke nevnt i *CAIN* databasen, hverken for 1975 eller 1974. Jeg har heller ikke funnet navnet C.G Eldred noe annet sted enn i *Stjernepløgen*. Det er ikke veldig rart. SAS sine operasjoner er hemmelige, og britiske myndigheter kommenterer så lite på dem som mulig. Det ville overraske meg om C. G. Eldred var noe annet enn et dekknavn, hvis den omtalte hendelsen noensinne skjedde.

Den siste artikkelen handler om James Connolly, og er for det meste en hyllest til hans kamp mot britene. Connolly var som kjent en av hovedmennene bak Påskeopprøret, og ble i likhet med de andre lederne henrettet. Artikkelen beskrev Connolly ikke bare som leder for et mislykket opprør, men en mann som fortsatt nøyte mye respekt i Irland nesten seksti år etter sin død. Det blir trukket frem at han først og fremst var marxist, fagforeningsorganisasør og sosialistisk teoretiker. Connolly hadde forsøkt å organisere den irske arbeiderklassen allerede i 1896. De irske arbeiderne, spesielt i Dublin, hadde forferdelige livskår. Han dro til USA i 1903, fordi han var misfornøyd med mangelen på fremgang.

¹¹⁷ Den britiske marinens spesialstyrke, Special Boat Service

Fem år senere forsøkte James Larkin å ta opp jobben Conolly hadde gjort, og var en sentral figur under *lockouten* i Dublin 1913.¹¹⁸

Irlandsfronten brukte i artikkelen denne *lockouten* som et bakteppe for Påskeopprøret. De hevdet at kapitalistene hadde organisert politi og gangstere for å banke opp arbeiderklassen, og mente at dette understreket nødvendigheten for en væpnet revolusjon. Påskeopprøret var som kjent militært sett en katastrofe, men ble uansett viktig i ettertiden. Spesielt britenes behandling av lederne provoserte mange som i utgangspunktet ikke hadde støttet opprøret. For eksempel var Connolly så hardt skadet da han ble henrettet at han måtte bindes fast i en stol fordi han ikke klarte å stå oppreist. Han lå i realiteten på dødsleiet, og hadde neppe overlevd mer enn et par dager til

Artikkelen trakk frem W. B. Yeats sitt dikt «Easter, 1916» og sitatet «en fryktelig skjønnhet er født» om stemningen i Irland etter henrettelsen av Connolly. *Irlandsfronten* skriver videre at kampen mot den britiske imperialismen tok seg opp etter dette, og fortsatte med økt kraft frem til 1922. De legger også til at den enda ikke er slutt.

Irlandsfronten påpekte at Connolly var mest kjent for sin rolle i Påskeopprøret, men som nevnt allerede innledningsvis, anså de hans rolle som sosialistisk teoretiker viktigere:

Det viktigste ved ham er likevel ikke det nasjonale monumentet som britene henrettet i 1916, men den fortsatt brennende aktuelle teoretikeren

Connolly produserte en god del politisk litteratur, og har vært en inspirasjon for mange sosialistiske grupper. Han var også delaktig i den andre internasjonale, og har åpenbart hatt en viss rolle som teoretiker. Resten av artikkelen trekker frem nettopp denne rollen: fremragende agitator, arbeiderklasse som hadde kjent kapitalismen på kroppen, leses fortsatt i dag og brukes i kampen mot imperialismen. På tross av dette mener jeg påstanden om at han er viktigere som sosialistisk teoretiker, enn han er som irsk nasjonalhelt, er ganske kontroversiell. Den er imidlertid, ideologisk sett, helt i tråd med mange av *Irlandsfrontens* andre påstander, og kan ha fremstått som mindre kontroversiell på midten av 70-tallet.

¹¹⁸ BBC History, Easter Rising: Prelude (Sist besøkt 30. oktober 2018)

Også i dette nummeret av *Stjerneplogen* er de fire vedtakene fra *Irlandsfrontens* landsmøte, 1975, trykket bakerst

***Irlandsfronten* på 70-tallet og McGurran oppsummert**

Noe av det mest påfallende med både McGurran og *Irlandsfronten*, i alle fall etter *Kommentar om Irland*, er mangelen på forståelse for protestant/katolikk dikotomien. McGurran nevnte nesten ikke protestanter eller katolikker i det hele tatt, med unntak av da han snakker om å forene det irske folk og da han snakker om problemet med sekterisme. I vedlegget om hvor mange mandater de forskjellige byene i nord har ble ikke skillet satt mellom katolikker og protestanter, men mellom unionister og ikke-unionister. Han innrømmet riktignok at Nord-Irland hadde et religiøst problem, men avskrev det som britisk imperialisme.

Mye av det samme finner vi hos *Irlandsfronten* etter *Kommentar om Irland*, hvor protestant/katolikk ble brukt som skille i statistikkene. Vi kan for eksempel lese at i et område i Belfast¹¹⁹ med cirka 5000 innbyggere gikk skillet mellom to gater. I Shankill Road bodde dett 99% protestanter og i Falls Road bodde det 98% katolikker. Videre blir forskjeller mellom handlevaner, bruk av offentlig transport, besøk mellom de to distriktene, giftemål, hvilke fotballklubber¹²⁰ innbyggerne holdt med og hvilke aviser de leste listet opp. Senere i artikkelen ble det påpekt at all politisk makt lå hos protestantene, men at de tok avgjørelser på vegne av begge grupper. Også forskjellene i utdanning ble trukket frem. I korte trekk mente *Irlandsfronten* at barna i de forskjellige gruppene lærte to vidt forskjellige historier om landet.

Når vi kommer til *Stjerneplogen* er dette praktisk talt visket ut til fordel for marxistiske analyser av arbeiderklasse, imperialisme og kapitalister. I artikkelen om «Religiøs Sekterisme» gikk de så langt at de hevdet at religionskonflikten i Nord-Irland bare var en fiks ide fra kapitalistenes og imperialistens propaganda. Dette minner om McGurrans og *Officials* sitt forhold til sekterisme.

Denne tolkningen av konflikten var også tilstede i *Kommentar om Irland*, spesielt der det handler om hvem irene kjemper mot, og hvorfor de gjør det. De beskyldte imperialistene for å benytte seg av den protestantiske overklassen til å manipulere arbeiderklassen. Målet var ifølge *Irlandsfronten* å få

¹¹⁹ Tallene er hentet fra en "undersøkelse som ble gjort i Vest-Belfast i begynnelsen av 1968"

¹²⁰ De to klubbene som nevnes er Celtic FC og Linfield FC. Ingen protestanter holdt med Celtic og vice versa

protestantisk arbeiderklasse til å kjempe mot katolikkene, og ikke for høyere lønninger. Men i *Kommentar om Irland* ble protestant/katolikk dikotomien brukt, eller i alle fall anerkjent. I *Stjerneplagen* var den praktisk talt borte.

Denne frivillige blindheten for de faktiske forholdene i Nord-Irland er lite gunstig, og sa lite om hvordan befolkningen omgikk hverandre. Faktumet var at protestantisk og katolsk arbeiderklasse levde veldig forskjellig. Vi kan for eksempel se på arbeidsledigheten for de to gruppene i 1971 og 1981, som jeg har vært inne på i et tidligere kapittel.¹²¹ Blant protestantiske menn var arbeidsledigheten 6,6% i 1971, blant katolske menn var den nesten dobbelt så høy: 12,4%. Blant kvinner var det henholdsvis 3,6% og 7%. I 1981 hadde arbeidsledigheten steget betydelig til 30,2% blant katolske menn, og 12,4% blant protestantiske menn. Hos kvinnene hadde den steget til 17,1% blant katolikker og 9,6% blant protestanter.

Forskjellen i arbeidsledighet mellom protestanter og katolikker skyldtes diskriminering fra fabrikkere og andre arbeidsgivere. Protestantene eide mer kapital enn katolikkene, og var ofte ikke villige til å ansette katolikker. Dette gjaldt ikke bare private firmaer. Både offentlige og statsstøttede bedrifter hadde den samme praksisen. Coogan brukte det Belfastbaserte «Harland and Wolff Shipping Company» som et eksempel.¹²² Da *The Troubles* brøt ut hadde de rundt 10 000 ansatte, færre enn 100 av dem var katolikker. Også i den offentlige administrasjonen var forskjellene store. I Derry-fylke holdt katolikkene 33% av jobbene, og bare de lavest betalte. Dette førte til at 79% av lønningene ble utbetalt til protestanter.¹²³

Jeg nevnte tidligere to gater i samme område, Falls Road og Shankill Road. På husene i disse gatene var det malt slagord som «Prods Keep Out» og «No Queen Here» i Falls og «Taigues Keep Out» og «No Pope Here» i Shankill. Protestantene og katolikkene i Nord-Irland var i realiteten veldig segregert. Mot dette fremstår *Irlandsfronten* som veldig naive når de forkaster sekterismen i Nord-Irland som bare et virkemiddel kapitalister og imperialister brukte for å holde arbeiderklassen nede. Deres marxistiske analyser av Nord-Irland var ganske virkelighetsfjerne. *Officials* hadde det samme problemet. Deres mål var å samle protestantisk og katolsk arbeiderklasse, og opprette en «All-Ireland Socialist Republic».

¹²¹ Osbourne & Cormack (1986) i *The Economic and social review*

¹²² Heter nå "Harland and Wolff Heavy Industries Ltd.", nasjonalisert i 1977 og privatisert i 1989

¹²³ Coogan (2000) *The IRA* s. 350

Sett i sammenheng med tallene og holdningene presentert over, var det åpenbart et veldig urealistisk mål.

Kapittel 4

Irlandskomiteen

Irlandskomiteen var som nevnt en utbrytergruppe fra *Irlandsfronten*. De var aktive ved flere norske universiteter, og avdelingen i Trondheim er avbildet da de gikk i 1. maitog 1981. Navnet som oftest dukker opp i forbindelse med *Irlandskomiteen* er Harald Støren. Jeg har ikke lyktes med å finne mye informasjon om han, men jeg har funnet en del tekster han har skrevet i *Filosofisk Supplement* så sent som 2013.¹²⁴ Han har også vært involvert i debatter i kommentarfeltet på Pål Steigan sin hjemmeside. Der skriver han blant annet om en reise til Nord-Irland, og han virker fortsatt å være engasjert i politisk virksomhet.¹²⁵

Irlandskomiteen støttet, i motsetning til *Irlandsfronten*, både *INLA* og *Provos* sin væpnede kamp fullt. Dette var ikke noe organisasjonen forsøkte å legge skjul på, det skrives ordrett bakerst i deres tidsskrift *Fritt Irland* under overskriften «Bli medlem av *Irlandskomiteen*». Støren har også vært veldig tydelig i sin støtte til *Provos* på Steigans sin hjemmeside.

Debattinnlegg fra Støren

I ARBARK sine arkiver dukker *Irlandskomiteen* opp for første gang i et dokument som kan dateres mellom høsten 1976 og våren 1977. Dokumentet er en kopi av et avisinnlegg i *Arbeiderbladet*. Innlegget er skrevet av Støren, og overskriften er «Misbruk ikke folkets fredspris». Støren kritiserte Mairead Corrigan, Betty Williams, den nord-irske fredsbevegelsen, og norske aviser som støttet dem.

Bakgrunnen for fredsbevegelsen var en tragedie familien til Corrigan ble utsatt for. I August 1976 ble tre av barna til Corrigans søster, Anne Maguire, drept i Belfast. Britiske soldater skjøt mot en bil kjørt av medlemmer fra *Provos*, som transporterte våpen. Sjåføren, Danny Lennon, ble drept og mistet kontrollen over bilen, som traff Maguire og hennes barn. Maguire tok senere livet av seg. Williams var vitne til denne hendelsen, og hun og Corrigan startet en fredsbevegelse i Nord-Irland som het *The Peace People*.

¹²⁴ Støren (2013) i *Filosofisk Supplement*, tilgjengelig online

¹²⁵ Steigan, hjemmeside 21/03-2017 og 07/03-2017

The Peace People var en organisasjon på tvers av sekteriske skiller. Corrigan vokste opp i et katolsk hjem, og hadde brukt store deler av sin ungdom på veldedighetsarbeid i den katolske organisasjonen *Legio Mariae*. Williams hadde en noe mer uvanlig oppvekst sett med Belfast-øyene. Hennes far var protestant og hennes mor var katolikk, hun gikk på en katolsk skole, men var involvert i en fredsbevegelse organisert av en protestantisk prest på 70-tallet. Williams hevdet at oppveksten gjorde henne tolerant ovenfor religiøse skiller. Corrigan og Williams fikk Folkets Fredspris i 1976, og året etter fikk de Nobels Fredspris for arbeidet de hadde gjort i 1976.

Støren sitt avisinnlegg ble skrevet på nynorsk, i likhet med mye annet materiale fra *Irlandskomiteen*. Han åpnet innlegget med å lange ut mot *Aftenposten* fordi de plutselig brukte Nord-Irland som førstesidestoff, og gikk i spissen for pengeinnsamling til Corrigan og Williams. Han påpekte at dette var de samme avisene som aldri brydd seg om «[...] de økonomiske og sosiale orsakene til konflikten i Nord-Irland [...]», men vanligvis nøyde seg med å gjengi britisk presse om aksjoner fra IRA.

Videre antydte han, med en noe konspiratorisk undertone, at tidspunktet for fredsbevegelsen slett ikke var tilfeldig. Han mente at grunnen for at fredsbevegelsen oppsto akkurat da var at Menneskerettsdomstolen i Strasbourg var i ferd med å legge frem en rapport om tortur i Nord-Irland i 1972. I tillegg mente han at den britiske hæren hadde begynt å få problemer med *whistleblowers* som hadde klare bevis på drap av uskyldige sivile. For han var fredsbevegelsen et forsøk på å flytte fokuset bort fra den britiske hæren. Den konspiratoriske tonen dukker opp flere ganger hos *Irlandskomiteen*. Da var det beleilig med Corrigan og Williams, som kollektivt omtales som fredskvinnene i anførselstegn. De hadde støtte fra britene, unionist-partiet i Nord-Irland og den katolske kirken, og de fordømte IRA. På toppen av dette hadde de også, da artikkelen ble skrevet, gitt sin støtte til den britiske hæren. Corrigan og Williams hadde også fått fritt leide til å bevege seg i protestantiske bydeler av *UDA*, og begge var medlemmer av Alliansepartiet, som ønsket fortsatt union med Storbritannia.

Støren mente at fredsbevegelser som forsøkte å bygge bruer, og som støttet union med Storbritannia hadde slått feil i Nord-Irland før. For han var den eneste reelle løsningen å kaste ut britene.

Innlegget hans avsluttes med en kritikk av Aftenpostens intensjoner, og en påstand om at å gi Folkets Fredspris til Corrigan og Williams var feil. Støren mente at det var et hån mot prisens første mottaker erkebiskop Helder Camara.

Irlandskomiteen og 1. mai

Jeg har funnet et dokument om 1. mai online, i *AKP(m-l)* sitt .pdf arkiv. Dette er en pressemelding om hvilket 1. maitog i Oslo *Irlandskomiteen* planla å slutte seg til i 1977. Det hadde tre alternativer: Samorg.-toget, Sosialistisk Arbeiderenhet og Fagleg 1. Maifront. Samorg.-toget var *Det Norske Arbeiderpartiet* og *Landsorganisasjonen* sitt tog. Fordi DNA støttet folkets fredspris, samarbeidet med den britiske hæren i form av NATO, og LO støttet *revisjonistiske* kampanjer i Nord-Irland var Samorg.-toget uaktuelt. Sosialistisk Arbeiderenhet bestod av *SV* og *NKP*. *NKP* var ifølge *Irlandskomiteen* *sosialimperialismens* underbruk i Norge, *sosialimperialisme* var et skjellsord ml-bevegelsen brukte flittig om Sovjetunionen. Sosialistisk Arbeiderenhet hadde heller ingen paroler for å vise solidaritet med det irske folket. De to foregående togene ble omtalt som det irske folket sin fiende, og da det gjenstod bare et tog. Fagleg 1. Maifront. Dette toget hadde vedtatt *Irlandskomiteens* hovedparole, og de oppfordret alle sanne antiimperialister til å støtte det.

Irlandskomiteen gikk igjennom hvilke paroler de støttet, og forklarte hvorfor. De forsøkte også å trekke paralleller til Irland. Den første parolen de planla å slutte seg til var «Kamp mot all imperialisme, nykolonialisme og sionisme». Dette var sannsynligvis *Palestinakomiteen* sin hovedparole. Mye av avsnittet handler om Palestina, og forsøker å trekke en parallell mellom det palestinske folket og det irske folket sin kamp.¹²⁶ I det samme avsnittet omtales Den Irske Republikk som en britisk ny-koloni.

Den andre parolen de støttet var «Kamp mot de imperialistiske supermaktene Sovjet og USA». Igjen er vinklingen deres rettet mot Irland. De påstår at USA brukte den «britiske okkupasjonsmakta» for å fremme sine interesser i Irland, at Nord-Irland var viktig for NATO og at amerikanske storkonsern hadde investert på bakgrunn av spekulasjoner rundt arbeidsledigheten i nord.

¹²⁶ Dette er en sammenligning irene selv har invitert. Du kan finne veggmalier i Belfast med irske og palestinske flagg ved siden av hverandre og slagordet "PLO IRA – One Struggle"

Sovjet brukte visstnok på sin side *The Irish Communist Party (CPI)* for å fremme sine interesser. De påsto også at *Officials* hadde blitt en satellittorganisasjon for *CPI*. *Irlandskomiteen* mente at irene hadde gjennomskuet dette *sosialimperialistiske* angrepet, og kastet *Officials* på historiens skraphaug.

Mest interessant i dette avsnittet er det at *Irlandskomiteen* påstod at *Irlandsfronten* var styrt av *AKP(m-l)*, og at de skyldte alle antiimperialister et svar på om *AKP(m-l)* fortsatt støtter *sosialimperialismen* sitt *agentur* i Irland. På grunn av utviklinger i partiet var det praktisk talt utenkelig for *AKP(m-l)* å støtte noen som vendte seg mot Moskva i 1977.

Demonstrasjon mot Peace People

Høsten det samme året sendte *Irlandskomiteen* ut en pressemelding om en demonstrasjon de hadde planlagt 10. desember. Jeg antar pressemeldingen ble skrevet i november. Demonstrasjonen ble arrangert i samarbeid med *Irlandsfronten* og styret i *Det Norske Studentersamfund*, men hadde støtte praktisk talt fra hele den norske venstresiden.¹²⁷ Bakgrunnen for demonstrasjonen var utdelingen av Nobels Fredspris til Corrigan og Williams.¹²⁸

Målet for demonstrasjonen var å vise avsky mot utdeling av Nobels Fredspris til Corrigan og Williams. Som i avisartikkelen til Støren blir de omtalt som fredskvinnene, alltid i anførselstegn. *Irlandskomiteen* hadde planlagt følgende paroler:

- Støtt kampen for et fritt og gjenforent Irland!
- Alle britiske tropper ut av Nord-Irland nå – frigi alle politiske fanger!
- «Fredsfolket» støtter den britiske okkupasjonshæren – nei til «fredsfolket»
- Ingen fredspris til imperialismens lakeier!

Pressemeldingen kritiserte videre Nobelkomiteen generelt, og hevder at de tjente reaksjonære saker. Som eksempler nevnes Henry Kissinger, Eisaku Sato og Willy Brandt:

¹²⁷ Pressemeldingen nevner Sosialistisk Venstreparti, Sosialistisk Ungdom, Norges Kommunistiske Parti, Arbeidernes Kommunistparti (marxist-leninistene), Rød Ungdom, Norges Kommunistiske Studentforbund og Kvinnefronten.

¹²⁸ Nobels Fredspris, hjemmeside, informasjon om Williams og Corrigan

Nobelkomiteens utnevnelser har har ensidig gått i favør av folk som støtter status quo og «lov og orden», uten å se fredsbegrepet i tilknytning til forandringer av de sosiale og politiske forholdene i mange samfunn som er årsak til volden.

Irlandskomiteen brukte det samme resonnementet ovenfor Williams og Corrigan fordi de fordømte *Provos* sin militærkampanje, og støttet den britiske hæren. *Irlandskomiteen* var svært lite objektive i sin beskrivelse. *Provos* omtales som en frigjøringsbevegelse, som var tvunget til handling. Den britiske hæren omtales på den andre siden som okkupasjonsmakt.

Corrigan og Williams ble anklaget for å være forrædere mot den nord-irske arbeiderklassen. *Irlandskomiteen* mente de bare var populære i den «protestantiske overklassen» og hos utenlandske investorer, som ønsket å sikre sine investeringer i landet. For *Irlandskomiteen* var økte kapitalinvesteringer i landet bare med på å opprettholde undertrykkelsen av hele arbeiderklassen. Videre listes det opp tall om arbeidsledighet. *Irlandskomiteen* påsto at arbeidsledigheten i protestantiske områder bare var på 5-6%, men at den i de fleste katolske områder var over 50%.

Disse tallene stemmer ikke overens med studien jeg har referert til tidligere, men det behøver ikke å bety at tallene er feil. Tallene i studien jeg har referert til behandler hele landet under et, men *Irlandskomiteen* virker å sammenligne bydeler, sannsynligvis i Belfast. Det er ikke veldig utenkelig at tallene kan ha stemt ganske godt hvis man for eksempel sammenlignet den katolske ghettoen Ardoyne med den nærliggende protestant-dominerte bydelen Crumlin.

Irlandskomiteen mente, selvfølgelig, at den britiske hæren var den største garantisten for urettferdigheten i landet. Den eneste løsningen på dette problemet var at Irland ble gjenforent som en geografisk og økonomisk enhet, og den britiske hæren forsvant. I tillegg til å støtte den britiske hæren og fordømme *Provos*, tok Corrigan og Williams i mot utenlandsk kapital. De støttet også *RUC*, som sammenlignes med *GESTAPO*:

I sin iver etter å støtte den britiske imperialismen tar de til og med i bruk bevisste løgner og hevder at diskrimineringa i Nord-Irland tok slutt i og med innføringa av direkte britisk militærstøtte i 1972! [...] Men ikke nok med det: «Fredskvinnene» har sagt at de støtter gestapopolitiet R.U.C, som er forhatt i den nord-irske

arbeiderklassa på grunn av torturen og terroren mot uskyldige sivile som det stadig gjør seg skyldig i, og for rekrutteringa blant fascistiske elementer i det nord-irske samfunnet.

Pressemeldingen gikk videre til å forklare hvor lite populære *The Peace People* faktisk var i Nord-Irland.

Her hadde de et slags poeng. *The Peace People* hadde overlevd på utenlandske pengebidrag, mye av det fra Norge, og nøy lite popularitet i Nord-Irland. *Andersonstown News*¹²⁹ skal, i følge *Irlandskomiteen*, ha foreslått i en lederartikkel at fredsprisen i 1978 burde gå til Vidkun Quisling. Han prøvde jo tross alt bare å opprettholde freden under den tyske okkupasjonen.

Sarkastiske lederartikler til side, etter en eksplosiv start i 1977 ble *The Peace People* helt ubetydelige i løpet av 1978. Det er flere forklaringer på hvorfor dette skjedde. Hjemmesidene til Nobelprisen legger skylden på propaganda fra sekteriske organisasjoner, både katolske og protestantiske, i tillegg til uenighet innad i organisasjonen. Coogan påpekte noen av de samme problemene som *Irlandskomiteen* mente de hadde. *The Peace People* fremstod som mer anti-IRA enn anti-vold, og ble brukt av *The Northern Ireland Office* som «[...]a smokecreen for political inertia[...]».

Pressemeldingen avsluttes med påstander om at det var planlagt demonstrasjoner utenfor norske ambassader i forskjellige land, for å protestere mot fredsprisutdelingen. De anså dette som en positiv utvikling, og et tegn på at solidariteten med frigjøringskampen irene drev var voksende i alle land. *Irlandskomiteen* oppfordret til slutt alle «progressive og fremskrittvennlige mennesker i Norge til å slutte opp om demonstrasjonen[...]».

Kontakt mellom bevegelsen og SV

Det er to dokumenter til i ARBARKs arkiv som handler om demonstrasjonen den 10. desember. Det første er et brev fra *Irlandsfronten* til SV, hvor de søkte SVs støtte til demonstrasjonen. Det andre dokumentet er et vedtak fra landsmøtet til SV. De er begge datert til 29 november 1977. Brevet fra *Irlandsfronten* er datostemplet, og jeg antar at det er mottaker som har stemplet det.

¹²⁹ *Irlandskomiteen* omtaler det som en av de største avisene i Belfast. Den ble etablert i 1977, og fokuserer på nyheter i vest-Belfast, hvor alle bydelene med katolsk majoritet ligger. Både Williams og Corrigan kom forøvrig fra Andersonstown.

Brevet fra *Irlandsfronten* er ikke spesielt interessant i seg selv. Det kan teknisk sett betraktes som en kort versjon av *Irlandskomiteen* sin pressemelding, da det tar opp de samme poengene. Brevet ender med en liste over parolene som skulle brukes under demonstrasjonen, det er de samme som er beskrevet i *Irlandskomiteen* sin pressemelding. Vedtaket fra SV sitt landsmøte har derimot noe interessant informasjon, selv om det er kort. Temaet for vedtaket var SVs forhold til *Nord-Irland spørsmålet*. Det fortelles at utvalget hadde møter med SVere som var aktive i *Irlandsfronten*. Hovedstyret i SV hadde i november vedtatt å støtte Folkets Fredspris, noe et mindretall stemte i mot. Det understrekes at SV støttet fred i Nord-Irland, men ikke uten rettferdighet, og at de derfor ville holde tett kontakt med venstresiden i Nord-Irland i den nærmeste fremtid. Også «bevegelsen for fred i Nord-Irland i Norge» nevnes noe kryptisk, landsstyret understreket at dette var noe hovedstyret måtte vurdere på nytt etter å ha tilegnet seg mer informasjon.

Det neste avsnittet handler om demonstrasjonen som var planlagt 10. desember. SV mente det var vanskelig å gi *Irlandsfronten* et blankt nei, fordi de ikke var «et underbruk av AKP». De mente at de kunne støtte demonstrasjonen hvis en av hovedparolene ble endret. Parolen de siktet til var naturlig nok «Fredsfolket støtter den britiske okkupasjons hæren – Nei til fredsfolket», da SV hadde besluttet å støtte Folkets Fredspris. Det ble foreslått at dette skulle tas opp neste mandag i arbeidsutvalget.

Vedtaket er signert med Lqsse. Jeg har ikke lyktes med å finne ut hvem dette var. En rimelig antagelse er at dette er en skrivefeil for Lasse.¹³⁰

Det kanskje mest interessante med vedtaket er en bemerkning om Støren som kommer etter signaturen:

Irlandskomiteen er den andre gruppen som arbeider med Nord-Irlandsspørsmålet. **Dette er en enmannsgruppe bestående av Harald Stølen¹³¹ som ikke vi bør ha noe forhold til.** [Emphasis added]

Hvorfor SV ikke skulle ha noe forhold til Støren opplyses det ikke om, heller ikke i andre dokumenter. Med enmannsgruppe mener de sannsynligvis at Støren hadde for mye makt i *Irlandskomiteen*. Legg også merke til at en av SV sine påstander i dette dokumentet var det motsatte av hva *Irlandskomiteen* påstod i sin pressemelding om 1. mai. SV mente at *Irlandsfronten* ikke var et AKP(m-l) underbruk.

¹³⁰ Det er en del skrivefeil av den samme typen i dokumentet, og A og Q er ved siden av hverandre i QWERTY-oppsettet

¹³¹ Det er en skrivefeil i dokumentet, i alle andre dokumenter heter han Støren ikke Stølen

Fritt Irland

Fritt Irland ble bare gitt ut 3 ganger, i 1977, 1978 og 1981. De er ganske lange, om lag 80-90 sider hver, og det har åpenbart vært mye jobb lagt ned i dem. Tittelen på magasinet er sannsynligvis inspirert, eller tatt om du vil, fra *Palestinakomiteens* magasin *Fritt Palestina*. I følge *Irlandskomiteen* var det få personer involvert i arbeidet, og de etterspurte flere på årsmøtet i 1980. Alle i organisasjonen ønsket å gi ut *Fritt Irland*, men de færreste ønsket å jobbe med det. Det er vanskelig å si hvor mange forfattere det var, men det var minst to, og en av disse var uten tvil Harald Støren. *Fritt Irland* var en viktig inntektskilde for *Irlandskomiteen*, de to første utgivelsene kostet 10 kr, den siste kostet 20 kr. Alle var titulert som spesialnummer, noe som opprinnelig ledet meg til å tro at *Fritt Irland* også kom i ordinære nummer. Dette var ikke tilfellet. Hvorfor *Irlandskomiteen* valgte å bruke betegnelsen spesialnummer vet jeg ikke. Den eneste av utgivelsene det gir mening å kalle et spesialnummer er utgivelsen fra 1981, som nesten utelukkende handlet om de internerte fangene. De to andre numrene var spredd noe bredere.

Forsiden på alle tre numrene er ganske interessante i seg selv. De to første var tegnet av fanger fra KZ-leieren. 1977 nummerets forside har en karikatur av de britiske politikerne Harold Wilson og James Callaghan. De var involvert i å sende britiske soldater til Nord-Irland¹³², og begge har vært statsministere i Storbritannia. Wilson var statsminister i to perioder, den første mellom 64 og 70, den andre fra 74-76. Callaghan satt en periode fra 76-79. Karikaturen skulle vise hvem de egentlige terroristene var i Irland var, nemlig den britiske regjeringa. Forsiden på det neste nummeret var noe mer diffus. I bakgrunnen ser man et lite bylandskap med murhus, typisk for Belfast, på en vei mot landskapet er det tankser og soldater, og i forgrunnen står en svartkledd mann. Han bærer en Armalite, *IRA* sitt signaturvåpen. Forsiden på 1981 nummeret avviker noe fra de to tidligere numrene. Det ble for det første ikke oppgitt hvem som hadde tegnet forsiden, det er mulig den også ble tegnet av fanger fra KZ-leieren. For det andre var motivet mer tett knytt til temaet for utgivelsen, forsiden var et portrett av Bobby Sands bak fengselsgitter, og temaet for nummeret var de politiske fangene. Sist må det nevnes at forsiden på 1981 nummeret var trykket med farger. Dette kan tale noe i mot at den skulle være tegnet nord-irske fanger, på den andre siden var motivet relativt enkelt og fargene kan være lagt til senere. Det

¹³² Callaghan var innenriksminister i Wilsons sin regjering fra 67-70

er ikke plass til å gå igjennom alle numrene av *Fritt Irland*, jeg har derfor begrenset meg til 1977 nummeret.

1977

Et av de første inntrykkene jeg fikk da jeg leste igjennom 1977 nummeret for første gang var at det til tider var veldig konspiratorisk, spesielt en artikkel hvor SAS gis skylden for attentater utført av personer med tilknytning til *Provos*. Jeg har hintet til denne tidligere. Et annet interessant moment, som blir noe tydeligere i dette nummeret, er holdningene til *EEC*, både hos norske aktører og *Sinn Fein*. Dette er spesielt interessant nå, i forbindelse med Brexit-forhandlingene. Jeg kommer tilbake til dette senere.

Lederen har overskriften «Solidaritetsarbeidet i Norge» og her ble det skrevet en del om *Irlandsfronten*. *Peace People* ble brukt som innfallsvinkel. Deres Europa-turne var en fiasko, og de var hatet til og med i London hvor motdemonstranter visstnok overdøvet Williams, men da de kom til Norge og fikk Folkets Fredspris ble de godt mottatt. Forfatteren spør seg hvordan dette kunne skje. For å parafasere: hvordan kunne disse to quislingene komme til Quislings hjemland og bli tatt godt imot? Noe av skylden legges tidlig i lederen på media, som ble beskyldt for å ha drevet den største «borgerlige propagandaoffensiven» siden folkeavstemningen om EF i 1972. Den gangen hadde venstresiden mobilisert til motstand og vunnet, i 1977 hadde de blitt ført bak lyset og tapt. Denne sammenligningen er relativt absurd. EF-spørsmålet var viktig i norsk politikk, valgdeltakelsen i folkeavstemningene var høy¹³³ og engasjementet på både ja- og nei-siden var stort. *Irlandsspørsmålet* var til sammenligning ikke veldig viktig, på tross av flittig arbeid fra aktivister. Det er i utgangspunktet bare medias *propagandaoffensiv* som sammenlignes, men måten forfatteren har skrevet det på trekker i retning av en forventning om den samme motstanden mot *Peace People*.

Lederen går så over til å forklare hvorfor solidaritet med nettopp Irland var viktig: langvarig frigjøringskamp, knuse imperialismen, ressurser utnyttet av EF, innføre sosialisme. Kort sagt ideer leseren vil være kjent med. *Irlandskomiteen* ønsket ikke å kritisere anti-imperialister, men de lurte på hvorfor det var så lite interesse, kontra for eksempel Palestina og Chile. Forfatteren av lederen trodde at det kunne være flere grunner til dette, men trakk frem spesielt en. Media i Norge ønsket å vri deknningen av saken i en spesiell retning. De la fokuset på de religiøse sidene av konflikten, lot

¹³³ 79,2% i 1972 og 88,6% i 1994, til sammenligning var valgdeltakelsen i Brexit på 72,2%

frigjøringskampen spille ut som meningsløs terror på TV og forsøkte å forvirre. Dette var ikke noe nytt, det borgerlige media var tross alt enerådende i Norge, men *Irlandskomiteen* syntes likevel det var skremmende at så mange progressive mennesker også lot seg påvirke. De mente dette var grunnen til *Peace People* sin popularitet og «den katastrofale stillstanden solidaritetsarbeidet for det irske folket har vært i lenge». Dette var ikke en spesielt god forklaring. Det *borgerlige* media var ikke spesielt positive til Palestina heller, noe forfatteren av lederen ser ut til å både være oppmerksom på og ikke. Først trekkes Irland frem som et spesielt eksempel: «[...] de borgerlige massemediene nettopp i tilfellet Irland bevisst søker å forkludre[...]». Så påstås det at man ikke kan forvente mer av media i Norge «Mest mulig forvirring og minst mulig analyse er ikke mer enn vi kan forvente av den borgerlige nyhetsdekning[...]». Til slutt mener forfatteren at også de progressive har falt for denne *propagandaen*. Forklaringen er *all over the place*, og svarer på lite. Hvorfor har ikke de samme progressive menneskene falt for de samme mediernes dekningen av konflikten mellom Palestina og Israel?

Den nesten grunnen for stagnasjonen i *Irlandsarbeidet* ble rettet mot bevegelsen selv. Arbeidet ble svekket fordi *Irlandskomiteen* og *Irlandsfronten* konkurrerte med hverandre, noe bare deres motstandere var tjent med. Selvinnsikten tar imidlertid slutt her. Grunnen for splittelsen i bevegelsen forklares, og all skyld legges på *Irlandsfronten*. Etter årsmøtet i 1974 hadde *Irlandsfronten* sluttet å støtte den væpnede kampen, etter dette støttet de bare *NICRA* og *Officials*, sistnevnte hadde inngått våpenhvile to år tidligere. *Irlandskomiteen* anerkjente ikke lovligheten av dette årsmøtet, og krevde at *Irlandsfronten* skulle gå tilbake til plattformen som ble vedtatt i 1973. Hva som stod i denne plattformen vites ikke, da jeg ikke har funnet noen dokumenter fra dette året. Forfatteren påstod at *Irlandskomiteen* med glede kunne legge ned arbeidet, hvis det hadde vært det beste for solidaritetsarbeidet, men påstod at de ikke var tjent med det så lenge *Irlandsfronten* fortsatte som de hadde gjort. Linjen *Irlandsfronten* hadde valgt var ikke spesielt populær, til glede for *Irlandskomiteen*, og både *AKP(m-l)* og styret i *DNS* tok på dette tidspunktet avstand fra *Officials*. *Irlandskomiteen* hadde forsøkt å kontakte *Irlandsfronten* for en felles plattform, men hver gang blitt avvist av lederen, Peter Hopwood. De forsøkte likevel igjen å appellere til enkeltmedlemmer i *Irlandsfronten*, og inviterte til en felles demonstrasjon for *Bloody Sunday* 1977. Her er det ikke veldig mye å kommentere på, jeg har ingen motstridene kilder fra *Irlandsfronten*, og forfatteren har sannsynligvis helt rett i å påstå at to solidaritetsorganisasjoner for Irland var kontra-produktivt.

Som med *Stjerneplogen* er det artikler i utgivelsen jeg har valgt å droppe helt. Den første artikkelen jeg vil behandle handlet om *Peace People*. Jeg ønsker først å fremst å trekke frem hvor konspiratorisk den til tider er. *Irlandskomiteen* forsøkte å fremstille hele bevegelsen som sentralstyrt av imperialister:

Maired Corrigan fekk fri frå kontorarbeidet sitt ved Guinness Brewery med full løn av direktøren personleg for å vie seg for «fredsarbeidet». Innan få dagar kunne ho og Betty Williams installera seg i hypermoderne kontorlokale med alle mogelege tekniske hjelperåder til disposisjon. Kvar kunne dessa to «fattige og enkle» menneska fått alle pengane frå på så stutt tid?

Dette trekkes videre flere steder. Da de ikke fikk nok støtte i Nord-Irland reiste de ut i Europa og fikk millionbeløp av storkonsern i EF. Artikkelen sier at mange av disse kunne nevnes med navn, men unnlater å gjøre det. De påstod at imperialistene skapte fredsbevegelsen for å dekke over menneskerettighetsdomstolen sin rapport om bruk av tortur på irske fanger. De kritiserte også *Peace People* for å ikke ta avstand fra *UDA* og *UVF* sine sekteriske drap under en ett og et halvt år lang våpenhvile mellom *Provos* og den britiske hæren. Forfatteren legger sarkastisk til at det egentlig var greit, da gikk volden bare utover uskyldige mennesker, og ikke den britiske imperialismen. En del av disse teoriene er relativt ville, men de har en rot i virkeligheten. Det var selvfølgelig i britenes egeninteresse at en katolikk og en protestant gikk sammen om en fredsbevegelse. At de hatet *IRA* var selvfølgelig en bonus. Det er ikke spesielt overraskende at *Peace People* fikk den støtten de gjorde, men det er stor forskjell mellom å være aktivister med støtte fra myndighetene, til å være et virkemiddel skapt av myndighetene for å dekke over.

Det er flere av artiklene i utgivelsen som handler om *Peace People*, de 4 neste artiklene er alle relatert til bevegelsen. Et av temaene som problematiseres er feminisme. Kvinnekamp og kvinnenes rolle har jeg så vidt vært innom tidligere i *Irlandsfronten* sin fanzine *Stjerneplogen*. En av artiklene i 77-nummeret av *Fritt Irland* het «Kvinna si rolle i den irske frigjeringskampen». Her kritiserte *Irlandskomiteen* feministiske grupper i Norge som hadde støttet *Peace People*, og forsøkte å trekke frem hva de mente var viktige bidrag fra kvinnene i Irland. Her valgte forfatteren å fokusere nesten utelukkende på *Cumann na mBan*, *Provos* sin kvinnelige gren. I korte trekk påstod de at *Cumann na mBan* ytte et viktigere bidrag til kvinnefrigjøring og kvinnekamp enn hva *Peace People* gjorde. Sistnevnte la opp til fred på det gamle samfunnets vilkår, og garanterte fortsatt undertrykkelse av både kvinner og arbeidere. Det gjorde ikke *Cumann na mBan*. Disse påstandene er ideologisk sett helt i tråd

med de venstreekstreme ideene *Irlandskomiteen* stod for, men det er fortsatt pussig å trekke frem *Cumann na mBan* på denne måten i forbindelse med *Peace People*.

Den siste artikkelen som er relatert til *Peace People* var et kort minneord om Maire Drumm, en republikansk politisk aktivist fra *Provisoriske Sinn Fein*, som ble fengslet ved flere anledninger. Hun ble skutt og drept i en sykehusseng av *Red Hand Commando*¹³⁴ i 1976. *Irlandskomiteen* påstod at attentatet hadde blitt utført av *UDA*, men la i siste runden skylden på britene, som de anklaget for å bruke lojalistiske militser for skitne oppdrag. Også her trekkes *Peace People* inn. De fikk lov til å arrangere parader og demonstrasjoner, mens Drumm sine forsøk på det samme ble ulovlige. Imperialistene sine lover var selektive. Alle disse artiklene om *Peace People*, i tillegg til å være relativt konspiratoriske, er også preget av den samme bitterheten det andre materiale om *Peace People* var. De omtales alltid som de såkalte fredskvinnene eller «fredskvinnene», for *Irlandskomiteen* rådet det ingen tvil om Corrigan og Williams sine hensikter, de tjente utelukkende *imperialistene*. Dette er godt eksempel på den relativt ekstreme ideologien som lå i bunn for *Irlandskomiteen*. To relativt gjennomsnittlige fredsaktivister, begge berørt personlig av *The Troubles*, blir demonisert for å ha feil politisk utgangspunkt. *Peace People* bevegelsen var på ingen måte feilfri, og kollapset som tidligere nevnt rundt 1978 på grunna av intern stridighet og kampanjer mot dem. Men det ekstreme hatet *Irlandskomiteen* viste dem virker å dra det veldig langt.

De to neste artiklene handlet om Crossmaglan og SAS. Crossmaglan var lite område nær grensen mellom nord og sør hvor *Provos* hadde betydelig innflytelse. Situasjonen sammenlignes med den tyske okkupasjonen i Norge, hvor britene er tyskere og *Provos* er gutta på skauen. *Aftenposten* hadde i *A-magasinet* (nr. 5 1976) skrevet om Crossmaglan, og forfatteren bruker mye plass på å kritisere avisa, i likhet med Støren sitt debattinnlegg. *Aftenposten* hadde naturlig nok en ganske annen fremstilling av området enn det *Irlandskomiteen* hadde. Utover det er ikke dette en spesielt interessant artikkel.

Artikkelen om SAS er derimot ganske interessant. Forfatteren går først igjennom hva SAS er, dette vil leseren allerede være kjent med. Det kontroversielle i artikkelen kommer i *Irlandskomiteen* sin fremstilling av to hendelser i Nord-Irland, *Kingsmillmassakren* og en påfølgende aksjon hvor en

¹³⁴ En paramilitær organisasjon med tilknytting til *UVF*

Provos mann, Peter Cleary, ble drept. *Kingsmillmassakren* var klimakset i en rekke sekteriske terror- og hevnaksjoner på midten av 70-tallet.

5. januar 1976 stoppet 11 svartkledde og bevæpnede menn en minibuss med 12 tekstilarbeidere. En mann, med en tydelig engelsk aksent, spurte hvem av passasjerene som var katolikker. Den eneste katolikken, Richard Hughes, ble bedt om forsvinne uten å se seg tilbake. De 11 gjenværende protestantene ble alle skutt, bare en av de overlevde. En gruppe som kalte seg *South Armagh Republican Action Force* tok på seg skylden, og *Provos* fordømte angrepet. Det var lenge uklart hvem som hadde utført massakren, men de fleste har kommet til konklusjonen at det var *Provos* som stod bak, og at *South Armagh Republican Action Force* var et dekknavn. Blant annet har *HET*¹³⁵ linket våpnene som ble brukt til over 90 andre attentater og drap.¹³⁶ Litt mer enn tre måneder senere, 15. april 1976, ble Peter Cleary drept. Han var medlem av *Provos*, hvor han holdt et offiser-verv og var kasserer. Cleary var antatt å være en av hovedmennene bak *Kingsmillmassakren*, og flere andre *Provos* aksjoner. Han hadde flyktet fra Nord-Irland og ligget lavt en periode, men kom tilbake til Forkhill 15. april 1976. I huset, hvor hans gravide kjæreste bodde, ble han forsøkt arrestert av SAS soldater som hadde spanet på huset. Cleary satte seg til motverge, og ble skutt og drept. Detaljene rundt dette er ganske uklare, og det finnes flere fremstillinger.

Irlandskomiteen sin fremstilling av disse hendelsene var ganske annerledes. De påstod at *South Armagh Republican Action Force* hadde forsvunnet like fort som den oppsto, og ga SAS skylden for *Kingsmillmassakren*. De mente det var en nøye planlagt aksjon for å sette opp folket mot *Provos*, som hadde mye støtte i området:

Tilsynelatende meningsløse massakrer som tjener til å splitte folkegrupper fra hverandre, samt tilsynelatende «spontane» fredsbevegelser, som søker å isolere geriljahæren fra resten av folket, er alt sammen ledd i en nøye uttenkt imperialistisk strategi, som de spesielt trengte antigeriljiakrigstroppene SAS (i Vietnam het de «Green Berets»¹³⁷) se det som si oppgave å gå i brodden for.

¹³⁵ Historical Inquiry Team

¹³⁶ BBC (16/06-2011)

¹³⁷ En kuriositet her er *ml-bevegelsen* sin reaksjon på filmen med samme navn. De anså *The Green Berets* som imperialistisk propaganda, og gikk veldig langt i å forsøke å få filmen stoppet i Norge. Se Odd-Arvid Storsveen (2013) i *Venstreekstremisme – Ideer og Bevegelser*

De kommer med flere andre beskyldninger mot SAS i artikkelen, blant annet at de stod bak flere uløste drap i Nord-Irland, og at de ofte ble tatt for å være IRA medlemmer i angrep på protestantiske puber. Clearys død brukes som et eksempel på SAS sin terror mot befolkningen. *Irlandskomiteens* fremstilling av hendelsen var et øyevitnesutsagn, fra Shirley, Clearys forlovede. Det er mye fokus på de britiske soldatene sin brutalitet og det hele fremstilles mer som en terroraksjon, men resultatet er det samme. Cleary ble skutt og drept utenfor huset. *Irlandskomiteen* påstod at britisk media først forsøkte å gi *Provos* skylden, men på grunn av mange motstridene vitneutsagn endret de historien. Den offisielle historien ble at Cleary var en av mennene bak *Kingsmillmassakeren*, og ble skutt da han motsatte seg arrestasjon. I det siste avsnittet kommer *Irlandskomiteen* med et par kontroversielle påstander. De mente at Cleary aldri hadde vært medlem av IRA eller noen annen militærorganisasjon, han var bare et av SAS sine uskyldige ofre.

Ved første blick fremstår disse teoriene som en av de mer ekstreme konspirasjonsteoriene *Irlandskomiteen* kom med. *Provos* utførte et angrep mot sivile og drepte 10 mennesker, senere dreper SAS en av de antatt skyldige i en arrestasjon. *Irlandskomiteen*, totalt blinde for sekterisme, påstår at SAS utførte angrepet som en *false-flag* operasjon, og senere drepte en uskyldig sivil mann, som britisk presse senere ga skylden. Jeg mener likevel at de fortjener litt *slack* i dette tilfellet. Det var flere fakta som pekte i retning av at SAS kunne ha utført *Kingsmillmassakeren*. Gjerningsmennene snakket med engelsk aksent og *Provos* var som kjent ikke tilhengere av sekterisk vold. Det er faktisk data som tyder på at cellen som utførte angrepet handlet på egen hånd, uten at dette renvasker *Provos*.¹³⁸ I tillegg var timingen, som *Irlandskomiteen* nevner, forferdelig. Det er heller ikke utenkelig, selv om det er veldig usannsynlig, at SAS kunne utført et slikt angrep. Deres operasjoner er hemmeligstemplett, og de stilles sjeldent til ansvar for sine handlinger.

Irlandskomiteen var ikke alene om å tro at britiske staten var involvert. Alan Black, den eneste som overlevde massakren, mente agenter fra den britiske staten var involvert.¹³⁹ Det er på tross av dette fortsatt ganske virkelighetsfjernt å hevde at britiske agenter skulle ha drept 10 britiske statsborgere i en *false-flag* operasjon. Påstandene om Clearys død er ikke på langt nær så kontroversielle. Det er mulig at deres vitneutsagn var korrekt, det er ikke en gang spesielt usannsynlig, SAS var neppe spesielt runde i kantene i sin håndtering av *Provos* medlemmer. Deres påstander om at Cleary var sivil er på den andre

¹³⁸ Irish Times (22/06-2011)

¹³⁹ BBC (17/02-2014)

siden feil, uten at dette var altfor kritikkverdig. Deres hat mot *imperialismens* media, kombinert med deres begrensede tilgang på informasjon førte, ikke veldig overraskende, til en del faktafeil. Det tar for meg minutter å faktasjekke påstandene ved hjelp av Internett, og det råder fortsatt en del forvirring om hva som skjedde. For *Irlandskomiteen*, på midten av 70-tallet, var det umulig å gjøre det samme.

Den neste artikkelen jeg tar for meg handlet om fengslene og hva slags forhold fangene levde under. Det mest interessante i artikkelen er avsnitt om kriminalisering og *Ulsterisering*, samt et par brev fra fanger i Long Kesh. Avsnittet om kriminalisering spiller inn på *Special Status*, og fremmet et godt poeng. Fengselpopulasjonen i Nord-Irland hadde i løpet av *The Troubles* skutt i været. *Irlandskomiteen* hevdet den hadde økt med over 700% fra 1966 til 1977.¹⁴⁰ En slik økning var svært usannsynlig. Også her ble *Peace People* trukket inn, de var med på å legitimere kriminaliseringen av «de politiske fangene». Her ble problematikken med å stemple *Provos* som vanlig kriminelle ganske klar, men det var en annen side av denne mynten, som *Irlandskomiteen* enkelt avfeide. Hvis britiske myndigheter hadde gitt politisk status til *IRA*-fanger ville de, til en viss grad, ha legitimert *IRA* sin kamp som noe mer enn terrorister. For *Irlandskomiteen* var dette et åpenbart ikke et problem. *IRA* sin kamp mot britisk *imperialisme* var per definisjon legitim, og de internerte fangene var *politiske* fanger ikke kriminelle. Deres demonisering av britiske myndigheter reduserte tolkningen av situasjonen til at de onde *imperialistene* forsøkte å kriminalisere *frihetskjemperne*. Denne analysen er relativt naiv og virkelighetsfjern, men *Irlandskomiteen* hadde absolutt en del poenger om behandlingen av internerte fanger.

Artikkelen gikk også inn på noe *Irlandskomiteen* identifiserte som *Ulsterisering*. Forfatteren viste til Vietnam og Nixon sin *vietnamisering* som en parallell. Ideen var at amerikanske soldater skulle trene opp lokale vietnamesere til å opprettholde freden i landet, og så trekkes ut. Helt vanlig politikk ved slike operasjoner. På lik linje ønsket selvfølgelig britiske myndigheter å trekke ut hæren av Nord-Irland, og overlate sine oppgaver til *RUC* og *UDR*. Utstasjoneringen av den britiske hæren ble tross alt gjort under en unntakstilstand i 1969, det var ikke en langvarig løsning. I stedet for å se dette som en relativt nødvendig politisk utvikling tolket *Irlandskomiteen* det som en imperialistisk konspirasjon, i tråd med kriminaliseringen. Britene forsøkte å kriminalisere *frihetskjemperne* og gi makten til lokale

¹⁴⁰ *Irlandskomiteen* benyttet tallene fra 300 i 1966 til 2000 i 1977

fascistorganisasjoner for å beholde kontrollen i en koloni. Et godt eksempel på tredjeverdenperspektivet bevegelsen hadde på Nord-Irland.

16.-17. oktober 1976 hadde *Provisoriske Sinn Fein* hatt årsmøtet. I *Fritt Irland* var det en reportasje fra dette årsmøtet, som inneholdt en del interessant informasjon. Jeg har tidligere skrevet om *The Green Book*, *Provos* sin instruksjonsbok til nye rekrutter, og hvordan bevegelsen ble trukket lenger mot venstre fra midten av 70-tallet. Denne utviklingen kom tydelig frem på årsmøtet i 1976. Det mest interessante i denne rapporten er to resolusjoner partiet vedtok. Rapporten gikk også inn på andre temaer, som internering, *Peace People* og 50års jubileet for *Påskeoppøret*. Den første resolusjonen fra årsmøtet var et tredje-verdens perspektiv. *Sinn fein* ga sin fulle støtte til «dei anti-imperialistiske rørslene i den 3. verda», blant annet Palestina og Sør-Afrika. Her satt de Irland i samme bås, *Sinn Fein* ønsket ikke å knytte landet til maktblokker som *NATO*, *Warsawapakten* eller *EF*, men heller til «dei alliansefrie landa i Afrika, Asia og Latin-Amerika, i strevet for å byggje ei ny økonomisk verdsordning». Dette perspektivet passer godt inn i *AKP(m-l)* sitt verdensbilde, hvor Sovjetunionen i bestefall ble sidestilt med USA, og ofte var mer foraktet.

Resolusjon nummer to handlet om den politiske situasjonen i sør. Dette er for det meste kritikk av Dublin-regjeringen, som ønsket å knytte sin politikk til Pearse og Conolly, selv om *alle* visste hvor mye skade de hadde gjort. Ruairi O'Bradaigh, presidenten i *Sinn Fein*, påpekte at den irske frigjøringsbevegelsen hadde lært av Allende og Chile. Hæren og finanskapitalen måtte uskadeliggjøres i tide. Det er, med disse to resolusjonene i bakhodet, vanskelig å kalle partiet for noe annet enn et revolusjonært sosialistisk parti. *Provos*, både *IRA* og *Sinn Fein*, hadde brutt med *Officials* i 69' blant annet på grunn av deres marxistisk ideologi. De tilba åpenbart forskjellige sosialistiske guder, men på slutten av 70-tallet var både *Officials* og *Provos* godt forankret i marxistiske og revolusjonære ideer.

Resten av artiklene i 1977 nummeret kretset i hovedsak rundt to temaer, *EF* og solidaritetsarbeid. Det er to unntak til dette, den ene artikkelen handler om irsk språkstrid. I den andre artikkelen kritiseres irsk høyesterett for to dødsdommer, hvor Irlands sammenlignes med Spania. Disse artiklene er relativt uinteressante. Artiklene om irsk språkstrid handlet om at personer som ønsker å benytte seg av irsk-gaelisk ble undertrykt av myndighetene, blant annet nektet en mann å betale en parkeringsbot fordi han ikke fikk den skrevet ut på irsk-gaelisk. Språk var selvfølgelig en viktig del av nasjonalisme, både i

Irland og i Norge, med den norske målstriden på 1800-tallet. Støren, som konsekvent skrev på nynorsk, hadde sannsynligvis store sympatier her. Den andre artikkelen handlet om Noel og Marie Murray, som var dømt til døden etter en bankran hvor en politimann ble drept. *Irlandskomiteen* påstod at bevismaterialet var tynt, og begge to ble til slutt benådet. De var fengslet frem til 1992. I artikkelen kritiseres det juridiske systemet i Irland.

Artikkelen om EF er mer interessant, spesielt hvis man ser den i sammenheng med vår samtid, og *Brexit* som jeg nevnte tidligere. *Irlandskomiteen* rettet de samme kritikkene som de hadde brukt tidligere om kolonialisme, kapitalister som utnytter arbeiderklassen, og at irsk økonomi er altfor avhengig av britisk. Her benyttes en allusjon av et av Klas von Metternichts mest kjente sitater: Når den britiske økonomien hoster, så får den irske økonomien lungebetennelse. Det interessante i artikkelen er ikke de ideologiske argumentene de har brukt flere ganger tidligere. Interessant er derimot hva omlag 40 år har gjort med *Sinn Fein* sitt standpunkt til EU. Da Irland ble medlem av EEC i 1973 var *Sinn Fein* det eneste partiet som var i mot. I dag er partiet motstandere av *Brexit*.¹⁴¹ *Sinn Fein* har åpenbart utviklet seg, og er i dag et helt annet parti enn det var på 70-tallet. Likevel, noen argumentene de brukt på 70-tallet var i flere tilfeller identiske med argumenter som ble brukt under *Brexit* i 2016. Blant de mer generelle var påstanden om at fri flyt av kapital og arbeidskraft rammet den irske arbeideren, og påstanden om at EU parlamentet var udemokratisk. Her brukes ord nesten identiske med hva som ble brukt i 2016. «Faceless burerocracy in Brussels» og «power rests with the EEC commission which nobody elects and which hands down regulations which have the force of law» er sitater hentet fra *Fritt Irland* i 1977, men kunne like gjerne blitt brukt av Nigel Farage i 2016. Av mer spesifikke argumenter kan problematikken knyttet til fiskerier og grenser nevnes. Det var viktig både for *Sinn Fein* i 1977, og *Brexit* 2016.¹⁴² *Irlandskomiteen* sin artikkel nevner også flere argumenter spesifikke til Irland og *The Troubles*. To av disse er spesielt interessante. I 1977 hevdet *Sinn Fein* at EF-medlemskapet gikk utover irsk landbruk og kompliserte grenseproblematikken i Nord. I 2016 ble de samme argumentene brukt, denne gangen mot *Brexit*:

Brexit poses a huge threat to the future of the people of Ireland in terms of a land border on the island, the north being forced out of the single market, barriers to trade, potential devastation of agriculture, not to mention the implications for the peace process and the Good Friday Agreement.

¹⁴¹ *Sinn Fein*, *Brexit*. Sist besøkt 30.oktober 2018

¹⁴² YouTube: Piffle, punktet om fiske tas opp rundt 1:37

Denne utviklingen i *Sinn Fein* er interessant da argumentene flere steder ikke har endret seg, men standpunktet i saken er motsatt.

Den siste bolken med artikler, om solidaritetsarbeid, omfattet tre artikler. «Internasjonal Solidaritet», «En Analyse av Offisielle IRA» og «Et apropos om Irlandsfronten». *Irlandsfronten* kritiseres i alle disse. Den første var kort, og åpnet med en unnskyldning fordi solidaritetsbevegelsen ikke hadde klart å oppnå altfor mye i Norge. Artikkelen handlet i hovedsak om en anti-UVF underskriftskampanje som *Irlandskomiteen* stod bak, hvor de blant annet kritiserte republikanere som ønsket å samarbeide med dem (*Offisielle IRA*). *Irlandsfronten* mente at *Officials* ble hardt rammet av dette oppropet, noe *Irlandskomiteen* var enig i. *Irlandsfronten* hadde derfor forsøkt å få folk til å stryke seg fra kampanjen, som fikk ca 300 underskrifter. Artikkelen om *Officials* er en god del lengre, men repeterer bare kritikk jeg har skrevet om tidligere, blant annet i avsnittet om konflikten mellom *IRSP* og *Officials*. *Irlandsfronten* ble trukket inn et par ganger, blant annet fordi de var bidragsytere til bevegelsen. Summene de samlet inn var ikke spesielt høye, de ble nevnt i *United Irishman* for en donasjon på 20 pund. «Et Apropos om Irlandsfronten» handlet om *Irlandsfronten* sin plattform. De hadde i den nyeste utgivelsen av *Stjernepløgen* tonet ned retorikken, og innrømmet at *Officials* var revisjonistiske, men de holdt den samme linjen med støtte til *NICRA* og *Officials* som hadde splittet bevegelsen i 1974. Dette var den første utgivelsen av *Stjernepløgen* på et år. I artikkelen repeteres uenighetene mellom *Irlandskomiteen* og *Irlandsfronten*, som er gjort rede for tidligere. Artikkelen ga inntrykk av at det eksisterte en bitter strid mellom de to gruppene, *Irlandskomiteen* beskyldte *Irlandsfronten* for å drive med personangrep på deres medlemmer i *Stjernepløgen*. Jeg har dessverre ingen kilder fra *Irlandsfronten* om denne striden. Nedtoningen av retorikken i *Stjernepløgen*, og innrømmelsen om at *Officials* var revisjonistiske var sannsynligvis et av de første stegene mot at bevegelsen ble konsolidert i 1982.

Kapittel 5

Politisk tilknytting og aktivisme 1977-1981

Jeg nevnte i avsnittet om 1. maitoget i 1977 at påstanden om at *Irlandsfronten* var styrt av *AKP(m-l)* virket urimelig. Jeg har tidligere også vært inne på Støren sine debattinnlegg på Steigan sin hjemmeside. Her dukker igjen denne påstanden opp. *Irlandsfronten* var som kjent trofaste tilhengere av *Officials*, en organisasjon som var orientert mot Moskva. *AKP(m-l)* var på sin side nærmest hysteriske i sitt forhold til Sovjetunionen. Også om her ble *imperialisme*-begrepet brukt, det allerede nevnte skjellsordet *sosialimperialisme*. *AKP(m-l)* trodde selv at de ble overvåket av *KGB*, og mesteparten av deres «forsvarspolitik» handlet om Sovjetunionen.¹⁴³ I tillegg har vi landsmøtevedtaket fra SV som hevdet at *Irlandsfronten* ikke var et *AKP(m-l)* underbruk.

Den eneste sikre linken mellom *Irlandsfronten* og *SUF(m-l)* er den trykte utgaven av McGurran sitt foredrag. Det ble gitt ut av ml-bevegelsen sitt forlag, Oktober. *Officials* sin tilknytting til *CPI* var ikke eksisterende på denne tiden. McGurran går faktisk ut med mye av den samme kritikken *AKP(m-l)* kunne funnet på å komme med, og kaller *CPI* for både konservative og kontra-revolusjonære. I tillegg til det var ml-bevegelsen i en veldig tidlig fase. *Irlandsfronten* var sannsynligvis tettere på bevegelsen i begynnelsen, og skled vekk senere. Partiets paranoia og hatet mot Sovjet kommer først på midten av 70-tallet, tidligere ønsket partiet et bredt samarbeid på venstresiden.¹⁴⁴

At en organisasjon som var tilknyttet *AKP(m-l)* skulle støtte Sovjet-vennlige organisasjoner som *Officials* er likevel tvilsomt. *CPI* var ikke *Officials* sin eneste tilknytting til Sovjet, også *Official Sinn Fein* var trofaste mot østblokken fra starten av. *SUF(m-l)* var kritiske til Sovjet allerede på midten av 60-tallet, og hadde allerede begynt å se til Kina og Mao.

Det virker da mer sannsynlig at *Irlandskomiteen* kunne ha vært tilknyttet *AKP(m-l)*. De hadde, i motsetning til *Irlandsfronten*, politisk sett mer til felles med partiet. Jeg har likevel ikke funnet noe som tyder på en slik link. Snarere tvert i mot. *Irlandskomiteen* og Støren var kritiske til partiet ved flere anledninger. Dette ville ikke blitt tillatt av *AKP(m-l)* hvis partiet hadde noen formell kontroll over

¹⁴³ Bjørn Westlie i *Venstreemstremisme – ideer og bevegelser* (2013) s. 76-79

¹⁴⁴ Bjørn Westlie i *Venstreemstremisme – ideer og bevegelser* (2013) s. 76-77

komiteen. De var ikke bare paranoide med tanke på ytre fiender som NKP og KGB, de var også livredde for indre fiender, høyre- og venstre-avvik. Hvis *Irlandskomiteen* var underlagt *AKP(m-l)* ville ikke partiet godtatt komiteens kritikk.

At noen av organisasjonene skulle ha en formell tilknytting til *SV* er enda mer usannsynlig. *Irlandskomiteen* var åpent kritiske til det *sosialimperialistiske SV*, og distanserte seg fra partiets 1. maitog. På den andre siden hadde neppe *Irlandsfronten* trengt å spørre om partiets støtte til demonstrasjonen 10. desember hvis de var underlagt *SV*.

Kildematerialet tyder på at *Irlandsfronten* og *Irlandskomiteen* begge var partipolitisk uavhengige. Lund-rapporten hadde sannsynligvis likevel et poeng i å skille de to gruppene mellom *AKP(m-l)* og *SV*. *Irlandsfronten* hadde mer til felles med *SV*, og *Irlandskomiteen* hadde mer til felles med *AKP(m-l)*

Det er likevel en del forvirring i kildene rundt de to gruppene på 70-tallet, med motstridene påstander fra forskjellige sider. Det er også verdt å huske på at organisasjoner som dette, spesielt på 70-tallet, kunne være veldig ustabile. *Irlandskomiteen* var tross alt en utbryterorganisasjon, og de kom over over uenigheten på et tidspunkt, da de slo seg sammen til *Den Forente Irlandskomitee*. Allianser og samarbeid var nok høyest midlertidig, og organisasjonenes forhold til andre bevegelser på venstresiden må ha vært ganske dynamisk.

Bloody Sunday og demonstrasjoner

Jeg har funnet flere kilder om demonstrasjoner 30. januar, for å markere Bloody Sunday, jeg velger derfor å samle flere av dem her. Det virker sannsynlig at bevegelsen arrangerte, eller i alle fall forsøkte å arrangere, årlige demonstrasjoner for å markere *Bloody Sunday*. Dette var tross alt en viktig hendelse for bevegelsen, *Irlandsfronten* ble jo opprettet som en direkte respons. Igjen blir den begrensede mengden kilder en utfordring. De årene jeg med sikkerhet kan si at slike demonstrasjoner ble arrangert er 1978, 1979, 1980 og 1982. Alle disse ble arrangert utenfor den britiske ambassaden i Oslo.

Fra 1978 er det to dokumenter. Det første er et brev til *SV*, denne gangen skrevet av *Irlandskomiteen*. Det andre dokumentet er *SVs* svar, signert av Berge Furre. Fra 1979 er det to dokumenter. Det ene var en pressemelding fra *Irlandskomiteen*, det andre var en *flyer* som informerte om demonstrasjonen.

Brevet fra *Irlandskomiteen* til SV tok opp mange av de vanlige temaene, blant annet: *Bloody Sunday* var et endelig bevis på at fredelige løsninger ikke var mulig, Nord-Irland var okkupert, viktig at anti-imperialister engasjerte seg, økonomiske interesser var bakgrunn for religiøs diskriminering. For demonstrasjonen i 1979 planla de tre paroler. «Stø det irske folket i strevet for eit fritt og sameint Irland: vekk med alle troppar!», «Frigje alle politiske fangar! Nei til Tortur!» og «Britisk imperialisme tyder undertrykking – Terror – Massakrar – Tortur!».

SV sitt svar var kort, og alt annet enn positivt. De ønsket ikke å støtte *Irlandskomiteen* sin demonstrasjon av to grunner. For de første kunne de ikke «tiltre det grunnlag som er skissert for demonstrasjonen». SV viste også til demonstrasjonen de hadde deltatt på i desember 1977, og mente *Irlandskomiteen* hadde opptrådt «uryddig». Hva de mente med uryddig utdypes ikke, men jeg regner med at mottakeren av brevet var underforstått med hva de siktet til.

Som vi allerede vet fra brevvekslingen mellom *Irlandsfronten* og SV i 1977 var de skeptiske til den ene hovedparolen for demonstrasjonen, og ville ikke delta ved mindre den ble endret. De var også skeptiske til *Irlandskomiteen* og Harald Støren generelt, og arbeidsutvalget mente SV ikke burde ha noen forhold til komiteen og Støren.

Pressemeldingen fra året etter begynte forbløffende likt. De 18 første ordene er faktisk helt identiske, og det er mulig fjorårets brev til SV ble brukt som mal. Hele det første avsnittet formidlet mer eller mindre den samme informasjonen som i 1978, men etter det gikk pressemeldingen i en litt annen retning.

Bevegelsen var alltid opptatt av internering og fanger. I 1978 hadde Menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg konkludert med at behandlingen av internerte fanger i Nord-Irland brøt med artikkel 3 i menneskerettighetserklæringen, uten at dette stoppet bruken av tortur. Denne rapporten hadde blitt behandlet i flere år, det var den Støren refererte til i sitt avis innlegg. Sjefen for RUC, Sir Kenneth Newman, prøvde å bortforklarte skadene, og mente de var selvpåførte. Et ledd i *IRA* sin propaganda mot politiet. Disse påstandene ble lagt døde etter en Amnesty-rapport, våren 1978. *Irlandskomiteen* trakk den frem pressemeldingen. Resten av pressemeldingen handlet om rettspraksisen i Nord-Irland

med tortur, *Diplock*-domstoler og kampen for *Special Category Status*.¹⁴⁵ De trakk frem et konkret eksempel fra rapporten, Brian Maguire. Han ble funnet død i sin celle i Castlereagh, politiet mente det var selvmord, men Amnesty hevdet han hadde dødd som følge av tortur.

McKee var ikke den første iren som sultestreiket, det kan vel nesten kalles en irsk tradisjon. Ei heller skulle han bli den siste. Den mest kjent sultestreiken i Irland var i 1981. Denne hadde en del forløpere, men målet var stort sett alltid å få gjeninnført *Special Category Status*. Da pressemeldingen fra *Irlandskomiteen* kom ut i '79 var IRA-fangene i gang med den såkalte *Blanket Men Protest*, som senere ble *The Dirty Protest*. Protesten gikk ut på at fangene nektet å kle seg i fengseluniformer. Situasjonen eskalerte mellom fengselsbetjenter og fanger, til fangene lå nakne i celler, uten møbler, og nektet å dusje. Denne protesten var selvfølgelig beskrevet i *Irlandskomiteens* pressemelding. Disse protestene utviklet seg senere til sultestreiken i 1981, som tok livet til blant annet Bobby Sands, og var temaet for *Fritt Irland* nr. 3 1981.

En kan spørre seg hvor mye denne pressemeldingen egentlig hadde med *Bloody Sunday* å gjøre. *Irlandskomiteens* poeng var vel heller å benytte datoen for å markere solidaritet med Irland, og de hevdet at det var planlagt lignende demonstrasjoner i lignende land. Denne gangen hadde de støtte fra Det Norske Studentersamfund, og et uspesifisert antall politiske partier, som ikke er nevnt ved navn. Parolene de hadde planlagt var helt identiske med parolene fra '78. *Irlandskomiteen* oppfordret pressen til å møte opp i tide, da de ikke visste hva utfallet av demonstrasjonen ville bli.

Det tidligere omtalte flyereren fra samme år er praktisk talt identisk med pressemeldingen hva innhold angår, og derfor unødvendig å gå nærmere inn på. Den eneste reelle forskjellen er formatet. Flyeren var laget for et bredere publikum, og ble delt ut på gaten for å skape oppslutting om demonstrasjonen.

Kilden til demonstrasjonen som ble holdt i 1980 er nok en gang en pressemelding. Denne er sendt ut i etterkant av demonstrasjonen, og opplyser om at *Irlandskomiteen* og *Irlandsfronten* arrangerte den sammen. Denne pressemeldingen er skrevet på engelsk, bortsett fra det er den veldig like pressemeldingen fra '79. Parolene var også de samme.

¹⁴⁵ Se Coogan (2000) kapittel 24: *The Use of Torture*, og kapittel 27: *The Ignition of the Crisis*

Den eneste kilden jeg har til demonstrasjonen i 1982 er Ken Jackson sitt innlegg i Klassekampen. Det står ingen ting nytt i hans innlegg. Jeg vet lite om oppslutningen de tidligere årene, men jeg tror ikke det var spesielt høyt. I Klassekampen er det lagt ved et bilde av demonstrasjonen i 1982, og det året var oppmøtet veldig lavt, det er ikke mer en syv personer på bildet. Jackson forklarte dette med at *Bloody Sunday* hadde kollidert med solidaritetsdagen for Polen og Solidarnocsz. *Irlandsfronten* sin hovedparole i 1982 kan lettest beskrives som en syntese av to paroler fra 1978 og 1979: «Alle britiske tropper ut av Irland! Frigi de politiske fangene!».

Revolutionary Struggle og Irlandskomiteen

Det er fem dokumenter til fra 1979, to forslag fra møter, og tre brev. Det ene brevet er fra *Irlandskomiteen* til SV, og Berge Furre. *Irlandskomiteen* ber SV om å skrive under en støtteresolusjon, som skulle sendes til London. De opplyste om at støtte fra utlandet ville bli tatt godt i mot. Resten av dette brevet er bare en gjennomgang av *The Troubles*, fra de britiske soldatenes inntog til de daværende protestene i Long Kesh fengselet.

Mer interessante enn brevet til SV er de to andre, som ble sendt mellom *Irlandskomiteen* og den Dublin-baserte aktivistgruppen *Revolutionary Struggle*. De var aktive i ti år, fra 1975-1985. *Revolutionary Struggle* ga ut fanzinen *Rebel*. De var også tilknyttet *The Ripening of Time Collective*, som ga ut en fanzine med samme navn. I brevene til *Irlandskomiteen* nevnes begge. Det er tre utgivelser av *Rebel* og to av *The Ripening of Time* tilgjengelig på *Irish Left Archive*. *Looking Left*, et diskusjonsprogram om alternativ venstre-media sendt på Dublin Community Television¹⁴⁶, har en episode om *The Ripening of Time Collective* der vertene snakker om deres marxistiske analyser av Irland.¹⁴⁷ *Irlandskomiteen* abonnerte på både *Rebel* og *The Ripening of Time*.

Brevet fra *Revolutionary Struggle* til *Irlandskomiteen* ble sendt 12. september 1979. Deler av opplysningene i brevet er uinteressante. Det hadde vært streik i det irske postvesenet, og *Revolutionary Struggle* sitt internasjonale nett var lammet. To brev *Irlandskomiteen* hadde sendt tidligere nevnes. *Revolutionary Struggle* var glade for å høre at *Irlandskomiteen* hadde greid å vedta en sterk resolusjon enstemmig i en samling på 800 studenter. De påstod dette var et bevis både på den anti-imperialistiske innstillingen i Norge, og *Irlandskomiteens* harde arbeid. *Revolutionary Struggle* var nysgjerrige på

¹⁴⁶ Se deres hjemmeside: <http://www.dctv.ie/>

¹⁴⁷ *Looking Left* ep. 2, *The Ripening of Time* (Sist besøkt 30. oktober 2018)

Kommunistisk Universitetslag, som visstnok hadde gjort mye i den sammenheng. De spurte også om en kontaktadresse.

Brevet nevnte ikke hva den resolusjonen handlet om, eller i hvilken forening avstemmingen ble holdt. Det vil likevel overraske meg om det ikke var *Det Norske Studentersamfund* snakket om. Jeg kan ikke se for meg noen andre studentorganisasjoner som kunne stilt 800 medlemmer med stemmerett. De hadde også tidligere støttet *Irlandskomiteen* ved flere anledninger, blant annet *Bloody Sunday* demonstrasjonen det samme året.

Revolutionary Struggle var skuffet over å ikke ha blitt invitert på sommerleir i 1979, og hadde skrevet brev der de spurte hvorfor, uten å få noe svar. Sommerleieren de sikter til var arrangert av *Rød Front*¹⁴⁸, og *Revolutionary Struggle* hadde tydeligvis deltatt ved tidligere anledninger.

Slutten av brevet forteller om arbeidet i Irland. *Revolutionary Struggle* påstod at deres fanzine *Rebel* gjorde det bra. De hadde begynt å se resultater, spesielt i områder som Cork, Limerick og North Clare. Områder de selv påstod hadde svake tradisjoner for *klassekamp*¹⁴⁹, og var totalt dominert av republikanisme.

Den siste påstanden bør neppe være spesielt overraskende. Irland er et katolsk land, og revolusjonær marxisme har aldri stått veldig sterkt. Det er imidlertid interessant at *Revolutionary Struggle* fremstår som kritiske til republikanisme. Dette tas også opp i DCTV programmet, hvor *The Ripening of Time* omtales som *non-nationalist*.

Irlandskomiteens svar er sendt en drøy uke senere, 20 september. Omtrent halvparten av brevet går med på å forklare hva *KUL* var. De var en liten utbrytergruppe fra *AKP(m-l)*, som var uenige blant annet i det nasjonale spørsmålet, og var tilknyttet det albanske kommunistpartiet, istedenfor det kinesiske.¹⁵⁰

KUL var ifølge brevet den organisasjonen som hadde gitt *Irlandskomiteen* mest støtte under *Bloody Sunday* demonstrasjonen i 1979, *AKP(m-l)* hadde erklært sin støtte, men få hadde møtt opp.

¹⁴⁸ Egentlig *AKP(m-l)*, de kalte det *Rød Front*. Blant annet brukt for å rekrutere

¹⁴⁹ De bruker ikke ordet *klassekamp*, men *revolutionary proleterian tradition*.

¹⁵⁰ Se Sørensen i *Venstreekstremisme – ideer og bevegelser* (2013), der går han noe inn på *KUL* og *KA*.

Irlandskomiteen mente at støtten fra *KUL* kom fordi et av deres medlemmer var ganske aktiv i *Irlandskomiteen*. Vedkommende hadde tidligere undervist i norsk ved et universitet i London i en femårsperiode. Der hadde vedkommende vært aktiv i *The Revolutionary Communist Group*, som ga ut fanzinen *Hands Off Ireland*. *Irlandskomiteen* la ved en postboksadresse til *KUL*, og nevnte at de tidligere hadde vært i kontakt med *CPI(m-l)*. Forfatteren tvilte likevel på at *KUL* hadde noe særlig til felles med *CPI(m-l)*, bortsett fra at begge gruppene støttet Enver Hoxha sitt regime i Albania.

Brevet avsluttes med en lite avsnitt om *Rød Fronts* sommerleir. *Irlandskomiteen* mente det var trist at *Revolutionary Struggle* ikke hadde fått mulighet til å delta. Årets tema hadde vært den nye utviklingen i Kina, og det hadde kommet gjester fra en Iransk studentorganisasjon.

To forslag fra møter i 1979

De to siste dokumentene fra 1979 stammer fra *AKP(m-l)* og *Irlandskomiteen*. Dokumentet fra *AKP(m-l)* var et forslag til partiuttalelse, dokumentet fra *Irlandskomiteen* var et forsøk på å finne en felles plattform med en annen annen organisasjon. Her var det uten tvil snakk om *Irlandsfronten*, selv om de ikke er nevnt ved navn. Ingen av disse dokumentene er merket med dato, men de ble funnet i en mappe som var merket 1979.

AKP(m-l) sin partiuttalelse beskrev en plattform som minnet mye om *Irlandskomiteen*:

AKP(m-l) støtter det irske folkets kamp mot den britiske imperialismen. Vi mener væpnet kamp er nødvendig for at Nord-Irland skal frigjøres. I dag er det den irske republikanske hæren som står i spissen for denne kampen. IRA er en nasjonal frigjøringshær og vi støtter IRA i kampen mot den britiske hæren og det nordirske politiet.

Dokumentet går videre til å beskrive den politiske vridningen i *Provos*, som begynte i 1977. Her sikter *AKP(m-l)* til en ganske stor omstrukturering i organisasjonen. De hadde innsett at kampen mot britene ble mer langvarig enn forventet, og at de var under høyt press. Samtidig med at bevegelsen ble mer hemmelig og disiplinert, ble den også mer politisk.¹⁵¹

¹⁵¹ Coogan (2000) *The I.R.A.* s. 464-474, *Return to Secrecy and Discipline*

AKP(m-l) ga ingen konkrete eksempler på den politiske vendingen. Det gjorde derimot *Provos* selv i sin trenings-manual, *The Green Book*.¹⁵² I 1977 versjonen brukte de retorikk som til tider var ganske lik *AKP(m-l)* og *Irlandskomiteen*, med stikkord som *economic imperialism*.

Selv om de gikk inn for å støtte *Provos* i dokumentet tok *AKP(m-l)* noen forbehold i sitt forslag til partiuttalelse. De trakk frem at *Provos* til tider hadde operert med feil taktikker. Eksempelet de gir her var en aksjonsform *Provos* brukte i 1977, hvor de gikk inn for å skyte britiske forretningsmenn. De mente likevel at *Provos* gikk langt for å beskytte sivile i for eksempel bombeaksjoner. Man måtte likevel forvente en del sivile tap, på grunn av bygerilja-karakteren *Provos* sin kamp hadde. *AKP(m-l)* påstod at en del slike tilfeller hadde blitt grovt utnyttet av den borgerlige pressen i Norge, for å svekke frigjøringskampen. Her mente de at norske medier handlet i den britiske imperialismens interesse.

Det siste dokumentet fra 1979 var, som nevnt over, et forslag til et felles prinsippprogram. Dette dokumentet har ikke særlig mye ny informasjon. De to organisasjonene hadde kommet frem til fire felles paroler, hvor *Irlandskomiteen* hadde foreslått å endre en av dem. Parolene var som følger: «1. Vi støtter kampen for et fritt forent Irland», «2. Alle britiske soldater ut av Irland», «3. Frigi alle politiske fanger i Irland og England» og «4. Vi støtter IRA og INLAs væpnede kamp mot den britiske okkupasjonen».

Irlandskomiteen ønsket å endre nummer fire. De hadde foreslått at parolen heller skulle være «Vi støtter den politiske og væpna kampen mot den britiske okkupasjonen som føres av blant annet IRA og INLA». Denne parolen er det mest interessante i dokumentet. Litt på samme måte som *AKP(m-l)* forsøkte de to organisasjonene å ta avstand fra *Provos* og *INLA* sine mest upopulære aksjoner:

IRA og INLA har blitt kalt terrorister av britene. Vi mener de utkjemper en frigjøringskrig. Vi ser væpnet kamp mot den britiske imperialismen som rettferdig og nødvendig, men det betyr ikke at vi tar stilling til alle militære aksjoner som IRA og INLA har utført.

En slik klarifisering var sannsynligvis ganske nødvendig. *Provos* var upopulære nok i seg selv, *INLA* var en god del verre. Organisasjonen hadde et dårlig rykte, både i Irland og internasjonalt.

¹⁵² CAIN Web Service: *The Green Book*, også Coogan (2000), kapittel 33 og 34

Forkortelsene *INLA* og *IRSP* ble parodiert i nordirske byer på samme måte som *IRA*.¹⁵³ *INLA* ble «I Never Leave Anything» og *IRSP* ble «I Rob Shops and Postoffices».

Lederen av *INLA*, Dominic McGlinchey, fikk kallenavnet «Mad Dog», hadde deltatt i over 200 aktive operasjoner, og sto visstnok bak over 30 drap. Et annet fremtredende medlem var Gerald Steenson. Han ble legendarisk i Belfast allerede som 16 åring da han drepte *Officials* sin kommandør i Belfast. Steenson fikk kallenavnet «Dr. Death». Han ble senere leder for *IPLO*¹⁵⁴, en enda mer upopulær organisasjon, da de brøt vekk fra *INLA*. *IPLO* ble systematisk fjernet av *Provos* i 1992, blant annet fordi de åpenlyst deltok i vanlige kriminelle aktiviteter.¹⁵⁵

Referat fra Irlandskomiteens årsmøte

Irlandskomiteen sendte i 1980 ut et dokument til sine medlemmer. Det var for det meste et referat fra årsmøte, som ble holdt 28. januar 1980. Det inneholdt også noe praktisk informasjon, de nye parolene *Irlandskomiteen* hadde vedtatt, og den tidligere omtalte pressemeldingen om *Bloody Sunday* demonstrasjonen de hadde arrangert samme året med *Irlandsfronten* er også lagt ved.

Den praktiske informasjonen begrenset seg i hovedsak til at *Irlandskomiteen* hadde bytte postboks, og medlemskap. De oppfordret alle medlemmer til å betale kontingenten, bare halvparten av medlemmene fra 1979 hadde gjort det da brevet ble sendt 3. mars 1980. *Irlandskomiteen* understreket at de ikke forventet at alle skulle delta aktivt, men at de ønsket en så høy medlemsmasse som mulig.

Referatet fra årsmøtet inneholder 8 punkter. Det første punktet handlet om den politiske situasjonen i Nord-Irland og Den Irske Republikken. Avsnittet om Nord-Irland handlet for det meste om et lederskifte i *SDLP*. De kritiserte den nye lederen, John Hume, for å være karrierejeger og opportunist. Blant annet hadde *SDLP* deltatt på en konferanse arrangert av Humphery Atkins, daværende Nord-Irland minister. De andre partiene som deltok var Alliansepartiet og Det Demokratiske Unionistpartiet.¹⁵⁶ Her så de også en mulighet for å rette et sleivspark i *Officials* sin retning. *Sinn Fein – The Workers Party*¹⁵⁷ hadde ønsket å delta, men ble avvist fordi de ikke ble regnet som representative for

¹⁵³ "I Ran Away" se tilbake på bakgrunnskapittelet

¹⁵⁴ Irish People's Liberation Organisation

¹⁵⁵ Coogan (2000) *The I.R.A* s. 534-543

¹⁵⁶ Ian Paisley sitt parti

¹⁵⁷ *Official Sinn Fein*, de byttet navn i 1977

noen av partene i konflikten. *Provisoriske Sinn Fein* og *IRSP* boikottet valget, og *Irlandskomiteen* mente mesteparten av den katolske befolkningen gjorde det samme.¹⁵⁸

Avsnittet om Den Irske Republikken handler for det meste om Charles Haughey, *Fianna Fail* og partiets historie. Haughey hadde blitt valgt til ny leder, og blitt den nye statsministeren i Den Irske Republikken. Han var en kontroversiell figur tidlig i *The Troubles*, da han måtte gå av fordi han ble anklaget for å brukt Røde Kors sine penger til å kjøpe og smugle våpen til *IRA*. *Irlandskomiteen* fremstod som litt optimistiske til denne utviklingen, men de tok sine forbehold, og presiserte at både *Provos* og *Sinn Fein* var svært skeptiske. *Fianna Fail* ble omtalt som relativt konservativt, og Haughey som svært konservativ i økonomiske spørsmål, og uten forståelse for arbeiderklassen.

De tre neste punktene på referatet handlet om interne politiske avgjørelser: utgivelse av *Fritt Irland*, paroler, og 1. maitoget. Det hadde ifølge *Irlandskomiteen* vært mange forespørsler etter et nytt *Fritt Irland* nummer, og de hadde blitt enige om å gi ut et nytt nummer i løpet av våren. Dette bydde på noen problemer, tidligere hadde bare et par personer arbeidet med produksjonen og distribusjonen. *Irlandskomiteen* ønsket derfor at flere skulle delta. Temaet skulle være fangene i Long Kesh, og de forferdelige forholdene de levde under. *Fritt Irland* ble ikke gitt ut i 1980. Spesialnummeret deres om fangene i Long Kesh kom først ut i mai 1981, over et år etter at referatet fra landsmøtet ble sendt ut.

Punktet om parolene ble omtalt som en «utviding og presisering av det gamle parolegrunnlaget». Deler av dette punktet handlet også om *Irlandsfronten*, da de to organisasjonene var i forhandlinger om å samle solidaritetsarbeidet. Demonstrasjonen de hadde samarbeidet om det samme året beskrives som den første av sitt slag.

Parolene er praktisk talt identiske med de som ble beskrevet i det felles prinsippprogrammet fra 1979. Rekkefølgen er noe områkert og beskrivelsene er lengre, men innholdet er det samme. Det er likevel et par ting som er verdt å ta med seg. For det første ble de politiske forskjellene mellom *Provos* og *INLA* utdypet, ut i fra deres respektive politiske partier *Provisoriske Sinn Fein* og *IRSP*. *Sinn Fein* ble beskrevet som en i hovedsak nasjonalistisk bevegelse, og appellerte både til arbeiderklassen og borgerskapet. Sosialismen de sto for ville derfor alltid være et kompromiss. *IRSP* var på sin side et

¹⁵⁸ *Sinn Fein* boikottet valget frem til 1982

ordentlig marxistisk parti. *Irlandskomiteen* var også mindre reserverte i sin støtte til *INLA* og *Provos* enn før. I parolene fra 1980 presiserer de ikke, som de gjorde året før, at de ikke hadde tatt stilling til alle aksjonene gruppene hadde utført. De presiserte i stedet at *INLA* og *IRA* hadde deres fulle støtte.

For det andre er noen av påstandene *Irlandskomiteen* fremmet i dokumentet igjen ganske kontroversielle. Den ene parolen handlet som vanlig om å kaste britene på sjøen. Den britiske hæren hadde i følge *Irlandskomiteen* cirka 20 000 mann stasjonert i Nord-Irland. I tillegg ble et nordirsk regiment opprettet i 1970 for å hjelpe *RUC*, kalt Ulster Defence Regiment. De oppnådde den tvilsomme æren å bli den (sannsynligvis) mest kritiserte enheten som noensinne har tjenestegjort i den britiske hæren.¹⁵⁹ En imponerende presentasjon med tanke på britisk kolonihistorie. Videre nevner dokumentet de lojalistiske terrororganisasjonene *UDA* og *UVF*, og mente at dette utgjør en styrke på tilsammen 50 000. Å sette *UDA* og *UVF* i samme bås som den britiske hæren må nærmest anses som et karakterdrap på sistnevnte. Denne sammenligningen ble også brukt i en av de andre parolene. *Irlandskomiteen* mente at den britiske hærens nærvær muliggjorde *UDA* og *UVF* sine terroraksjoner. I tillegg anklaget de *SAS* for å stå bak sekteriske drap som *IRA* hadde fått skylden for. Et av eksemplene er *Kingsmillmassakeren*, som jeg har skrevet om i forbindelse med *Fritt Irland*.

Punkt fire i referatet handlet om første maifeiringen i 1980. For fjerde året på rad hadde de planlagt å slutte opp om Fagleg 1. maifront sitt tog, i hovedsak med de samme parolene som tidligere. Det var riktig nok en forskjell. De mente at tiden var inne for å reise parolen «Stø det irske folket sin frigjøringskamp: Siger åt I.R.A!». De ønsket å reise denne parolen for å motarbeide medias forsøk på å karakterisere *Provos* som kriminelle og terrorister. De understreket at de anså *Provos* som viktigste representanten i den irske frigjøringsbevegelsen, og støttet dem åpent i alle sammenhenger.

De tre neste punktene er ikke spesielt interessante. I det ene ble det vedtatt å undersøke mulighetene for en turne i Norge med tidligere Long Kesh fanger. *Irlandskomiteen* bad sine medlemmer oppsøke studentorganisasjoner i Norge for å legge ut følere for en slik turne. Gruppen Stein og Jord hadde tilbudt seg å spille konsert i en slik anledning. Den neste punktet handlet om *Peace People*, spesielt deres arrangementer i Norge, i regi av *Fredfolkets Venner*. Arrangementet det var snakk om var en studieleir for nord-irsk ungdom i Norge. De reiste også rundt på norske skoler. Her fulgte mye av den

¹⁵⁹ John Furniss Potter (2001)

vanlige kritikken av *Peace People*, samtidig som *Irlandskomiteen* bemerket at bevegelsen var i ferd med å bli revet i stykker av indre splittelser. Det siste av disse tre punktene handlet om studiearbeid. *Irlandskomiteen* mente pensumet om Irland på norske universiteter var for dårlig, og for tett knytt til England og britisk kolonialisme. De ønsket derfor å endre dette. De skulle få hjelp av en historie-ektor ved UiO, og ønsket å samarbeide med institusjoner i Bergen, Trondheim og Tromsø.

Etter dette handlet referatet om *Irlandskomiteen* sin økonomi. Dette er mer interessant fordi det kan fortelle en del om organisasjonen. Økonomien for 1980 ville balansere akkurat. De hadde 7000 kroner stående på konto, og mente at det var omtrent kostnaden for å trykke et nytt nummer av *Fritt Irland*. Ifølge SSB sin konsumprisindeks¹⁶⁰ vil 7000 kroner i 1980 tilsvare 25 731 kroner i 2017. De andre utgiftene *Irlandskomiteen* hadde i 1980 var innkjøp kontormateriale til 2800 kroner¹⁶¹, andre innkjøp som bøker, jakkemerker og lignende, samt en del utgifter på porto. Inntektene deres kom i hovedsak fra salg av *Fritt Irland*, resten kom fra salg av annet materiale, og medlemskontingent. Dette betyr at *Fritt Irland* sannsynligvis var en ganske populær utgivelse, da den ble solgt for 10 kroner stykket. Det var likevel ikke snakk om store summer, og *Irlandskomiteen* svømte med andre ord ikke i penger, selv om de hadde midler og en balansert økonomi. I tillegg til deres egen økonomi nevnte de også en innsamlingsaksjon. De hadde samlet inn penger til fangene i Long Kesh, til sammen 1000 kroner for 1979.¹⁶² Disse pengene ble vedtatt sendt til Relatives Action Comitee i Belfast, og på grunn av den relativt lave summen virker det ikke som innsamlingsaksjonen i 1979 var spesielt vellykket. Det opplyses også om at Harald (Støren) var gjenvalgt som leder, Ola som sekretær og kasserer og Gunnar valgt til det nye vervet som PR-ansvarlig. Dokumentet avsluttes slik:

Så håper vi bare at året 1980 vil føre med seg ny fremgang for Irlands-arbeidet i Norge og Skandinavia og at vi vil nå fram til stadig flere med informasjonen om den viktige frigjøringskampen som nå foregår i Irland. Vi rekner med at medlemmene våre etter evne vil arbeide for å få venner og kjente engasjerte i solidaritetsarbeidet

Med antiimperialistisk hilsen:

Styret

¹⁶⁰ SSB, prisindekser (sist besøkt 31. oktober 2018)

¹⁶¹ 10 292 kroner i 2017

¹⁶² 3675 kroner i 2017

Det er et par interessante utviklinger man ser i dette dokumentet. For det første begynner de to organisasjonene forsiktig å samarbeide igjen, etter bruddet i 1975 og forhandlet om å skape en samling om solidaritetsarbeidet for Irland. Senere på 80-tallet førte dette som kjent til *Den Forente Irlandskomiteen*. Utviklingen i både Norge og Irland kan ha hatt noe å si. I Norge hadde *AKP(m-l)* begynt å møte motgang på slutten av 70-tallet, etter å ha hatt en relativt stor fremgang på 1970-tallet. Denne utviklingen førte til en oppmykning fra ml-bevegelsen sin side, som hadde vært på sitt mest radikale rundt 1976-77. Jeg kommer tilbake til denne motgangen i det siste kapittelet.

Sannsynligvis var også utviklingen i Irland viktig. *Irlandsfronten* hadde hele tiden støttet det pro-Sovjetiske *Official Sinn Fein*, som i løpet av 70-tallet hadde utviklet seg i en spesiell retning. På begynnelsen av 80-tallet hadde partiet skiftet navn til *Sinn Fein: The Workers Party*, de var det eneste venstre-partiet som fordømte sultestreikene i Long Kesh, og de hadde blitt så sterke motstandere av irenes væpnede kamp at de foreslo å samarbeide med britiske sikkerhetsstryker. De var ikke lenger et realistisk alternativ.

Legg også merke til at retorikken i 1980 var mye mer direkte. Dette ses best i avsnittene om parolene, hvor man ikke lenger er forsiktige med støtten til *IRA*. *IRA* var ifølge *Irlandskomiteen* den eneste organisasjonen som virkelig representerer folket i Nord-Irland, og man tar ikke lenger forbehold om enkeltaksjoner: «Stø det irske folket sin frigjøringskamp: Siger åt I.R.A»

1980-1982

I tillegg til denne årsmøterapporten finnes det et par andre dokumenter fra 1980. Det ene er en pressemelding på engelsk, fra *Irlandsfronten* og *Irlandskomiteen*, om *Bloody Sunday* demonstrasjonen de arrangerte sammen i 1980. Jeg har også funnet et brev fra *Irlandsfronten*. Det handlet om sultestreiken i Long Kesh, som begynte den 27. oktober 1980. *Irlandsfronten* mente det var nødvendig å skape en sterk, internasjonal opinion for å forhindre dødsfall i fengselet. De hadde ikke ressurser til å drive en stor kampanje i Norge, og henvendte seg derfor til et bredt spekter av organisasjoner. Dette virker atypisk for *irlandsarbeidet*, som nesten utelukkende var rettet mot venstresiden og studenter. *Irlandsfronten* hadde planer om å arrangere møter, blant annet med personer fra Irland, og hvis interessen var høy nok demonstrasjoner. Vedlagt ved brevet var en underskriftskampanje. Det var signert av Ken Jackson.

Hvor mye respons *Irlandsfronten* oppnådde er vanskelig å si. De forsøkte å appellere til *alle* organisasjoner i Norge, med adressaten på brevet som «Fagorganisasjoner, politiske, humanitære og religiøse organisasjoner i Norge». Det var et svar til brevet i det samme arkivet, skrevet cirka en måned senere. Det var fra SV, som støttet aksjonen og undertegnet oppropet. Brevet var signert av Liss Schanke, som var partisekretær. Hvordan dette skal tolkes er vanskelig å si. Det er mulig SV var den eneste organisasjonen som viste interesse. Korrespondansen mellom SV og *Irlandsfronten* er tydelig flere steder i arkivet, og *Irlandsfronten* ser ikke ut til å ha hatt mye kontakt med andre organisasjoner enn SV. Dette kan på den andre side være et uttrykk for medlemmenes politiske tilhørighet. *Irlandsfronten* var i følge Lund-rapporten dominert av SVere, og det er ikke utenkelig at de som har samlet arkivmaterialet har lagt ekstra vekt på materiale som involverte partiet. En del av mappene i arkivet med informasjon om *Irlandsfronten* er også direkte tilknyttet SV.

I årene etter dette eksisterer det lite arkivmateriale. Det finnes et dokument fra 1981, et brev sendt fra *Irlandskomiteen* til SV, om en demonstrasjon de skulle arrangere i forbindelse med at den britiske dronningen besøkte Norge. Mesteparten av brevet handlet om den pågående sultestreiken. I demonstrasjonen ønsket *Irlandskomiteen* fire paroler: «Den britiske dronninga ikke velkommen!», «England ut av Irland!» «Politisk status til H-blokk fangene!» og «Innfri de sultestreikendes krav!». Legg merke til at de er mindre militaristiske enn hva de var et år tidligere da de brukte paroler som nevnte både *Provos*, *INLA*, og væpnet kamp.

Fra 1982 har jeg ikke funnet noen dokumenter. Det byr på et par problemer. For det første er 1982 i flere sammenhenger, blant annet Lund-rapporten, nevnt som året *Irlandskomiteen* og *Irlandsfronten* slo seg sammen til *Den Forente Irlandskomitee*. For det andre ville det ha vært interessant å se hvordan medlemmene mente *irlandsarbeidet* gikk, 10 år etter McGurrans foredrag. Resten av arkivmaterialet jeg har funnet er fra 1985, 1986 og 1988, og det er ikke snakk om store mengder. Det er et utdrag fra *Irlandsrapport* som handlet om plastkuler. Resten er brev og vedlegg sendt til politiske partier og andre organisasjoner.

Jeg kommer av flere årsaker ikke til å gå nærmere inn på dette arkivmaterialet. For det første er gapet i kildene for stort, fra 1981 til 1985. For det andre var medlemstallet i *Den Forente Irlandskomitee* nærmest ubetydelig i følge Lund-rapporten. De hadde også flyttet fokus fra typisk solidaritetsarbeid, og

over til advokatbistand og pengeinnsamlinger, hvor det sistnevnte i et tilfelle skapte en kontrovers. Lund-rapporten hevdet at irske myndigheter beskyldte komiteen for å samle inn penger som *IRA* hadde brukt på våpen. Sekretæren for *Den Forente Irlandskomiteen*, sannsynligvis Lars Lilleborgen, fornektet dette.¹⁶³

¹⁶³ Lilleborgen er ikke nevnt ved navn i Lundrapporten, men han har skrevet under dokumenter fra 1986 som sekretær for *Den Forente Irlandskomitee*.

Kapittel 6

Konklusjon: problemer og resultater

Jeg har i de foregående kapitlene redegjort for, og drøftet rundt, *Irlandsfronten* og *Irlandskomiteen* sine aktiviteter i en 10 års periode. Jeg vil i dette kapittelet først legge frem hva jeg har identifisert som bevegelsens hovedtemaer, for så å legge frem hva mine funn viser. Det kan da like gjerne sies først at deres interesser ikke var statiske og at bevegelsen i Norge utviklet seg i takt med det politiske klimaet i Irland. De ble også, selvfølgelig, påvirket av de politiske klimaet i Norge.

From a to b, and back again?

«*From a to b, and back again*» var undertittelen på Andy Warhols filosofiske verk fra 1975. Jeg syntes dette fungerer som en bra overskrift for en oppsummering av *irlandsarbeidet* av flere grunner. Den første er relativt selvforklarende, den store mengden repetisjon *Irlandsfronten* og *-komiteen* sto for. Et godt sted å starte er derfor med en gjennomgang av bevegelsens hovedtemaer mellom 1972 og 1982.

Irsk historie og bakenforliggende årsaker var et av temaene som ble repetert ofte, fra McGurran i 1972 til *Fritt Irland* i 1977 og 1978. Jeg har ikke skrevet spesielt mye om dette temaet, men det er en gjenganger i de fleste dokumentene. *Irlandskomiteen* hadde også flere bøker, aviser og hefter, som kunne bestilles. Mesteparten av dette materialet er typisk irsk republikansk retorikk. Britene er koloniherrer, de har undertrykt oss i 800 år, *Påsekopprøret* og James Conolly. Temaer som alltid har vært viktige i republikanske sirkler Fra teoretiske skrifter til populærkultur, som sangtekster fra *The Wolfe Tones*, for eksempel *You Will Never Beat the Irish* og *Go On Home British Soldiers*.

Jeg skrev tidligere om *Stjerneplogen* nr. 2 og artikkelen om Conolly hvor *Irlandsfronten* forsøkte å tone ned det nasjonalistiske. *Irlandskomiteen* fremhevet på sin side det nasjonalistiske. Conolly hadde blitt kritisert av *sosialdemokrater*¹⁶⁴ under den 2. Internasjonale. *Irlandskomiteen* mente at hans fokus på det nasjonale var helt i tråd med Lenin. Deres historiske tolkninger var sterkt preget av marxistisk filosofi, og de fremstilte konflikten i et typisk tredje-verdens perspektiv, med klassiske *buzzwords* som imperialismen som den store fienden.

¹⁶⁴ *Irlandskomiteens* ord

Bloody Sunday var en viktig hendelse under *The Troubles*. Kort oppsummert, britiske fallskjermtropper åpnet ild mot en borgerrettighetmarsj i Derry, og drepte 13 ubevæpnede mennesker. Hendelsen ble fordømt internasjonalt, og førte til enda større splittelser i Nord-Irland. Katolikkene mistet enda mer av troen på den britiske hæren, og flere unge ble radikalisert. Både *Irlandsfronten* og *Irlandskomiteen* var opptatt av hendelsen, *Bloody Sunday* ble nevnt i flere artikler, og gruppene klarte og sette sine ulikheter til side og samarbeide om, i alle fall en, demonstrasjon i 1980.¹⁶⁵ *Bloody Sunday* var også utløsende årsak til solidaritetsarbeidet, da *Irlandsfronten* ble stiftet som en på grunn av hendelsen.

Knyttet til *Bloody Sunday* var bevegelsens fokus på maktbruk og vold fra politiet og hæren. *Bloody Sunday* var, åpenbart, et av de verste eksemplene, men de hadde mange flere de kunne velge fra. For eksempel *Battle of the Bogside*¹⁶⁶ eller måten politiet behandlet personer som var varetektsfengslet. Dette vedvarte hele bevegelsens livstid, så sent som i 1988 ga *Den Forente Irlandskomiteen* ut et dokument med tittelen *Plastkuler Dreper*, hvor de blant annet listet opp 16 som var blitt drept av plastkuler. 7 av dem var barn, den yngste 10 år gamle Stephen Geddis.

Dette var, sammen med fokuset på forholdene i fengslene, sannsynligvis et av temaene bevegelsen var opptatt av som hadde mest appell. Storbritannias voldsbruk i Nord-Irland var ekstrem, de benyttet seg av flere metoder som vanligvis var forbeholdt deres tidligere kolonier. Den samme voldsbruken ville vært uakseptabel i for eksempel London eller Manchester. *Irlandskomiteen* og *Irlandsfronten* var harde i sin kritikk mot RUC, de ble ofte omtale som *gestapo-politiet*. Blant den britiske hæren lå mye av fokuset på SAS, og deres *modus operandi*. Det er ingen hemmelighet at begge disse organisasjonene til tider benyttet seg av brutale og kontroversielle virkemidler. Kritikken ble likevel, til tider, litt for hard. Noen av påstandene, som for eksempel at SAS sto bak *Kingsmillmassakeren*, er også beviselig falske.

Peace People var, *The Troubles* relativt store tidsrom i betraktning, et blaff. Bevegelsen oppsto ikke før 1976, og mistet nesten all støtte senere på 70-tallet. Williams trakk seg fra organisasjonen i 1980.

Peace People eksisterer den dag i dag og Corrigan er fortsatt involvert.¹⁶⁷ De ble likevel ganske

¹⁶⁵ De hadde tidligere deltatt sammen på en demonstrasjon mot *Peace People* i 1977 (og ble som kjent senere gjenforent til en organisasjon). Dokumentet fra 1980 påstår likevel at det er første gangen de har samarbeidet om en demonstrasjon. Det er uklart hva de mener med *første gangen og samarbeid*, da det i dokumentet fra 1977 står «Demonstrasjonen blir arrangert i samarbeid med *Irlandsfronten*». Det er mulig dokumentet fra 1980 sikter spesifikt til *Bloody Sunday* demonstrasjoner.

¹⁶⁶ Skjedde før den britiske hæren var i Nord-Irland, en av de utløsende årsakene til at hæren ble utstasjonert

¹⁶⁷ Se deres hjemmeside: <http://www.peacepeople.com/>

ubetydelige etter 1980. Jeg var derfor litt i tvil om hvorvidt de kunne regne som et hovedtema, de oppsto ganske sent i perioden jeg skriver om, og var relevante bare i en kort periode. På en annen side, *Irlandskomiteen* produserte store mengder med anti-*Peace People* materiale, og var ganske rabiante i sitt hat mot Williams og Corrigan. Det er derfor vanskelig å skulle utelate *Peace People* som et av hovedtemaene.

Et annet tema som var viktig i hele perioden var fengsler, tortur og politiske fanger. Internering og tortur nevnes allerede hos McGurran i 1972, og fortsatte å spille en viktig rolle. Det var et tema i de fleste dokumentene gitt ut av både *Irlandsfronten* og *-komiteen* frem til 1980-tallet. På 1980-tallet ble temaet enda viktigere på grunn av sultestreikene som blant annet tok Bobby Sands sitt liv, og *Fritt Irland* fra 1981 handlet utelukkende om internerte fanger og KZ-leieren. Da *Irlandsfronten* og *Irlandskomiteen* slo seg sammen til *Den Forente Irlandskomitee* i 1982 ble hovedfokusert deres advokathjelp og kampanjer for *politiske fanger*. For eksempel var dokumentene jeg fant i ARBARK fra 1985 og 1986 underskriftskampanjer mot *Strip Searches* og en kampanje for å stoppe nederlandske myndigheter fra å utlevere Brendan McFarlane og Gerard Kelly til britiske myndigheter. Disse dokumentene jeg ikke har gått nærmere inn på i oppgaven fordi jeg begrenset kildematerialet til tidlig 80-tall. *Den Forente Irlandskomitee* fortsatte å eksistere frem til slutten av 90-tallet.¹⁶⁸

Svingninger på norsk venstreside

Den andre grunnen til at jeg valgte *from a to b and back again* som overskrift var de mer generelle svingningene på den norske venstresiden på 70-tallet, som også påvirket *Irlandsfronten* og *Irlandskomiteen*. Ml-bevegelsen oppsto som kjent sent på 60-tallet, hadde sin *heyday* på 70-tallet, for så å komme inn i en krise mellom slutten av 70-tallet og begynnelsen av 80-tallet. Det var flere grunner til denne utviklingen. For det første var ungdomsopprøret langt på vei over på slutten av 70-tallet. Det hjalp heller ikke at ml-bevegelsens verdensbilde var i ferd med å ødelegges. Albania hadde brutt med Kina etter Maos død og den såkalte firerbandens fall i 1976. Flere marxist-leninistiske bevegelser i Europa ble hardt rammet av bruddet. I tillegg gikk det galt med flere *frigjøringsbevegelser* som *AKP(m-l)* hadde støttet, *Demokratiske Kampuchea* ble for eksempel okkupert av Vietnam i 1979. For det andre skiftet det politiske paradigmet på slutten av 70-tallet til en konservativ bølge. Høyre oppnådde i 1981 sitt beste valg siden 1924, da de fikk 31,7 % av stemmene, og Kåre Willoch ble

¹⁶⁸ Ken Jackson har på sin CV satt opp *Irlandskomiteen* fra 1972-1999, med stillingene leder, styremedlem og studieleder

statsminister. Dette var ikke begrenset til Norge, men skjedde også andre steder i Europa, for eksempel ble Margaret Thatcher statsminister i Storbritannia i 1979, etter en lang periode med *labour*-regjeringer.¹⁶⁹ *AKP(m-l)* som hadde vært veldig aktive på 70-tallet gikk hardt tilbake, det var så ille at *Klassekampen* så vidt overlevde. Oktober ble rammet av en lignende krise. Bevegelsen, i sin helhet, gikk på mange måter fra a) til b), og så tilbake.

Et problem, som sannsynligvis var ganske tett knytt til denne bølgen, var spørsmålet om aktiviststruktur i en mer generell forstand. Solidaritetskomiteer var i høy grad et 70-talls fenomen, og selv om *Palestinakomiteen* har overlevd, er de et heller et unntak. Det drives selvfølgelig fortsatt politisk aktivisme blant ungdom og studenter, men ikke på samme måte, eller i samme grad. Mye av denne aktiviteten er også begrenset til ungdomspartier. Det finnes fortsatt rester av den gamle aktiviststrukturen i dag, i Norge er sannsynligvis *Natur og Ungdom*¹⁷⁰ det beste eksempelet, men de er i *teorien*¹⁷¹ parti-politisk uavhengige og fokuset har skiftet bort fra frigjøringskamp i den tredje verden og marxisme. Den gamle 70-talls strukturen med solidaritetskomiteer har forsvunnet. *Irlandsfronten* og *-komiteen* var sannsynligvis litt for sent ute. *Irlandsfronten* ble riktignok stiftet allerede i 1972, men hovedvekten av dokumenter stammer fra etter 1975 og mesteparten av aktiviteten ser ut til å ha skjedd mellom 1977 og 1981. Denne perioden overlapper godt med venstresidens nedgang, solidaritetskomiteer og aktiviststruktur begynte å bli gammeldagse i omtrent den samme perioden som *Irlandskomiteen* var mest aktive.

Det bør nevnes at det vokste frem en annen type aktivistkultur på 80-tallet i miljøer som *Ung-Mob* og *Blitz*. De beholdt noen av de gamle sakene, for eksempel Palestina, og lå politisk langt til venstre, men de hadde også betydelige forskjeller fra ml-bevegelsen. Der ml-bevegelsen hadde vokst frem som en *elitegruppe* blant studenter og medlemmer i *SUF(m-l)*, med betydelig fokus på ideologi, vokste *Blitz* og *Ung-Mob* frem blant vanskeligstilte ungdom og husokkupanter. Og i motsetning til ml-bevegelsen, som ønsket å passe inn i arbeiderklassen, har disse miljøene alltid omfavnet kontra-kultur, og hatt et gatepreg.

¹⁶⁹ Med unntak av en periode på 4 år, fra 1970-1974 (Edward Heath, *conservative*), satt *labour* ved makten i Storbritannia fra 1964-1979

¹⁷⁰ *Natur og Ungdom* ble stiftet i november 1967

¹⁷¹ Jeg sier i teorien fordi mesteparten av aktivistene befinner seg ganske langt ute på venstresiden. *Natur og Ungdom* som en organisasjon jobber på tvers av parti-politiske grenser, men mange av medlemmene er også aktive i for eksempel Rød Ungdom eller Sosialistisk Ungdom. Ytterst få er aktive i Unge Høyre eller Fremskrittspartiets Ungdom

Med utviklingen av Internett foregår det også en del aktivisme, og kanskje mer i tråd med 70-tallets relative ekstremisme, *hacktivism* online.¹⁷² Det mest kjente eksempelet her var aktivister fra 4chan.org sin kampanje mot Scientologi Kirken¹⁷³, som i noen tilfeller ble flyttet fra Internett og ut i gatene. Det foregår også flere andre typer aktivisme online, Internett har for eksempel gjort underskriftskampanjer både enklere og utføre, og gitt dem muligheten til å nå frem til betydelig flere mennesker.

Jeg har vært inne på striden mellom *Irlandsfronten* og *Irlandskomiteen* flere ganger. Dette er et tema det har vært utfordrende å få noe ordentlig klarhet i. På den ene siden virket de omtrent som like bitre fiender som *Officials* og *Provos*, minus våpnene. På den andre siden klarte de å samarbeide ved flere anledninger, og ble tross alt til slutt konsolidert i en bevegelse. En ting man kan si, med relativ sikkerhet, er at denne *in-fighting* mellom de to gruppene utvilsomt skadet solidaritetsarbeidet. *The Troubles* var forvirrende nok i seg selv, og interessen for Irland var ikke spesielt høy. To grupper som motarbeidet hverandre gikk ytterligere utover dette. *Irlandskomiteen* var klar over dette problemet, det tas blant annet opp i lederen i *Fritt Irland* i 1977. Denne typen krangel skaper lett assosiasjoner til *Monty Pythons Life of Brian*, og de forskjellige gruppene som kjempet for frigjøring i Galelia og Palestina i filmuniverset.

Palestina og Vietnam vs. resten av solidaritetsbevegelsene

En sammenligning mellom *Palestinakomiteen/Palestinafronten* og *Irlandskomiteen/Irlandsfronten* er av flere grunner praktisk talt umulig å unngå. Organisasjonene opererte i noenlunde samme tid: *Palestinafronten* brøt vekk fra *Palestinakomiteen* i 1975, *Irlandskomiteen* brøt vekk fra *Irlandsfronten* omtrent samtidig. *Frontene* og *komiteene* gjenspeilte hverandre med tanke på medlemmer, førstnevnte var dominert av *SVere*, sistnevnte var dominert av *AKP(m-l)*. I tillegg forsøkte bevegelsen ved flere anledninger å trekke paralleller til Palestina, og de var ikke alene om å gjøre dette. Det finnes et kjent veggmaleri i Belfast hvor en *IRA*-mann og en *PLO*-mann, med Palestina og Irland sitt flagg i bakgrunnen, løfter en raket drevet granatkaster over sine hoder. Teksten på maleriet er «PLO IRA – One Struggle»¹⁷⁴

¹⁷² Et noe komplisert begrep. I visse tilfeller er det snakk om å bruke, i beste fall, diskutabile midler. For eksempel DDOS for å overbelaste servere. I andre tilfeller brukes mer ekstreme metoder, som *rootkits*, for å få kontroll over systemer og stjele informasjon. Det blir benyttet et bredt spekter av virkemidler, og i en del tilfeller har teknologien utviklet seg raskere enn lovverket.

¹⁷³ YouTube: Anonymousaktivister

¹⁷⁴ Veggmaleri, Belfast, tilgjengelig online

Jeg nevnte tidlig i det første kapittelet at Palestina og Vietnam var unntaket, det fantes mengder andre, mindre kjente, solidaritetsbevegelser som med tiden har blitt glemt, blant annet bevegelser for Portugal og Eritrea.¹⁷⁵ Det eksisterer fortsatt en *Eritreakomite*. Hvorvidt dette er den samme som eksisterte på 70-tallet er vanskelig å si utifra deres relativt primitive hjemmesider. *Om Oss* delen av hjemmesiden, med forskjellige støtteerklæringer, minner om 70-tallets solidaritetsbevegelser. Hvis dette er den samme som var tilknyttet ml-bevegelsen tidligere¹⁷⁶, har de imidlertid byttet side. *AKP(m-l)* var tilhengere av *EPLF*¹⁷⁷, som senere ble *PJDJ*¹⁷⁸, i dag det eneste lovlige partiet i Eritrea. I en artikkel i *Røde Fane* fra 2000 omtales *EPLF* og *TPLF*¹⁷⁹ som frigjøringsbevegelser. Begge gruppene var forøvrig marxist-leninister, med inspirasjon fra Kina og Albania.¹⁸⁰ I dag er *Eritreakomiteen* motstandere av *PFDJ*.

I en analyse hvor *Solkom* og Vietnam trekkes inn må et par ting belyses. For det første ble komiteen mindre betydningsfull jo lenger Vietnamkrigen varte. De amerikanske styrkene ble trukket ut allerede i 1973, og etter at Richard Nixon måtte gå av på grunn av Watergate-skandalen i 1974 kuttet amerikanerne mye av pengestøtten til Sør-Vietnam. Saigon falt 30. april 1975. Minst like viktig var den politiske aksene. Vietnam var alliert med Sovjetunionen, og den norske ml-bevegelsen ble, som nevnt i et tidligere kapittel, nærmest hysteriske med tanke på Sovjetunionen. *Solkom* ble oppløst i 1977 og i *Røde Fane* fra 1978, med undertittelen «Kampuchéas Økonomi», kan vi lese om både USA-*imperialisme* og *sosialimperialisme* i den første artikkelbolken. Noe mer oppsiktsvekkende enn disse overbrukte begrepene er formuleringen «den vietnamesisk-sovjetiske-amerikanske propagandaen».¹⁸¹

Det var sannsynligvis mange faktorer som førte til at Palestina-arbeidet var mer fremgangsrikt enn Irland. Den kanskje mest åpenbare er hvor forskjellig situasjonen var mellom Irland-Palestina og England-Israel. England har eksistert som en stat siden tidlig middelalder, og Storbritannia ble stiftet første del av 1700-tallet. I denne perioden har irsk historie, i høy grad, vært underlagt britisk. Den moderne jødiske utvandringen til midtøsten startet på slutten av 1800-tallet. Da eksisterte hverken Palestina, Israel eller Jordan, og landområdene tilhørte det Osmanske riket. Etter Første Verdenskrig

¹⁷⁵ Se deres hjemmeside: <http://eritreakomiteen.no/index.html>

¹⁷⁶ Det ligger materiale om *Eritreakomiteen* i de samme arkivene jeg har funnet en del av materialet om *Irlandsfronten* og *komiteen*

¹⁷⁷ Eritrean People's Liberation Front

¹⁷⁸ Peoples Front for Democracy and Justice

¹⁷⁹ Tigray People's Liberation Front

¹⁸⁰ *Røde Fane* nr. 3 2000 (nr. 151, årgang 29), digitalisert

¹⁸¹ *Røde Fane* 5/6 - 1978

tok britene over dette området, og opprettet Palestinamandatet, som de beholdt frem til borgerkrigen som brøt ut i 1947. Denne krigen førte til at staten Israel ble opprettet, og mange palestinere ble fordrevet fra sine hjem. Da Israel ble opprettet i 1948 hadde de fleste irene som ble fordrevet fra Ulster vært døde i omtrent 300 år.¹⁸² Sårene mellom araberne og jødene er derfor noe ferskere enn de mellom irene og britene.

Tett knyttet til dette er Israels militærhistorie. Seksdagerskrigen i 1967, Utmattelseskrigen fra 1969-70, Yom Kippur-krigen i 1973, Libanon-krigen i 1982, samt enkeltoperasjoner som Entebbe har gjort konflikten i Midtøsten mer synlig internasjonalt enn *The Troubles*. Her er det mulig å trekke en parallell mellom Vietnam og konflikten i Midtøsten. Vietnamkrigen var den første krigen til å bli sendt på TV, og det finnes utallige filmatiseringer og TV-serier som handler om Vietnam. Konfliktene i Midtøsten har, i likhet med Vietnam, også vært godt synlige internasjonalt, både i presse og populærkultur. Det har for eksempel blitt laget 4 filmer om Entebbe, den siste i 2018.¹⁸³ *The Troubles*, samt en rekke andre konflikter som norske aktivister var interessert i, oppnådde aldri den samme synligheten. *Alle* visste hvor brutal konfliktene i Midtøsten og Vietnam var, fordi mediene rapporterte om bruk av for eksempel napalm, og senere på 80-tallet om massakrene i Sabra og Shatila. Historisk sett er Vietnamkrigen og konflikten i Midtøsten betydelig viktigere enn *The Troubles*.

Et annet element, som også handlet om synligheten av konfliktene, var hvordan de kunne fremstilles. Spesifikt hvem som kunne fremstilles som seierherrer. Styrkeforholdene var mer eller mindre like skjeve i alle tilfellene. *PLO*, *Vietcong* og *IRA* kjempet alle sammen like desperate kamper mot henholdsvis USA, Israel og Storbritannia. De to første, spesielt Vietnam, kunne likevel bli brukt mer effektivt enn *IRA*. USA tapte som kjent Vietnamkrigen, i den grad det går an å tape en borgerkrig i et annet land. USA hjalp de sør-vietnamesiske styrkene å erobre omtrent halve landet før de ble trukket helt ut i 1973. Krigen hadde lenge vært upopulær både i USA og resten av verden, og både Johnson og Nixon forsøkte å trekke tropper ut, og overlate kontrollen til sør-vietnamesiske sikkerhetsstyrker. En prosess kjent som vietnamisering.¹⁸⁴ Da Saigon falt i 1975 var det ikke flere amerikanske soldater i igjen i Vietnam. Vietnamkrigen var på ingen måte en seier for USA, krigen var en katastrofe, de lyktes ikke med å fjerne det kommunistiske regimet i nord, og de ble massivt upopulære internasjonalt.

¹⁸² Ulster ble kolonialisert av skotske og engelske innvandrere etter et opprør i 1607

¹⁸³ IMDB: Entebbe (2018)

¹⁸⁴ Nevnt i forbindelse med Ulsterisering i *Fritt Irland* avsnittet

Likevel å si at de *tapte* blir litt feil. Sør-Vietnam tapte selvfølgelig til slutt, men det var ikke snakk om en konvensjonell krig USA kunne *tape*. Vietnamkrigen var komplisert, et *Stalingrad* i en jungel, med mye rom for propagandaseiere for *Vietcong*. Dette ble kapitalisert av solidaritetsorganisasjonene, de onde imperialistene ble fordrevet av kommunistiske frihetskjempere fra den tredje verden.

Palestina kunne, til en viss grad, brukes på samme måte. De hadde ikke de samme reelle seierne som *Vietcong* hadde, men *PLO*, *PLFP* og *Sort September* utførte flere aksjoner som fikk masse oppmerksomhet. Aksjonene var ofte ikke populære i vesten, og var heller ikke strategiske seiere, men heller propagandistiske seiere. Mest kjent var Munchen og flykapringene på Dawson Field. I Munchen tok *Sort September* israelske idrettsutøvere som gisler i et forsøk på å frigjøre palestinske geriljasoldater. Alle gislene, og alle terroristene ble drept i aksjonen. Likene av de palestinske terroristene ble sendt til Lybia, og de ble begravet som helter. Flykapringene var mindre fatale. Fem fly ble kapret, tre av dem landet på Dawson Field, et ble stoppet av bevæpnede vakter og en av kaprerne ble drept, det siste landet i Kairo, og ble sprengt uten passasjerer om bord. I alle nyhetsmedier kunne man se bilder fra pressekonferansen, med flyene i bakgrunnen og kameler i forgrunnen.

IRA fikk ikke like mye oppmerksomhet. Situasjonen i Nord-Irland fremsto som en religionkonflikt, og angrepene i England for det meste som *vanlig* terrorisme. Det var noen aksjoner som kunne ha nådd opp, for eksempel forsøket på å drepe Thatcher og hennes kabinett. I 1984 bombet *Provos* Grand Hotel i Brighton, under en parti konferanse. Thatcher overlevde, men fem andre i paritet ble drept, og *Provos* innrømte selv i en pressemelding at var uheldige. Attentatforsøket ble til en viss grad feiret, til og med i England, blant annet av rockeartisten Morrissey. Han påstod at den eneste tragedien var at Thatcher overlevde.¹⁸⁵ Aksjonen var likevel på ingen måte en seier, og 1984 er også en stund etter tidsperioden jeg har lagt hovedfokuset på. *Vietcong* kunne fremstilles som seierherre, *PLO* og andre palestinske organisasjoner kunne ikke akkurat fremstilles som seirende i krigen, men deres aksjoner fikk stor internasjonal oppmerksomhet. Å stille *The Troubles* i det samme lyset var vanskeligere, selv om *Irlandskomiteen* prøvde. Et eksempel er en artikkel i *Fritt Irland* nr. 1 hvor det forsøkes å trekke en parallell mellom *gutta på skauen* og *Provos* i Crossmaglan, og at okkupasjonsmakten var i ferd med å tape. Dette er et gjengående problem i *Irlandskomiteen* sin retorikk. De ropte frem *Provos* som anti-imperialister i ferd med å seire, men hadde få seiere å kapitalisere på.

¹⁸⁵ David Bret (1994)

Solidaritetsarbeidets største suksess var sympati med ofre i *The Troubles*, spesielt under sultestreikene. Interessen for sultesteikene virker høyere enn de andre temaene bevegelsen var opptatt av, for eksempel skrev *Klassekampen* mange artikler i 1980 og 1981 om temaet. Håndteringen av situasjonen i Long Kesh var et feiltrinn av Thatcher, og selv om hun kom seirende ut av det, kostet det mye. 10 menn fra *Provos* og *INLA* døde i fengselet. Situasjonen radikaliserte en del irer, og *Sinn Fein* fikk et stort oppløft. En av de streikende, Bobby Sands, ble valgt inn som *member of parliament* under sultestreiken. Selv om flere republikanere så sultestreiken som en katastrofe, var det en slags seier for dem. Denne *seieren* var likevel ikke problemfri for solidaritetsarbeidet. Både i Vietnam og Palestina var det store menneskelige lidelser, og offer-fremstillinger var vanlig. Men, som jeg påpekte i forrige avsnitt, både Vietnam og Palestina var lettere å fremstille som seirende. Sympati med de lidende er vel og bra, men i *Provos* sitt tilfellet var de bare ofre, ikke vinnere. Dette hadde sannsynligvis mindre appell til de radikale som ønsket krig mot imperialismen.

Et annet problem for irlandsarbeidet var Storbritannia, eller nærmere bestemt nordmenns forhold til landet. Storbritannia hadde befri oss fra den tyske okkupasjonsmakta. De hadde hjulpet motstandsbevegelsen, og både kongefamilien og regjeringen hadde levd i eksil i landet under andre verdenskrig. Et felles Nato-land. Senere ble de en metropol for populærkultur. Band som Beatles, Led Zeppelin, Deep Purple og The Who, internasjonale superstjerner, kom fra Storbritannia. Dette var også synlig på TV, i påsken ble det sendt britiske krimserier. Også tippekampene var viktige, først på radio og så på TV, ga nordmenn en nærhet til fotballag som Manchester United, Leeds og Stoke. London, byen som *Provos* fra tid til annen bombet, var et populært feriemål for flere nordmenn. I utelivet hentet mange puber inspirasjon fra landet. I tillegg var Storbritannia, i likhet med Norge, et protestantisk land. Denne importen av populærkultur og nærheten gjorde situasjonen mer komplisert. En innvending her er selvfølgelig at vårt forhold til USA ikke stoppet solidaritetsbevegelsen for Vietnam. Det er likevel viktige forskjeller. Storbritannia er for det første nærmere enn USA. Kanskje enda viktigere, Vietnamkrigen foregikk i Vietnam, ikke USA. *The Troubles* derimot utspilte seg i hovedsak i Nord-Irland, en del av Storbritannia. Tredjeverdens romantikken som *Solkom* og *Palestinakomiteen* kunne spille på lot seg ikke kopiere for *Irlandskomiteen* og *Irlandsfronten*.

En faktor knytt til dette, var Nord-Irlands relativt sterke identitet som et land, separat fra både England og Irland. De hadde et eget flagg, og kanskje minst like viktig, et eget fotballag. Et lag som hadde spilt VM i 1958, EM-kvalifiseringskamp mot Norge i 1974 på Ullevaal Stadion, og kunne skilte med spillere som Geroge Best, en lokal Belfast-gutt¹⁸⁶ og en av de første fotballspillerne med virkelig superstjerne-status. I dag er flyplassen i Belfast oppkalt etter han. Å skulle overbevise vanlige nordmenn, med lite interesse for *The Troubles* og *imperialismen*, om at Nord-Irland og dets grenser bare var en kunstig konstruksjon, når landet var såpass synlig internasjonalt må absolutt ha vært en utfordring.

Protestant-katolikk dikotomien

Protestant-katolikk dikotomien bød også på utfordringer for *Irlandskomiteen* og *Irlandsfronten*. Hverken *Solkom* eller *Palestinakomiteen* hadde lignende problemer. Ingen har noensinne forsøkt å fremstille Vietnamkrigen som en kamp mellom vietnamesisk folkereligion eller buddhisme mot protestantismen, eller for den saks skyld kristendommen. Ideen i seg selv er latterlig. Konflikten i Midtøsten kunne i teorien bydd på større problemer, men hovedfokuset i vesten har for det meste vært arabere og israelere, ikke jøder og muslimer. Begge disse konfliktene er skjer også lenger unna enn Storbritannia.

The Troubles var mer komplisert. *Irlandskomiteen* og *Irlandsfronten* ønsket å stille *The Troubles* i det samme lyset, en radikal frigjøringsbevegelse mot en kolonimakt, men de kunne aldri bli kvitt protestant-katolikk dikotomien. De la mye av skylden på, relativt berettiget, på mediene som fremstilte konflikten i dette lyset. Det er likevel en del sannhet i denne fremstillingen. *The Troubles* var i relativt høy grad en konflikt mellom katolikker og protestanter, selv om det ikke nødvendigvis handlet om religion. Og sekterisk vold var et stort problem. Da hjalp snakk om «uniting catholic and protestant worker in an all-Ireland socialist republic», og den norsk bevegelsens avfeiing av protestant-katolikk dikotomien for imperialistiske splitt og hersk teknikker lite.

Protestant-katolikk dikotomien bød på et ytterligere problem. Både Storbritannia og Norge er, i all hovedsak, protestantiske land. En kan her selvfølgelig problematisere forskjellen på den evangelisk-lutherske Norske Kirken og den anglikanske Church of England, men sistnevnte er protestantisk, selv

¹⁸⁶ Faren hans var medlem av Oransjeordenen, og IRA truet med å skyte Best under en kamp han spilte. Se Daily Mail (23/09-2011)

om de har beholdt visse katolske elementer. Det naturlige for de fleste nordmenn, i hva som ofte fremstod som en religionskrig, var i all sannsynlighet ikke å velge katolikkenes parti. Hvis vi for et øyeblikk later som om *Palestinakomiteen* hadde det samme problemet, fokus på jøder og muslimer, ville problemet fortsatt vært mindre fordi mesteparten av befolkningen i Norge hverken er jøder eller muslimer. Konflikten ville derfor fortsatt vært fjernere.

Et annet spørsmål som kan reises i denne sammenhengen er hva slags forhold som var dominerende for folk flest til Irland. De fleste vil nok føle en sterkere tilknytning til Storbritannia enn Irland. Landet har, i kraft av å være et katolsk land, også en del konservativ lovgivning som vil virke nærmest tilbakestående i norske forhold. Abort er fortsatt forbudt i Irland, med unntak av ved spesielle tilfeller. I Norge har kunne kvinner søke om abort allerede fra 1964, og i 1978 ble loven om rett til selvbestemt abort vedtatt. Dette har vært tett knytt til kvinnekamp, feminisme og arbeiderbevegelse i Norge. Irland var enda mer konservativt på 70-tallet, og den katolske kirken hadde mer makt. For eksempel var prevensjon forbudt mesteparten av 70-tallet, og skilsmisse ble ikke lov før 1995. Dette var et annet problem bevegelsen åpenbart var klar over, og *Irlandsfronten* hadde en artikkel om kvinnekamp i *Stjerneplogen nr. 2 1975* hvor de kritiserte den katolske kirkens makt i samfunnet. I denne artikkelen innrømmer de også at kvinnens stilling i Nord-Irland er bedre enn i republikken, på grunn av britisk lovgivning. Irland passet, kort sagt, dårlig inn i den norske venstresidens verdensbilde på 70-tallet.

Baader-Meinhof og Sør-Amerikanske bygeriljaer

Solkom og *Palestinakomiteen* hadde også en annen fordel som *Irlandsfronten* og *Irlandskomiteen* manglet. Jeg har så vidt vært inne på det i avsnittene over. Både Midtøsten og Vietnam var langt unna, Irland og England var begge europeiske land. Europa vs. periferi var derfor en annen problemstilling. Å støtte frigjøringskamp i den tredje verden var en ting, men når bombene rammer London blir situasjonen annerledes. *The Troubles* var vanskeligere romantisere enn Midtøsten og Vietnam på grunn av dette. Denne typen problematikk eksisterer fortsatt i dag. Kulturelt sett er USA nærmere enn for eksempel Midtøsten, og både medier og de fleste mennesker blir mer påvirket av menneskelige lidelser i det relativt nære USA. Et eksempel her er skolemassakre i USA kontra terrorangrep i Midtøsten. Denne sammenligningen kan dras noe videre da det i USA, i likhet med London under *The Troubles*, ikke eksisterer en pågående konflikt. Et annet eksempel, som ligger enda litt nærmere, er terroren som

har rammet Europa de siste årene, blant annet Charlie Hebdo, Bataclan, angrep på t-banen i Belgia og julemarked i Berlin, sett opp mot terror i Midtøsten.

En kanskje mer interessant sammenligning er *Baader-Meinhof* kontra deres sør-amerikanske inspirasjonskilder. Navnet *Baader-Meinhof* kommer av etternavnene til to sentrale figurer i gruppen, Andreas Baader og Ulrike Meinhof. Gruppen hadde flere flere sentrale medlemmer som Gudrun Ensslin, Horst Mahler og Holger Meins. Det var ikke de selv, men media som kalte dem *Baader-Meinhof*, selv brukte de navnet *Rote Armee Fraktion*. De oppsto, i likhet med ml-bevegelsen, i kjølevannet av studentopprøret i 1968. Etter at dette opprøret mistet sitt moment ble gruppen overbevist om at fredelige virkemidler ikke var nok. Den demokratiske vest-tyske staten ville, uunngåelig, lede til fascismens gjenfødelse, og å gripe til våpen var den eneste utveien. Gruppen hentet inspirasjon fra *maoismen*, men også fra sør-amerikanske revolusjonære, som Che Guevara. Maos fokus på å etablere en folkehær blant bønder passet dårlig inn i urbane strøk i Sør-Amerika, og hans lære ble derfor tilpasset bygerilja krigføring. *RAF* sto bak flere bankran, bombeaksjoner og mordbranner i Tyskland på 70-tallet.

AKP(m-l) støttet riktignok aldri *RAF*, men ideologisk sett lå de nært hverandre. De var i mot gruppens voldsbruk, men tok forbehold i sin motstand. I prinsippet støttet partiet væpnet revolusjon, men ikke i Vest-Europa i sin samtid. I den tredje verden var tiden moden for væpnet revolusjon og proletariatet ville støtte folkehæren, i Europa fryktet man at voldsbruk ville distansere arbeiderklassen fra den revolusjonære bevegelsen. Det store problemet med *RAF* var timingen, ikke virkemidlene.

Logen til *NKS*, *AKP(m-l)* sitt studentforbund, var faktisk relativt lik *RAF* sin logo. *RAF* sin logo var den tyskproduserte maskinpistolen Heckler og Koch MP5 med en rød stjerne i bakgrunnen og *RAF* i forgrunnen. *NKS* sin logo bestod av en bok, en AK-47 og en hammer og sigd, og ble brukt frem til organisasjonen ble oppløst tidlig på 2000-tallet.¹⁸⁷ At valget falt på en AK-47 kan virke noe absurd. Våpenet ble skapt i Sovjetunionen og *AKP(m-l)* gikk som kjent ganske langt i sin kritikk av landet. Men siden har AK-47 nærmest blitt et symbol på paramilitær frigjøringskamp, og ble til *NKS*s forsvar også lisensprodusert i Kina. Likevel, ved siden av partiets analyse av *sosialimperialismen* og Sovjetunionen fremstår logoen som en slags utilsiktet ironi.

¹⁸⁷ *AKP(m-l) Hva må gjøres?*, digitalt arkiv

De som hevdet at *RAF* sine aksjoner ville vende arbeiderklassen mot dem hadde et veldig godt poeng. Etter en voldskampanje som varte frem til 90-tallet¹⁸⁸ er gruppen mer eller mindre universelt forhatt i hele Tyskland. Det er her sammenligningen med deres sør-amerikanske motparter blir interessant. T-skjorter med bilder av Che Guevara har i mange år vært mote og kan kjøpes overalt. De blir brukt både blant personer med tilknytning venstresiden, men også blant mennesker nærmest uten politisk interesse. Noe av det samme kan sies om Mao, både han og Che Guevara har oppnådd en slags popkulturstatus.¹⁸⁹ Det samme kan ikke sies om *RAF*, selv om de benyttet mange de samme taktikkene, og det samme teoretiske grunnlaget. I dag er de utelukkende populære i de mest ekstreme anti-fascistiske miljøene i Tyskland, hvor de gjerne holdes opp som en slags *rockestjerner*.

En ytterligere skillelinje blant organisasjoner som *RAF*, *IRA*, *PLO* og sør-amerikanske revolusjonære, som kan påvirke hva slags solidaritet det er mulig å skape, bør nevnes. Hvem fienden var, i dette tilfellet ikke kulturelt, men realpolitisk sett var viktig. Det var ikke bare fjernheten til Sør-Amerika som skilte *RAF* fra sine inspirasjonskilder. Grupper som *Tupamaros* i Uruguay kjempet mot et militærdiktatur, *RAF* mot den demokratiske vest-tyske staten. Mye av det samme kan sies om *IRA* som var i krig med Storbritannia. *PLO* slipper til en viss grad unna denne problematikken. Israel er på den ene siden åpenbart ikke et militærdiktatur, men en demokratisk stat med et mangfold av partier. På den andre siden er for eksempel behandlingen av den Palestinske befolkningen, både på Vestbredden og i Gaza, mildt sagt et kontroversielt tema, i mye høyere grad enn hva behandlingen av irene var. Opinionen er også mer kritiske til Israel generelt, som i likhet med sør-amerikanske diktaturer var lettere å rettferdiggjøre som et mål. Man kunne derfor tillate mer desperate virkemidler.

Grupper og ideologi i Irland

Hva *Provos* (og *INLA*) egentlig stod for, var heller ikke uten vanskeligheter. Dette var i seg selv ikke et problem for *Irlandsfronten*. De støttet *Officials* som var tett knytt til Sovjetunionen. Jeg har tidligere skrevet om hvorfor dette var et problem på norsk venstreside på 70-tallet, men kort oppsummert støttet *AKP(m-l)* Kina, og betraktet Sovjetunionen som like ille, om ikke verre enn USA. For *Irlandsfronten* bød dette selvfølgelig på sine egne problemer, men det eksisterte mindre Sovjet-kritiske røster på norsk venstreside. *SV* var et eksempel, og *Irlandsfronten* var visstnok dominert av mennesker med tilknytning

¹⁸⁸ *RAF* endte sitt prosjekt i 1998, og gjennomførte sist en aksjon i 1993. Medlemmer var involvert i et væpnet ran i 2015, og det har vært spekulert i om dette var for å finansiere en ny kampanje. Se BBC(19/01-2016)

¹⁸⁹ Mike Tyson har tatoveringer med portretter av både Mao og Che Guevara, se også Wikipedia:Che Guevara in Fashion

til SV. For *Irlandskomiteen* med *Provos* (og *INLA*) var det litt vanskeligere. *INLA* var nok vanskeligst. De var som kjent utbrytere fra *Officials*, missfornøyde med blant annet at *Officials* endte sin militærkampanje og kritiske til den udemokratiske vendingen i partiet som de betraktet som *stalinisme*. De var *marxist-leninister*, drev i likhet med *Provos* væpnet kamp, og var fiender av *Officials*. At de var fiender av *Officials* kan likevel ha gjort dem lettere å tolerere, men det var likevel noe uklart hvor deres politiske uenighet egentlig lå. De hadde også et relativt dårlig rykte i deler av Nord-Irland.

Provos var annerledes. Frem til 1977 og den nye versjonen av *The Green Book* var de ikke spesielt opptatt av politikk. De hadde lenge påstått/trodd at de var i ferd med å vinne mot britene, men tok nå vending. De begynte å tenke i langsiktige perspektiver, med utmattelseskrig mot britene og en gjenforent irsk sosialistisk republikk som endelig mål. Den marxistisk filosofien, som begynte å dominere i *Provos*, er tydelig i 1977-utgaven. Retorikken de brukte i den nye *The Green Book* passet godt inn i *AKP(m-l)* sitt verdensbilde: nasjonalistisk og marxistisk frigjøringskamp mot imperialismen. Partiet var åpenbart klar over denne vendingen i *Provos*, se tilbake til *AKP(m-l)* sitt forslag til partiuttalelse fra 1979 hvor de gikk inn for å støtte irenes kamp mot imperialismen, med *Provos* som spydspiss. Dokumentet tok likevel forbehold for visse aksjoner *Provos* hadde utført, og *INLA* ble ikke nevnt. Uklarheten i hva *Provos* og *INLA* egentlig stod for kan ha vært med på å skade *solidaritetsarbeidet*.

Denne uklarheten bød sannsynligvis også på et annet problem. Kunnskapen om hva som skjedde i Irland var dårligere enn kunnskapen om hva som skjedde i Palestina og Vietnam. Dette kommer ganske tydelig frem når man ser på tekstmaterialet bevegelsen ga ut. Mesteparten av materialet var forsøk på å opplyse folk om hva som skjedde. *Irlandsfronten* og *-komiteen* endte derfor opp med å bruke mye tid og energi på gi ut dette.

Solidaritetsarbeidets resultater

Det er vanskelig å si hva slags resultater *irlandsarbeidet* hadde. Da jeg først begynte å lete etter informasjon om de to gruppene slet jeg med å finne en eneste referanse. Det fantes en engelsk wikipedia-artikkel¹⁹⁰, og noen referanser til *Irlandskomiteen* i diverse arkiver og artikler. Noen av disse handlet imidlertid om en dansk gruppe med det samme navnet. Sammenlignet med de mer vellykkede

¹⁹⁰ Nå finnes det også en norsk wikipedia-artikkel, den har jeg selv skrevet i et emne tilknyttet masterprosjektet

solidaritetsorganisasjonene var *irlandsarbeidet* ubetydelig, og har i høy grad blitt glemt. Den eneste gangen Irland hadde en *bredere appell* var under sultesteikene, da *Klassekampen* skrev relativt mye om Irland, og mye internasjonal oppmerksomhet var rettet mot Long Kesh fengselet. Hvorvidt dette var på grunn av påvirkning fra *Irlandsfronten* og *-komiteen* er vanskelig å si, men Ken Jackson hadde i alle fall en slags innflytelse, fordi han jobbet som journalist i *Klassekampen* tidlig på 80-tallet, og skrev flere av disse artiklene. *Irlandsarbeidet* hadde også til tider en slags innflytelse på *SV* og *AKP(m-l)*, samt andre mindre grupper på norsk venstreside. Dette var likevel veldig begrenset, og *SV* avviste som kjent *Irlandskomiteen* blankt på grunn av Harald Støren. Medlemstallet i organisasjonene var også lavt, selv om *Irlandskomiteen* hadde avdelinger i både Oslo og Trondheim. En kan derfor si, med relativt stor trygghet, at resultatene *irlandsarbeidet* oppnådde var ganske ubetydelige. Deres største presentasjon, sett mer enn 30 år etter at de sist var relevante, må nesten sies å være at de ble overvåket av PST. Lund-rapporten var også ganske klar på at de ble overvåket fordi de hadde kontakt med *IRA*.

Den norske forfatteren Ola Bauer var, i følge Støren¹⁹¹, aktiv i solidaritetsarbeidet og *Irlandskomiteen*. Bauer skrev som nevnt i innledningen en roman om *The Troubles* som heter *Rosapenna*, hvor hans alter-ego Jo Vendt reiste til Belfast og bodde sammen med en familie som var aktive i *IRA*. Romanen er sympatisk til den republikanske bevegelsen, og handlingen er lagt til 1973. Den var hovedbok i Bokklubben Nye Bøker i mai 1983, fikk positive omtaleleser i *Klassekampen*¹⁹², og skal være oversatt til flere forskjellige språk. *Rosapenna* kom ikke ut før i 1983, litt sent med tanke på *irlandsarbeidet*. Likevel hadde sannsynligvis romanen mer innflytelse enn *Irlandsfronten* og *-komiteen* til sammen bare i kraft av å være månedens bok i mai 1983.

Et annet spørsmål i denne sammenhengen er hva slags betydning solidaritetsarbeid hadde, mer generelt. Det er, som jeg har vært inne på, et tidsbegrenset fenomen og verdien har sannsynligvis ofte blitt overvurdert. Det økonomiske aspektet, med pengeinnsamlinger til for eksempel advokathjelp hadde selvfølgelig noe betydning. Men solidaritetsarbeidet, med studiesirkler og demonstrasjoner har nok vært relativt ubetydelig. I alle fall sammenlignet med andre, mer direkte former for aksjonisme. Et eksempel her er Mads Gilbert, som var aktiv i solidaritetsarbeidet for både Vietnam og Palestina, i tillegg til *SUF(m-l)* og *AKP(m-l)*. Han er utdannet lege, og har ved flere anledninger jobbet frivillig i Palestina og Libanon. Arbeidet Gilbert har gjort som lege i kriserammede områder har sannsynligvis

¹⁹¹ Se kommentarfelt, Steigan, hjemmeside (21/03-2017)

¹⁹² Klassekampen, torsdag 5. mai, 1983, nr. 102

vært mye viktigere enn solidaritetsarbeidet han har drevet med i forskjellige *komiteer*, spesielt for de som har blitt rammet av konfliktene.

Forkortelser¹⁹³

AKP(m-l): Arbeidernes kommunistparti, marxist-leninstene, norsk parti aktive mellom 1973 og 2007

CAIN: Conflit Archive on the Internet, online arkiv med informasjon om The Troubles

INLA: Irish National Liberation Army, utbrytergruppe fra Offisielle IRA

IPL0: Utbrytergruppe fra INLA

IRA: Irish Republican Army, navn brukt av mange grupper, de viktigste var Provisoriske IRA og Offisielle IRA

IRSP: Irish Republican Socialist Party, INLA sin politiske fløy

KUL: Kommunistisk Universitetslag

NICRA: Northeren Ireland Civil Rights Association, borgerrettighetsbevegelse i Nord-Irland

NKP: Norges kommunistiske parti, stiftet 1923, fortsatt aktive

NKS: Norges Kommunistiske Studentforbund

RAAD: Republican Action Against Drugs, irsk *vigilante*-gruppe som gikk etter personer involvert i narkotikasalg og annen «anti-social behavior»

RUC: Royal Ulster Constabulary, det nord-irske politiet

SAS: Special Air Service, britisk elitesoldat regiment tilknyttet hæren

SBS: Special Boat Service, britisk elitesoldat-regiment tilknyttet marinen

SUF(m-l): Sosialistisk Ungdomsforbund, marxist-leninistene, utbrytere fra SF som senere stiftet AKP(m-l)

UDA: Ulster Defense Association, protestantisk paramilitær organisasjon

UDR: Ulster Defense Regiment, nord-irsk regiment i den britiske hæren. Må ikke forvirres med protestantenes paramilitære organisasjoner

UVF: Ulster Voulenteer Force, en annen protestantisk paramilitær gruppe

¹⁹³ Jeg har bare tatt med de som er relevante for Irland, forkortelser for organisasjoner i for eksempel Eritrea, som er nevnt i det siste kapittelet er utelatt

Kilder og litteratur

Trykte og utrykte kilder

Materiale fra Irlandsfronten og Irlandskomiteen er tilgjengelig i ARBARK, spredd på forskjellige arkiv: (4139-1¹⁹⁴) 5121, 5121-2, 5139, 5139-1

Fritt Irland er funnet i Nasjonalbiblioteket sitt magasin, avisarikler er funnet digitalisert på nb.no

AKP(m-l)

Forslag til partiuttalelse om IRA (1979)

Aviser (nb.no)

Aftenposten: (31/01-1972)

Fædrelandsvennen: (24/12-1969) og (02/02-1972)

Klassekampen¹⁹⁵: (06/08-1980), (08/08-1980), (13/08-1980), (09/09-1980), (26/09-1980), (03/10-1980), (14/10-1980), (25/10-1980), (28/10-1980), (30/10-1980), (21/11-1980), (09/12-1980), (10/12-1980), (11/12-1980), (15/12-1980), (20/12-1980), (22/12-1980), (23/12-1980), (24/12-1980), (30/12-1980), (31/12-1980), (01/02-1982) og (05/05-1983)

Nationen: (02/05-1972)

Irlandsfronten

Kommentar om Irland (1972)

Stjerneplogen nr. 1 1975

Stjerneplogen nr. 2 1975

Brev til SV om Nord-Irland og landsmøtevedtak fra SV (november 1977)

Brev til SV om *Bloody Sunday* demonstrasjon og svar (januar 1978)

Brev til fag, politiske, humanitære, og religiøse-organisasjoner i Norge, med underskriftskampanje og svar fra SV (november 1980)

Irlandskomiteen

Avisinnlegg av Harald Støren (oktober 1976), ukjent avis

Pressemelding om *Peace People* (desember 1977)

Fritt Irland nr. 1 1977 *Spesialnummer med artikler bla. om "Peace People", EF og kvinnekamp*

Fritt Irland nr. 1¹⁹⁶ 1978 *Spesialnummer med artikler bla. om "Fredsbevegelsen" 1 år etter, situasjonen innenfor I.R.A og fascismen i Nord-Irland*

Pressemelding og flyer for *Bloody Sunday* demonstrasjon (januar 1979)

¹⁹⁴ Arkivet er referert til i SV sitt svar til *Irlandsfronten* (Se arkiv 4139-1)

¹⁹⁵ De færreste av disse er blitt brukt, men de er nevnt i det siste kapittelet, da *Klassekampen* viste en del interesse for sultesteikene og fengslene. Jeg har hentet alle artiklene i avisa fra 1980 som var relevante til Nord-Irland.

¹⁹⁶ Blir senere referert til som nr. 2 av *Irlandskomiteen*, bladet kom som kjent bare ut tre ganger

Forhandlingsutvalgenes forslag til prinsipp-program (1979)

Støtteresolusjon sendt til SV (juni 1979)

Brevveksling mellom *Irlandskomiteen* og *Revolutionary Struggle* (september 1979)

Pressemelding om *Bloody Sunday* demonstrasjon, samarbeid med *Irlandsfronten* (januar 1980)

Årsmøte referat (mars 1980)

Brev til SV om demonstrasjon mot den britiske dronningen (april 1981)

Fritt Irland nr. 3 1981 *Spesialnummer om de politiske fangene*

Brevkampanjer mot *Stripsearch* (1985 og 1986)

Plastkuler Dreper enkeltartikkel fra *Irlandsrapport* (1988)

Brevkampanjer for å forby plastkuler (1988)

Annet

Stein og Jord, med Tony (1977) *Fridomsharpa* Plateselskapet MAI: Oslo

Digitale kilder, nyhetsmedia

BBC:

(23/08-1998)

http://news.bbc.co.uk/2/hi/events/northern_ireland/latest_news/156435.stm

(30/07-2007)

http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/northern_ireland/6921702.stm

(16/06-2011)

<https://www.bbc.co.uk/news/uk-northern-ireland-13800042>

(10/10-2013)

<http://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-24471376>

(17/02-2014)

<https://www.bbc.co.uk/news/uk-northern-ireland-26219935>

(25/06-2014)

<http://www.bbc.com/news/uk-scotland-scotland-politics-28020183>

(19/01-2016)

<https://www.bbc.com/news/world-europe-35351477>

Belfast Telegraph:

(22/04-2011)

<http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/northern-ireland/former-provos-claim-kerr-murder-and-vow-more-attacks-28610456.html>

(30/04-2012)

<https://www.belfasttelegraph.co.uk/news/northern-ireland/mothers-anguish-after-she-was-ordered-to-bring-son-to-be-shot-28743531.html>

Dagbladet (8/2-2016):

<http://www.dagbladet.no/nyheter/ira-gruppe-tar-pa-seg-skylda-for-hotelldrap/60400338>

Daily Mail (23/09-2011):

<https://www.dailymail.co.uk/home/books/article-2040628/When-booze-wasnt-threat-Bests-life-WHOSE-SIDE-ARE-YOU-ON-SPORT-THE-TROUBLES-AND-ME-BY-TEDDY-JAMIESON.html>

El Mercurio (11/01-2001):

<https://www.emol.com/noticias/todas/2001/01/11/42929/ex-piloto-de-pinochet-reconocio-que-lanzo-cuerpos-al-mar.html>

Fædrelandsvennen:

(19/07-2015)

<https://www.fvn.no/100Sport/fotball/Fotballprofil-setter-sinnene-i-kok-i-England-med-denne-gesten-197266b.html>

The Irish News (27/03-2016):

<http://www.irishnews.com/news/northernirelandnews/2017/03/27/news/strabane-explosion-claimed-by-ira--978028/>

The Irish Times (22/06-2011)

<https://www.irishtimes.com/news/ira-blamed-for-sectarian-slaughter-of-10-at-kingsmill-1.602655>

Independent:

(03/06-2016)

<http://www.independent.ie/irish-news/massive-new-ira-bomb-bust-as-6kg-explosive-haul-is-seized-in-city-taxi-35784226.html>

(07/03-2003)

<http://www.independent.co.uk/sport/football/news-and-comment/moore-is-finally-cleared-33-years-after-arrest-over-stolen-bracelet-121672.html>

Manchester Evening News (15/06-2016):

<http://www.manchestereveningnews.co.uk/news/greater-manchester-news/manchester-ira-bomb-20-years-1142532>

NRK (30/01-2012):

<https://www.nrk.no/arkiv/artikkel/40-ar-siden-bloody-sunday-1.7967285>

Andre digitale kilder

AKP.no:

Røde Fane 5/6 1978, spesialnummer om "Kampuchear Økonomi"

http://www.akp.no/ml-historie/pdf/rode_fane/1978/index.html

Røde Fane nr. 3 2000, artikler om Eritra

<https://www.akp.no/hefter/eritrea/eritrea.htm>

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (1978) *Viktige datoer og årstall*

<http://www.akp.no/ml-historie/pdf/ymse/datoliste.PDF>

Hva må gjøres?, arkiv:

http://www.akp.no/ml-historie/pdf/nks/hva_ma_gjores/index.html

.pdf arkiv

http://pdf-arkivet.no/1mai/1977/fff_irland.PDF

Den Angeliske Kirke

<https://www.ireland.anglican.org/our-faith/apck/protestant-and-catholic>

BBC History:

(17/02-2011): http://www.bbc.co.uk/history/british/victorians/home_rule_movement_01.shtml

(24/09-2014): <http://www.bbc.co.uk/history/british/easterising/insurrection/in06.shtml>

(24/08-2014): <http://www.bbc.co.uk/history/british/easterrising/prelude/pr05.shtml>

British and Irish Legal Institute, The Government of Ireland Act (Besøkt 30. oktober 2018)
http://www.bailii.org/nie/legis/num_act/1920/192000067.html

CAIN Web Service:

Religion:

<http://cain.ulst.ac.uk/ni/religion.htm>

Security:

<http://cain.ulst.ac.uk/ni/security.htm#05>

Widgery-report:

<http://cain.ulst.ac.uk/hmso/widgery.htm>

The Green Book:

http://cain.ulst.ac.uk/othelem/organ/ira/ira_green_book.htm

Corpus Electronic Texts:

"Debate on the treaty between Great Britain and Ireland"

<http://www.ucc.ie/celt/published/E900003-001/>

Filosofisk Supplement, flere artikler av Harald Støren, 2013. Sist besøkt 30. oktober 2018

<https://filosofisksupplement.no/forfatter/harald-storen/>

The Government of Ireland act - British and Irish legal information institute:

http://www.bailii.org/nie/legis/num_act/1920/192000067.html

History of Ireland:

(May/Jun 2005)

<http://www.historyireland.com/20th-century-contemporary-history/oh-heres-to-adolph-hitler-the-ira-and-the-nazis/>

(May/Jun 2009)

<http://www.historyireland.com/20th-century-contemporary-history/the-secret-ira-soviet-agreement-1925/>

(Autumn 1995)

<http://www.historyireland.com/18th-19th-century-history/the-men-of-no-popery-the-origins-of-the-orange-order/>

IMDB: Entebbe(2018)

<https://www.imdb.com/title/tt5466186/>

Irish Left Archive:

Artikkelsamling om *Officials* og *IRSP* (Sist besøkt 30. oktober 2018)

<https://www.clrirlshleftarchive.org/collection/1148/>

Rebel (Sist besøkt 30. oktober 2018)

<https://www.clrirlshleftarchive.org/organisation/240/>

Ripening of Time Collective (Sist besøkt 30. oktober 2018)

<https://www.clrirlshleftarchive.org/organisation/241/>

IRSP Derry, hentet fra Starry Plough No. (1989)

<http://www.angelfire.com/space/derryirsp/flaghistory.htm>

Ken Jackson, online CV:

<http://www.jackson.kz/ken/nor/cv.html>

The Militant (Sist besøkt 30. oktober 2018)

http://www.themilitant.com/Intercontinental_Press/web/IntercontinentalPress.html

<http://www.themilitant.com/index.shtml>

Nobels Fredspris, sist besøkt 30. oktober 2018:

<https://www.nobelprize.org/prizes/peace/1976/corrigan/facts/>

<https://www.nobelprize.org/prizes/peace/1976/williams/facts/>

Oransjeordenen (Sist besøkt 30. oktober 2018)

<http://www.grandorangelodge.co.uk/tourism>

<http://www.grandorangelodge.co.uk/what-is-the-orange-order>

Sinn Fein:

Tale om Edentubber martyrene (09/11-2014)

<http://www.sinnfein.ie/contents/32154>

Brexit

<http://www.sinnfein.ie/brexit>

SSB, prisindekser:

<https://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/statistikker/kpi/maaned/2018-04-10>

Pål Steigan, hjemmeside:

(07/03-2017): <https://steigan.no/2017/03/joint-viking-militaer-provokasjon-naer-russlands-grense/>

(21/03-2017): <https://steigan.no/2017/03/fra-ira-sjef-til-statsmann-martin-mcguinness-er-dod/>

Stormont Papers, Volume II, 1922 (Sist besøkt 30. oktober 2018)

<http://stormontpapers.ahds.ac.uk/pageview.html#bak-2--149>

Stortinget *Dokument nr. 15 Rapport til Stortinget fra kommisjonen som ble oppnevnt av Stortinget for å granske påstander om ulovlig overvåking av norske borgere (Lund-rapporten)* Sist besøkt 30.oktober 2018

<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Dokumentserien/1995-1996/Dok15-199596/?lvi=0>

Veggmaleri, Belfast:

<https://www.palestineposterproject.org/poster/plo-ira-one-struggle> (Sist besøkt 31. oktober 2018)

Vimeo – Looking Left ep. 2 *The Ripening of Time* (Sist besøkt 30. oktober 2018)

<https://vimeo.com/4899546>

YouTube:

Piffle – General Election: Brexit – Hard vs. Soft (publisert 3. juni 2017)

<https://www.youtube.com/watch?v=MyN8to9ohsU>

Anonymous-aktivister – Message to Scientology (publisert 21. januar 2008)

<https://www.youtube.com/watch?v=JCbKv9yiLiQ&t=2s>

Wikipedia:

https://en.wikipedia.org/wiki/Che_Guevara_in_fashion (08/12-2016)

Bøker

Stefan Aust (2012) *Baader-Meinhof. Historien om Rote Armee Fraktion* Schibsted Forlag: Oslo

Ola Bauer (1983) *Rosapenna* Gylendal

David Bret (1994) *Morrissey: Scandal and Passion*, Robson

M. E. Collins (1993) *Ireland 1868-1966* Edco, The Educational Company of Ireland: Irland

Tim Pat Coogan (2000) *The I.R.A. 2000 Ed.* Haroer Collins: London

Tim Pat Coogan (2001) *1916: The Easter Rising* Cassell: UK

- Rona M. Fields (1980) *Northern Ireland: Society Under Siege*: New Brunswick, N. J.
- Rona M. Fields (1973) *Society on the Run: A Psychology of Northern Ireland* Penguin: England
- James Godbolt (2008) *Den norske vietnambevegelsen 1967-1973* Acta Humaniora: Oslo
- Arthur Griffith (først utgitt 1904) *The resurrection of Hungary: a parallel for Ireland* tilgjengelig i sin helhet på internett: https://archive.org/stream/resurrectionofhu00grifiala/resurrectionofhu00grifiala_djvu.txt
- Malachy MacGurran (1972) *Om Kampen i Nord-Irland* Oktober: Oslo
- Albert H. Mohn (1972) *Tragedien Nord-Irland* Gyldendal: Oslo
- John Furniss Potter (2001) *A Testimony to Courage – the Regimental History of the Ulster Defence Regiment 1969-1992* Pen and Sword Books
- Bobby Sands (1997) *Writings From Prison* Roberts Rineheart Publishers
- Sørensen (2010) *Drømmen om det Fullkomne Samfunn* Aschehoug: Oslo
- Sørensen og Hagtvet (red.) (2013) *Venstreekstremisme – Ideer og Bevegelser* Dreyer: Oslo
- Terje Tvedt (red.) (1989) *M1 – En bok om maoismen i Norge* Ad Notam Forlag AS: Oslo
- Tarjei Johannessen Vågstøl (2007) *Den norske solidaritetsrørsla for Palestina, 1967-1986* T.J. Vågstøl: Oslo
- Ian S. Wood (2006) *Crimes of Loyalty: A History of the UDA*. Edinbrough University Press: 2006

Artikler

- Godbolt (2014) i Historisk Tidsskrift nr. 2, 2014 - *Solidaritet med Chile – frå motstandskamp til menneskerettsengasjement*
- H. E Gylseth (2017) i Prosa, nr. 4 2017 - *De som Raslet med papir*, tilgjengelig online: <http://prosa.no/essay/de-som-raslet-med-papir/>
- Cormack & Osbourne (1986) *The Economic and social review*, Vol. 17, nr. 3, April 1986 – Unemployment and religion in Northern Ireland Tilgjengelig online, sist besøkt 30. oktober 2018: <http://www.tara.tcd.ie/handle/2262/68782>